

Mellanöstern och Nordafrika

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande motionsyrkanden från allmänna motionstiderna 2010, 2011 och 2012 som innehåller förslag med anknytning till Mellanöstern och Nordafrika. De ämnen som berörs är regional demokratiutveckling med fokus på kvinnors rättigheter, Israel och de palestinska områdena, Syrien, Irak, Iran, Västsahara och Turkiet.

Med anledning av ett antal motioner föreslår en utskottsmajoritet bestående av företrädarna för Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet ett tillkännagivande till regeringen om att Sverige snarast bör erkänna den sahariska arabiska demokratiska republiken som en fri och självständig stat. Sverige bör även verka för detta inom EU. Företrädarna för Moderaterna, Folkpartiet, Centerpartiet och Kristdemokraterna reserverar sig på denna punkt och anser att motionerna ska avstyrkas.

Övriga motioner som behandlas i betänkandet avstyrks av utskottet.

I ärendet finns 27 reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	8
Ärendet och dess beredning	8
Utskottets överväganden	9
Regional demokratiutveckling	9
Motionerna	9
Utskottets ställningstagande	9
Allmänt om erkännande av stater	12
Utskottet	12
Israel och de palestinska områdena	14
Motionerna	14
Utskottets ställningsstagande	16
Syrien	21
Motionerna	21
Utskottet ställningsstagande	21
Irak	25
Motionerna	25
Utskottets ställningsstagande	27
Iran	31
Motionerna	31
Utskottets ställningsstagande	31
Västsahara	34
Motionerna	34
Utskottets ställningstagande	35
Turkiet	38
Motionerna	38
Utskottets ställningstagande	39
Övriga yrkanden	41
Reservationer	42
1. Regional demokratiutveckling, punkt 1 (MP)	42
2. Regional demokratiutveckling, punkt 1 – motiveringen (V)	43
3. Israel och de palestinska områdena, punkt 2 (S)	44
4. Israel och de palestinska områdena, punkt 2 (MP)	45
5. Israel och de palestinska områdena, punkt 2 (SD)	47
6. Israel och de palestinska områdena, punkt 2 (V)	49
7. Erkännande av Palestina som stat, punkt 3 (S, MP, V)	57
8. Erkännande av Palestina som stat, punkt 3 (SD)	58
9. Konflikten i Syrien, punkt 4 – motiveringen (V)	59
10. Humanitärt bistånd till Syrien, punkt 5 (MP, SD)	60
11. Utvecklingen i Irak, punkt 6 (V)	60
12. Kurderns situation i Irak, punkt 7 (MP)	68
13. Kurderns situation i Irak, punkt 7 (V)	69
14. Internationell dag mot massförstörelsevapen, punkt 9 (MP, V)	71
15. Kristnas situation i Irak, punkt 10 (MP, V)	71
16. Kristnas situation i Irak, punkt 10 (SD)	72

17. Iran, punkt 11 (S)	73
18. Iran, punkt 11 (V)	74
Fackliga rättigheter och företagens ansvar	77
19. Folkomröstning och humanitära insatser i Västsahara, punkt 12 (S)	81
20. Folkomröstning och humanitära insatser i Västsahara, punkt 12 (MP, V)	82
21. Folkomröstning och humanitära insatser i Västsahara, punkt 12 (SD)	84
22. EU-avtal och Västsahara, punkt 13 (MP, V)	85
23. EU-avtal och Västsahara, punkt 13 (SD)	86
24. Utbildningsinsatser och frigivning av politiska fångar i Västsahara, punkt 14 (MP, V)	87
25. Erkännande av SADR som stat, punkt 15 (M, FP, C, KD)	88
26. Turkiet, punkt 16 – motiveringen (SD)	89
27. Turkiet, punkt 16 (V)	89
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	99
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010	99
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2011	103
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012	113
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 17	120

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Regional demokratiutveckling

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:U306 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkandena 72 och 76 samt

2012/13:U312 av Bodil Ceballos m.fl. (MP) yrkandena 8 och 9.

Reservation 1 (MP)

Reservation 2 (V) – motiveringen

2. Israel och de palestinska områdena

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:U255 av Jabar Amin m.fl. (MP) yrkandena 1–8,

2010/11:U306 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 73,

2011/12:U202 av Hans Linde m.fl. (V) yrkandena 2–14,

2011/12:U249 av Jabar Amin m.fl. (MP) yrkandena 1–5, 7 och 8,

2011/12:U257 av Hans Olsson (S) yrkande 2,

2011/12:U315 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 75 i denna del,

2011/12:U325 av Julia Kronlid och Kent Ekeröth (båda SD) yrkandena 1 och 2,

2012/13:U306 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 77 i denna del,

2012/13:U332 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 2 och 3,

2012/13:U334 av Karin Nilsson (C) och

2012/13:N206 av Hans Linde m.fl. (V) yrkande 20.

Reservation 3 (S)

Reservation 4 (MP)

Reservation 5 (SD)

Reservation 6 (V)

3. Erkännande av Palestina som stat

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:U202 av Hans Linde m.fl. (V) yrkande 1,

2011/12:U242 av Urban Ahlin m.fl. (S, V, MP),

2011/12:U257 av Hans Olsson (S) yrkande 1,

2011/12:U261 av Katarina Köhler (S),

2011/12:U292 av Hillevi Larsson m.fl. (S),

2011/12:U300 av Anita Brodén och Jan Ertsborn (båda FP),

2011/12:U315 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 75 i denna del,

2012/13:U210 av Hillevi Larsson (S),

2012/13:U227 av Katarina Köhler och Helén Pettersson i Umeå (båda S),

2012/13:U261 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkande 3,

2012/13:U271 av Jabar Amin m.fl. (MP),

2012/13:U306 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 77 i denna del,

2012/13:U322 av Thomas Strand och Peter Hultqvist (båda S) och

2012/13:U332 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 1.

Reservation 7 (S, MP, V)

Reservation 8 (SD)

4. Konflikten i Syrien

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:U315 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 76,

2011/12:U330 av Valter Mutt m.fl. (MP) och

2012/13:U306 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 78.

Reservation 9 (V) – motiveringen

5. Humanitärt bistånd till Syrien

Riksdagen avslår motion

2012/13:U272 av Bodil Ceballos m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2.

Reservation 10 (MP, SD)

6. Utvecklingen i Irak

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:U306 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 74,

2011/12:U205 av Hans Linde m.fl. (V) yrkandena 2–10 och

2011/12:U315 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 77.

Reservation 11 (V)

7. Kurderns situation i Irak

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:U205 av Hans Linde m.fl. (V) yrkandena 14 och 15,

2011/12:U323 av Jabar Amin m.fl. (MP) och

2012/13:U314 av Jabar Amin m.fl. (MP).

Reservation 12 (MP)

Reservation 13 (V)

8. Anfalkampanjen

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:U205 av Hans Linde m.fl. (V) yrkande 13,

2012/13:U253 av Annika Lillemets m.fl. (MP) och

2012/13:U310 av Shadiye Heydari m.fl. (S) yrkandena 1 och 2.

9. Internationell dag mot massförstörelsevapen

Riksdagen avslår motion

2011/12:U205 av Hans Linde m.fl. (V) yrkande 12.

Reservation 14 (MP, V)

10. Kristnas situation i Irak

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:U261 av Anita Brodén och Karin Granbom Ellison (båda FP) yrkande 2,

2011/12:U205 av Hans Linde m.fl. (V) yrkande 11 och
2011/12:U326 av Carina Herrstedt m.fl. (SD).

Reservation 15 (MP, V)

Reservation 16 (SD)

11. Iran

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:U306 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 75,

2011/12:U315 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 78,

2012/13:U206 av Hans Linde m.fl. (V) yrkandena 1–4 och 6–9 samt

2012/13:U306 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 79.

Reservation 17 (S)

Reservation 18 (V)

12. Folkomröstning och humanitära insatser i Västsahara

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:U274 av Hillevi Larsson (S) yrkandena 1 och 3,

2010/11:U306 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 69,

2011/12:U208 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 1, 3, 8 och 10,

2011/12:U291 av Hillevi Larsson m.fl. (S) yrkandena 1 och 3,

2011/12:U315 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 73 i denna del,

2012/13:U252 av Bodil Ceballos m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2,

2012/13:U306 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 75 i denna del och

2012/13:U331 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 2–4.

Reservation 19 (S)

Reservation 20 (MP, V)

Reservation 21 (SD)

13. EU-avtal och Västsahara

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:U208 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 4–7 och

2012/13:N206 av Hans Linde m.fl. (V) yrkande 21.

Reservation 22 (MP, V)

Reservation 23 (SD)

14. Utbildningsinsatser och frigivning av politiska fångar i Västsahara

Riksdagen avslår motion

2011/12:U208 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 2 och 9.

Reservation 24 (MP, V)

15. Erkännande av SADR som stat

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att Sverige snarast bör erkänna den sahariska arabiska demokratiska republiken (Västsahara) som en fri och självständig stat och även verka för detta inom EU. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12:U208 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 11 och 12,
2012/13:U252 av Bodil Ceballos m.fl. (MP) yrkande 3 och
2012/13:U306 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 75 i denna del och
avslår motionerna
2010/11:U274 av Hillevi Larsson (S) yrkandena 8 och 9,
2011/12:U291 av Hillevi Larsson m.fl. (S) yrkandena 8 och 9,
2011/12:U315 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 73 i denna del,
2012/13:U209 av Hillevi Larsson (S) yrkandena 1 och 2 samt
2012/13:U331 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 1.

Reservation 25 (M, FP, C, KD)

16. Turkiet

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:U206 av Hans Linde m.fl. (V) yrkandena 1–8 och
2011/12:U315 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 91.

Reservation 26 (SD) – motiveringen

Reservation 27 (V)

17. Övriga yrkanden

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 15 november 2012

På utrikesutskottets vägnar

Sofia Arkelsten

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Sofia Arkelsten (M), Christian Holm (M), Tommy Waidelich (S), Mats Johansson (M), Carin Runeson (S), Fredrik Malm (FP), Olle Thorell (S), Kerstin Lundgren (C), Kenneth G Forslund (S), Bodil Ceballos (MP), Désirée Pethrus (KD), Julia Kronlid (SD), Hans Linde (V), Ulrik Nilsson (M), Désirée Liljevall (S), Krister Örnfjäder (S) och Mathias Sundin (FP).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Utskottet behandlar i detta betänkande motionsyrkanden från allmänna motionstiderna 2010, 2011 och 2012 som innehåller förslag med anknytning till Nordafrika och Mellanöstern.

I samband med beredningen av ärendet har en föredragning gjorts av kabinetssekreteraren. Representanter för European Council on Foreign Relations har också informerat utskottet om sitt arbete när det gäller EU:s relationer med Mellanöstern och Nordafrika.

Utskottets överväganden

Regional demokratiutveckling

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett antal motionsyrkanden om demokratiutvecklingen i regionen med särskilt fokus på kvinnors rättigheter.

Jämför reservationerna 1 (MP) och 2 (V).

Motionerna

Enligt kommittémotion 2010/11:U306 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkandena 72 och 76 bör målet för Sveriges politik i regionen vara fria, stabila och demokratiska stater där respekten för mänskliga rättigheter sätts i främsta rummet. De kanaler för dialog och samarbete som står till buds måste användas effektivt. De handlingsplaner som utarbetas i samråd med partnerländerna inom EU:s grannskapspolitik kan bidra till målet om fria, stabila och demokratiska länder i Mellanöstern.

I kommittémotion 2012/13:U312 av Bodil Ceballos m.fl. (MP) yrkande 8 menar motionärerna att EU genom grannskapspolitiken har stora möjligheter att stötta de nya demokratierna i EU:s södra grannskap. Sverige bör verka för att stödet inte ska ges utifrån ett europeiskt egenintresse utan som aktivt stöd till demokratibyggnad. Sverige bör också enligt yrkande 9 särskilt stötta arbetet med jämställdhet och kvinnors rättigheter.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att de demokratiseringsprocesser som inleddes i Nordafrika och delar av Mellanöstern under 2011 i stor utsträckning startades som reaktioner på hög arbetslöshet, förtryck av en brutal säkerhetsapparat och utbredd korruption. Protesterna startades av rörelser som krävde värdighet, social rättvisa, ett öppet samhälle och en ekonomisk tillväxt som hela befolkningen kunde få del av. Krav som ofta formulerades i universella åtaganden om demokrati och mänskliga rättigheter.

En faktor som av många lyfts fram som en förutsättning för det snabba händelseförloppet och den regionala spridningen av upproret har varit förekomsten av sociala medier. Dessa medier har varit viktiga, men som flera oppositionsledare och invånare i de berörda länderna påpekat har de sociala medierna och internet underlättat snarare än skapat de demonstrationer som skakat regionen.

Utskottet konstaterar att frihet på nätet är viktigt för människors möjlighet att organisera sig och verka för demokratiska förändringar. Utskottet välkomnar att FN:s råd för mänskliga rättigheter, bl.a. på Sveriges initia-

tiv, tydliggjort att en nedstängning av internet är en kränkning av yttrande- och informationsfriheten i enlighet med artikel 19 i den internationella konventionen om de medborgerliga och politiska rättigheterna. Resolutionen bekräftar också den vikt internet har för global utveckling, och alla stater uppmanas att främja tillgången till internet, både när det gäller infrastruktur och innehåll.

Sveriges utrikes- och biståndspolitik gentemot Mellanöstern och Nordafrika är till stor del inriktad på att stödja demokratisering och respekt för mänskliga rättigheter. Det svenska biståndet till regionen är huvudsakligen inriktat på stöd till demokratiska processer, samhällsbyggnad, mänskliga rättigheter samt regional samverkan och privatsektorutveckling. Strategin omfattar 450 miljoner kronor per år för 2012 och 2013, vilket är en tredubbling av det årliga beloppet jämfört med 2010. Högst 150 miljoner kronor har avsatts för landspecifika insatser för demokrati och mänskliga rättigheter. Sådana insatser görs eller planeras i Tunisien, Egypten, Jemen och Libyen. Sveriges totala humanitära stöd till Mellanöstern och Nordafrika, inklusive stödet till palestinska flyktingar via UNRWA, uppgår sammanlagt till drygt 580 miljoner kronor.

Utskottet konstaterar att det även finns ett stort behov av dialog mellan den arabiska världen och Europa, inte bara för att diskutera uppkommande politiska problem utan även för att få en ökad insikt om sådana grundläggande kulturella, religiösa eller sociala förhållanden som är av betydelse för samhällssyn och samförstånd över gränser. I detta sammanhang vill utskottet uppmärksamma betydelsen av Svenska institutet i Alexandria, som sedan 12 år tillbaka arrangerar seminarier och dialogmöten mellan olika grupper och institutioner i den muslimska världen och svenska och andra europeiska företrädare. Institutet bör kunna spela en än mer betydelsefull roll med de förändringar i demokratisk riktning och mot ökat folkligt inflytande som nu sker i delar av regionen.

I flera av länderna i regionen har islamistiska partier nått framgångar i de val som hållits. Islamismen är inte någon homogen riktning utan består av en mängd politiska rörelser som i olika former och grader strävar efter att islamisera samhället och dess styrelseformer. Gemensamt för majoriteten av islamister är åsikten att islam innehåller de principer som bör vägleda ett samhälle.

Det finns en stor spännvidd mellan de olika islamistiska partiernas politiska agendor. Utskottet vill understryka vikten av att bedöma de politiska rörelserna utifrån deras agerande vad gäller mänskliga rättigheter och demokrati. Sverige bör söka dialog med alla demokratiska krafter i regionen och utveckla samarbetet med dem.

Utskottet konstaterar att EU:s partnerskapssamarbete med länderna i södra Medelhavsområdet har pågått i 15 år. Sedan 2008 har det pågått en process inom ramen för Barcelonaprocessen och unionen för Medelhavsområdet för att fördjupa EU:s relationer med partnerländerna i syd. Utskottet har i sitt utlåtande om översynen av den europeiska grannskapspolitiken

understrukit att demokrati och mänskliga rättigheter måste få ökad tyngd i EU:s grannskapspolitik (2011/12:UU5). Utskottet framhöll att EU, så fort villkoren är uppfyllda, bör inleda förhandlingar om fördjupade frihandelsavtal med Egypten, Marocko, Tunisien och Jordanien. Utskottet välkomnar att rådet i december 2011 beslutade att sådana förhandlingar ska inledas. En förutsättning att man ska kunna ingå ett fördjupat frihandelsavtal är att det finns en utveckling mot ökad demokrati och respekt för mänskliga rättigheter. Detta var också kriteriet när man valde ut de fyra aktuella länderna i förhållande till andra länder som EU har associeringsavtal med.

Utskottet har i tidigare betänkanden också betonat att de parlamentariska kontakterna mellan EU och partnerländerna bör innefatta även de nationella parlamenten i EU:s medlemsstater. Här finns anledning att nämna den rådgivande parlamentariska församling som skapats för samarbetet i Medelhavsregionen, PA-UfM (Parliamentary Assembly of the Union for the Mediterranean). PA-UfM är en mötesplats för parlamentarikerna från EU-länderna och partnerländerna Marocko, Algeriet, Tunisien, Egypten, Israel, Jordanien, Syrien, Libanon, Turkiet och den palestinska myndigheten. Sedan 2009 ingår även Bosnien-Hercegovina, Kroatien, Monaco, Montenegro, Albanien och Mauretanien i samarbetet.

Kvinnor i alla åldrar och från alla samhällsskikt har sedan våren 2011 aktivt deltagit i de folkliga protesterna i Nordafrika och i Syrien, Jemen och Bahrain. Som aktörer har kvinnor organiserat protestaktioner, sjukvård och förnödenheter, spridit information och mobiliserat och skapat nätverk. De har också, precis som män, fallit offer för övervåld och trakasserier från makthavarna.

Trots de steg som tagits mot demokratisering i många länder i regionen har kvinnor förblivit underrepresenterade i det politiska och offentliga livet. Bilden är dock mångfacetterad. Vid valet i Tunisien fick kvinnorna, liksom tidigare under Ben Alis regim, drygt 25 procent av platserna i parlamentet. Tunisiska kvinnor drev aktivt att alla partier måste nominera en kvinna på varannan valbar plats. Tre kvinnor ingår i övergångsregeringen, mot tidigare fyra. Vid parlamentsvalet i Marocko ökade antalet kvinnliga ledamöter något till omkring 15 procent. I regeringen, som domineras av islamistpartiet PJD, finns nu endast en kvinna, efter valet 2007 utsågs sju stycken. I Egypten har andelen kvinnor i parlamentet sjunkit något till ca 2 procent efter valet. Antalet kvinnor som nominerades på valbar plats var mycket litet, detta gäller även de sekulära partierna. Ett par kvinnor har ingått i de successiva regeringar som bildats efter valen.

Även om författningarna i flera av de aktuella länderna fastslår kvinnors lika rättigheter, finns det ofta vissa lagar och bestämmelser som diskriminerar kvinnor. Detta är särskilt tydligt i familjerätten. Tunisien och Marocko har efter de val som genomförts behållit sin relativt liberala lagstiftning medan övergångsrådet i Libyen deklarerat att förbudet mot polygami ska avskaffas och sharialagar tillämpas. I Egypten har islamister i parlamentet och konservativa delar av det patriarkala samhället hävdat att

mer liberala lagar, såsom kvinnors rätt till skilsmässa, hotar familjens och samhällets fortbestånd. Ett problem som uppmärksammats är att det sociala och religiösa trycket från ortodoxa religiösa i kombination med ett ofta svagt och korrupt rättssystem kan leda till att familjerättsliga landvinningar ändras i tillämpningen på ett sätt som försvagar kvinnors rättigheter.

De ekonomiskt och socialt svåra livsvillkor som bidrog till protesterna i Nordafrika under 2011 har snarast förvärrats såväl för kvinnor som för män. Kvinnors sociala och ekonomiska situation är generellt sämre än männens med fattigdom, hög andel analfabetism och utsatthet för våld. Kvinnors brist på utbildning är enligt UNDP:s Arab Human Development Report ett tungt skäl till arabvärldens underutveckling.

Det är enligt utskottet av avgörande betydelse för en fortsatt positiv utveckling i regionen att kvinnor deltar i arbetet med att utforma och anta ny lagstiftning. Att stödja respekt för kvinnors rättigheter och deras deltagande i politiken bör därför fortsätta vara en prioriterad fråga såväl inom EU-samarbetet som för svenskt utvecklingssamarbete i Mellanöstern och Nordafrika. Jämställdhet är både ett mål i sig och en förutsättning för demokratisk och ekonomisk utveckling. Utskottet vill i sammanhanget betona vikten av att man i dialogen om dessa frågor utgår från de allmängiltiga åtaganden som gjorts inom ramen för FN:s konvention om avskaffande av alla former av diskriminering mot kvinnor (Cedaw). Enligt regeringen kommer Sverige under de kommande åren att investera ungefär 70 miljoner kronor i projekt som främjar kvinnors och flickors ställning i regionen. Utskottet välkomnar detta, men vill också understryka vikten av att kvinnors rättigheter och möjligheten att stärka kvinnor som ekonomiska aktörer integreras i andra projekt inom ramen för det svenska utvecklingssamarbetet i regionen. Utskottet vill också understryka vikten av att regeringen fortsätter att driva denna fråga även i det multilaterala utvecklingssamarbetet, t.ex. inom Världsbanken, Afrikanska utvecklingsbanken och EU. Om kvinnors betydelse för ekonomisk utveckling synliggörs kan även deras politiska roll stärkas och de ekonomiska och sociala konsekvenserna av att införa repressiva lagar och begränsningar av kvinnors rättigheter bli tydliga.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna 2010/11: U306 (S) yrkande 72 och 76 och 2012/13:U312 (MP) yrkande 8 och 9.

Allmänt om erkännande av stater

Utskottet

I betänkandet behandlas ett antal motionsyrkanden med krav på att Sverige ska erkänna Palestina respektive Västsahara som stater. Motionerna kommer att behandlas i substans under respektive landavsnitt; här förs endast ett allmänt resonemang om hur erkännandefrågor hanteras i Sverige.

Enligt regeringsformen (RF10:1) ingås överenskommelser med andra stater eller med mellanfolkliga organisationer av regeringen. Riksdagen garanteras dock ett inflytande över de viktigaste internationella överenskommelserna. Alla överenskommelser som kräver ett beslut av riksdagen för att kunna genomföras måste också godkännas av riksdagen. Även när det gäller andra överenskommelser av större vikt måste regeringen få riksdagens godkännande. I sådana fall kan dock – om rikets intresse kräver det – riksdagens godkännande ersättas med en överläggning i den parlamentariskt sammansatta Utrikesnämnden. Dessa bestämmelser tillämpas även på andra former av internationella förpliktelser för riket än överenskommelser samt på uppsägning av internationella överenskommelser eller förpliktelser (RF10:5). Beslut om att erkänna en stat fattas av regeringen, normalt efter sammanträde med utrikesnämnden.

Utskottet har tidigare vid flera tillfällen haft anledning att redovisa vilka kriterier Sverige när det gäller att erkänna stater. Sverige har traditionellt tillämpat följande grundläggande kriterier, senast redovisade i betänkande 2009/10:UU15. Dessa kriterier är fortfarande giltiga.

Sverige erkänner stater, inte regeringar eller politiska aktörer. Stater är de viktigaste folkrättsliga subjekten. Grundläggande för erkännande av en stat är existensen av ett bestämt territorium och av en befolkning. Vidare krävs en regering som med rimligt mått av stabilitet utövar en effektiv kontroll över detta territorium. Regeringen ska också ha vunnit ett rimligt mått av självständighet utåt och någorlunda allmänt accepteras internationellt.

De redovisade grundläggande kriterierna är emellertid enligt svensk uppfattning inte tvingande i den meningen att det skulle uppstå någon skyldighet att erkänna en stat som uppfyller dem. Det finns ett antal fall där andra omständigheter, utöver de nämnda grundläggande kriterierna, spelat en avgörande roll i Sveriges bedömning av erkännandefrågor (se t.ex. betänkande 1982/83:UU6). Sveriges erkännande av Kosovo som självständig stat kan tjäna som ett aktuellt exempel för att illustrera omständigheter som, utöver de nyss nämnda grundläggande kriterierna, i ett specifikt fall haft betydelse för Sveriges erkännande.

I betänkande 2009/10:UU15 anförde utskottet att beslutet av Sveriges regering i mars 2008 om att erkänna Republiken Kosovo som en självständig stat med en av det internationella samfundet tills vidare övervakad självständighet inte omedelbart går att härleda ur de principer för erkännande av nya stater som Sverige traditionellt har tillämpat. Erkännandet var enligt utrikesministern en konsekvens av en unik situation som gjorde det nödvändigt med unika ställningstaganden. Enligt utrikesministern utgjorde Sveriges beslut först och främst en del av ett gemensamt europeiskt ansvarstagande för en situation som svårligen kunde hanteras på något annat sätt. Utskottet konstaterade i betänkandet att konflikten mellan statssoveränitetens och det nationella självbestämmandets princip sällan är

enkel och att det även i framtiden kan komma att finnas unika omständigheter som, utöver de grundläggande kriterierna, spelar en avgörande roll för Sveriges bedömning av en fråga om erkännande av en stat.

Utskottet har tidigare (bet. 2009/10:UU9) uttalat att det inte ankommer på riksdagen, som ett representativt organ, att göra folkrättsliga ställningstaganden.

Israel och de palestinska områdena

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett antal motionsyrkanden om erkännande av Palestina som stat, fredsprocessen mellan Israel och Palestina och frågor om mänskliga rättigheter.

Jämför reservationerna 3 (S), 4 (MP), 5 (SD), 6 (V), 7 (S, MP, V) och 8 (SD).

Motionerna

Socialdemokraterna anför i kommittémotion 2010/11:U306 yrkande 73 av Urban Ahlin m.fl. (S) att Socialdemokraterna vill se en tvåstatslösning med ett demokratiskt och livskraftigt Palestina sida vid sida med Israel, med säkra och erkända gränser för båda parter. Vidare anför motionärerna att den israeliska blockaden av Gaza, liksom ockupationen i hela Palestina måste få ett slut. När nya avtal och aktionsplaner mellan Israel och EU utformas är det ett starkt krav att de innehåller konkreta skrivningar om mänskliga rättigheter för folket på de ockuperade områdena. Frågor om bosättningar, vägspärrar, muren på ockuperad mark och allmänna livsvillkor är relevanta element som måste föras in i avtal mellan EU och Israel. Däremot tror inte motionärerna på en bojkott av Israel. Socialdemokraterna anser också att rättvisa val ska respekteras och det var därför fel att isolera den samlingsregering som bildades efter det palestinska valet 2006 med företrädare för al-Fatah och Hamas. Världssamfundet ska vara öppet för dialog med alla valda palestinska företrädare inklusive Hamas. Motionärerna understryker även vikten av att stödja det s.k. arabiska fredsinitiativet från 2002. I kommittémotionerna 2011/12:U315 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 75 och 2012/13:306 yrkande 77 anför även att Sverige bör erkänna staten Palestina. Sverige bör också kräva tydligare ursprungsmärkning av produkter från Israel så att konsumenterna lättare kan avgöra om en vara kommer från en bosättning. Vidare bör EU och Sverige enligt motionärerna fortsätta att framhålla att det är naturligt att östra Jerusalem blir huvudstad i ett framtida fritt Palestina. Enligt den sistnämnda motionen bör Sverige även rösta ja till att uppgradera Palestinas status i FN.

Förslaget att ursprungsmärka produkter från ockuperade områden återkommer i de enskilda motionerna 2011/12:U257 av Hans Olsson (S) yrkande 2 och 2012/13:U334 av Karin Nilsson (C).

I kommittémotion 2011/12:U202 av Hans Linde m.fl. (V) yrkande 1 anförs att Sverige bör erkänna Palestina som stat och att Sverige bör rösta för en palestinsk ansökan om medlemskap i FN. Vidare föreslås i yrkande 2 att Sverige bör agera för att förhindra att nya israeliska bosättningar tillkommer på palestinsk mark och att befintliga bosättningar avvecklas omgående. Sverige bör också verka för att FN:s tortyrkommitté får ett särskilt uppdrag att utreda brott mot tortyrkonventionen som eventuellt kan ha begåtts av Israel (yrkande 3). Sverige bör också agera för att förhindra att bygget av muren fortgår och agera för att den mur som redan byggts på palestinsk mark rivs (yrkande 4). I yrkande 5 anförs att Sverige bör driva frågan om flyktingars rätt att återvända och att FN:s resolution 194 ska respekteras. Sverige bör enligt yrkande 6 även verka för att Israel upphäver den s.k. antibojkottlagen, som innebär att det är straffbart att mana till bojkott mot Israel. Vidare föreslår motionärerna att Sverige, såväl bilateralt som inom EU och FN, bör kräva att Gazaremsans luft-, sjö- och landvägar öppnas, att de som är skyldiga till krigsbrott under Israels anfallskrig mot Gaza ställs inför rätta, att Israel hålls ekonomiskt ansvarigt för den omfattande förstörelsen under kriget och att de som var skyldiga till den blodiga bordningen av Ship to Gaza 2010 ställs inför rätta samt att en oberoende utredning av sabotaget mot fartyget genomförs (yrkandena 7–10). Motionärerna anser även att Sverige bör ha kontakter med samtliga parter i konflikten och säkerställa att både Hamas och al-Fatah inkluderas i kommande fredsförhandlingar (yrkande 11). Vidare bör Sverige motsätta sig att EU fördjupar sitt samarbete med Israel och verka för att EU suspenderar det nuvarande associeringsavtalet så länge Israel inte avvecklar bosättningarna och vägspärrarna på ockuperat område, avbryter blockaden av Gaza och upphör med byggandet av muren på Västbanken (yrkande 12). Regeringen bör dessutom stoppa all vapenhandel med Israel, kalla hem militärrattachén från Israel, avbryta allt militärt samarbete med landet samt verka för att EU initierar ett vapenembargo mot landet (yrkandena 13 och 14). Förslaget att suspendera associeringsavtalet återkommer i kommittémotion 2012/13:N206 yrkande 20.

Frågan om att erkänna Palestina som stat återkommer i flerpartimotion 2011/12:U242 av Urban Ahlin m.fl. (S, V, MP) och i de enskilda motionerna 2011/12:U257 av Hans Olsson (S) yrkande 1, 2011/12:U261 av Katarina Köhler (S), 2011/12:U292 av Hillevi Larsson m.fl. (S), 2011/12:U300 av Anita Brodén och Jan Ertsborn (båda FP), 2012/13:U210 av Hillevi Larsson (S), 2012/13:U227 av Katarina Köhler och Helén Larsson (båda S), 2012/13:U261 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkande 3, 2012/13:U271 av Jabar Amin m.fl. (MP) och 2012/13:U322 av Thomas Strand och Peter Hultqvist (båda S).

I kommittémotion 2012/13:U332 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 1 förespråkas en tvåstatslösning på konflikten mellan Israel och Palestina. Först när ett fredsavtal förhandlats fram bör det bli aktuellt med erkännande av en palestinsk stat. Motionärerna anser i yrkande 2 att de krav som måste ställas på Hamas, bl.a. att de erkänner Israels rätt att existera och upphör med våldsanvändning, vidhålls och följs upp. Motionärerna anser även (yrkande 3) att Sverige bör kräva ökad respekt för mänskliga rättigheter, stoppad utbetalning av lön till terrorister samt ett tydligt offentligt avståndsstagande från terrorism och antisemitism från den palestinska myndigheten för att den ska kunna få svenska biståndsmedel. Detta förslag återkommer i motion 2011/12:U325 av Julia Kronlid och Kent Ekeröth (båda SD) yrkandena 1 och 2.

I de enskilda motionerna 2010/11:U255 och 2011/12:U249 av Jabar Amin m.fl. (MP) anförs att Sverige bör arbeta aktivt inom EU för att den planerade uppgraderingen av associeringsavtalet mellan EU och Israel inte kommer till stånd så länge Israel inte uppfyller sina förpliktelser enligt såväl avtalet som internationell lag (yrkande 1 i båda motionerna). EU bör enligt motionärerna även verka för en undersökning av huruvida produkter producerade på ockuperade områden märks om av Israel (yrkande 2 i båda motionerna). Motionärerna menar även att Israel måste dra sig tillbaka från ockuperade områden (yrkande 3 i båda motionerna) och upphöra med all bosättningsaktivitet på Västbanken och i östra Jerusalem (yrkande 4 i båda motionerna). Vidare kräver motionärerna i yrkande 5 i båda motionerna att Israel upphör med det folkrättsvidriga byggandet av muren på ockuperat palestinskt område. All import av vapen från Israel bör enligt den förstnämnda motionens yrkande 6 upphöra. Sverige bör också kalla hem den svenska militärattachén från Tel Aviv (yrkande 7 i båda motionerna). Slutligen menar motionärerna att EU bör införa smarta sanktioner mot Israel så länge landets brott mot folkrätten och internationella avtal fortsätter (yrkande 8 i båda motionerna).

Utskottets ställningsstagande

Utskottet konstaterar att Sverige, inte minst genom EU, är djupt engagerat för att bidra till en lösning på den israelisk-palestinska konflikten. Den 14 maj 2012 antog ministerrådet för utrikesfrågor (FAC) slutsatser som anger ramarna och utgångspunkterna för en fredsöverenskommelse. EU bekräftar i slutsatserna sitt engagemang för en tvåstatslösning och sin övertygelse om att de pågående förändringarna i arabvärlden gör behovet av framsteg i fredsprocessen än mer brådskande. Vidare understryker rådet att förhandlingarna ska utgå från 1967 års gränser och resultera i en tvåstatslösning med Jerusalem som huvudstad för båda stater. Det slås fast att de israeliska bosättningarna står i strid med internationell rätt och är ett allvarligt hinder för en sådan lösning. En tvåstatslösning kräver enligt slutsatserna också en rättvis och realistisk lösning på flyktingfrågan. Rådet konstaterar

att Israels grundläggande rätt till säkerhet måste tryggas och uttrycker sin förfäran över de missilattacker som genomförts från Gaza. Slutsatserna fördömer allt våld som har civila som måltavlor. Rådet understryker att båda parter måste avstå från provocativa handlingar. EU stöder kvartettens ansträngningar för att återuppta trovärdiga och resultatinriktade fredsåtgärder.

Utskottet delar i grunden det synsätt som kommer till uttryck i de ovan redovisade rådsslutsatserna och konstaterar att Sverige och EU kan fortsätta att bidra till en konstruktiv dialog mellan parterna i Mellanösternkonflikten. Utskottet konstaterar att Europeiska unionens och Sveriges grundläggande hållning är att en fullständig fred, i form av ett fredsavtal, måste uppnås på grundval av relevanta resolutioner från FN:s säkerhetsråd, Madridprinciperna, färdplanen, de överenskommelser som parterna tidigare nått och det arabiska fredsinitiativet. Detta är ett grundläggande intresse såväl för parterna i regionen och för EU.

När det gäller frågan om att erkänna Palestina som stat vill utskottet påminna om sitt tidigare ställningstagande, nämligen att det inte ankommer på riksdagen, som ett representativt organ, att göra folkrättsliga ställningstaganden. Men utskottet vill för sin del understryka vad som anförts tidigare i detta betänkande; att även andra aspekter än de strikt folkrättsliga beaktats vid tidigare beslut om svenskt erkännande av stater. Enligt utskottets uppfattning bör överväganden om erkännande av Palestina som stat främst bedömas utifrån folkrättsliga aspekter, men också utifrån om det gynnar det övergripande målet, att bidra till en lösning av den israelisk-palestinska konflikten i enlighet med de slutsatser som antagits av EU:s ministerråd. Såväl staten Israel som staten Palestina har sin grund i de historiska beslut som fattades av FN:s generalförsamling. För erkännandefrågan fanns och finns unika omständigheter som kräver unika lösningar. En lösning av konflikten är en förutsättning för att såväl Israel som Palestina ska kunna få leva inom säkra och erkända gränser och i fred med sin omgivning. Detta är också en förutsättning för väl fungerande demokratiska stater.

Utskottet konstaterar att Sverige har ett stort engagemang för det palestinska statsbyggandet, med målsättningen att Palestina ska bli en oberoende, livskraftig och demokratisk stat som lever sida vid sida med Israel i fred och säkerhet. Sveriges totala stöd till palestinerna är omfattande och har de senare åren uppgått till ca 700 miljoner kronor per år. Detta inkluderar stödet till stadsbyggnad, stödet till UNRWA (FN:s organ för de palestinska flyktingarna), Sidas utvecklingssamarbete och humanitära insatser. FN:s särskilde koordinator för fredsprocessen i Mellanöstern, Robert Serry, konstaterade i sin rapport i september 2012 att den palestinska myndigheten har byggt upp de administrativa funktioner som krävs för en statsbildning och att ytterligare framsteg kräver politiska lösningar. Utskottet utgår från att regeringen fortsätter att stödja det palestinska statsbyggandet liksom ansträngningarna att nå en fredlig lösning på konflikten med två erkända och demokratiska stater.

Regeringen har slutit ett värdlandsavtal med PLO som ger den palestinska representationen i Sverige samma status som en ambassad, med de privilegier och den immunitet som det innebär. Utskottet och riksdagen kommer att behandla frågan eftersom det krävs en lagändring för att avtalet ska träda i kraft.

Vad gäller frågan om palestinskt medlemskap i Förenta nationerna konstaterar utskottet att Palestina under 2011 ansökte om medlemskap i FN. Denna ansökan ligger vilande i FN:s säkerhetsråd. För ett positivt beslut om medlemskap krävs stöd av minst nio av säkerhetsrådets femton medlemmar och att ingen av de fem ständiga medlemmarna röstar mot. För närvarande förefaller det stödet inte att finnas.

Den palestinska myndigheten har genom president Mahmoud Abbas deklarerat att man under hösten 2012 kommer att ansöka om status som observatörsstat i FN. Denna fråga kan beslutas av FN:s generalförsamling med enkel majoritet. Någon formell ansökan har dock ännu inte gjorts. Utskottet delar utrikesministerns uppfattning (interpellationsdebatt 28 juni 2012, prot. 2011/12:136) att Sverige inte bör ta ställning i frågan om en förhöjd status för Palestina innan man kan bedöma helheten i en eventuell ansökan. En resolution i frågan kan innehålla en mängd komponenter med bäring på konflikten mellan Israel och Palestina. Utskottet har för egen del inte anledning att föregripa den bedömning som måste göras av den resolutionen som förväntas komma. Det finns dock skäl att understryka värdet av de strävanden till fredlig konfliktlösning som görs via de instrument som FN har skapat och att betona vikten av att hävda den internationella rättens ställning.

Utskottet noterar att FN:s kommitté för mänskliga rättigheter i sina rekommendationer i juli 2010 uppmanar Israel att upphöra med utomrättsliga avrättningar och att säkerställa att alla andra möjligheter uttöms innan man tillgriper dödligt våld. Israel uppmanas vidare att genomföra trovärdiga, oberoende utvärderingar av brott mot de mänskliga rättigheterna, däribland rätten till liv och förbudet mot tortyr, som sedan 1999 är förbjudet enligt israelisk lag. Enligt UD:s rapport om mänskliga rättigheter på de ockuperade palestinska områdena 2011 hävdar människorättsorganisationer att palestinier ofta misshandlas och förödmjukas mellan gripande och förhör samt att de under förhör rutinmässigt hotas och binds på ett smärtsamt sätt. När det finns misstankar om att en person har avgörande information om en förestående terroristattack tillämpas ett visst mått av psykiskt och fysiskt våld som kan jämföras med tortyr. FN:s kommitté mot tortyr upprepade i samband med sin granskning av Israel i maj 2009 sin tidigare rekommendation om att ta avstånd från argument om "nödvändigt försvar" som motivering för tortyr eller annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling.

När det gäller den mur som byggs av Israel konstaterar utskottet att huvuddelen av separationsbarriären byggs på ockuperad mark, vilket enligt ett uttalande från den internationella domstolen i Haag den 9 juli 2004 stri-

der mot folkrätten. Separationsbarriären skiljer invånarna på Västbanken från deras jordbruksmarker, arbetsplatser, skolor, vårdinrättningar och annan social service. Palestinier som bor på ockuperad mark på västra sidan av separationsbarriären måste ansöka om särskilt tillstånd för att vistas där de bor. Utskottet delar regeringens och EU:s uppfattning att Israels rätt till grundläggande säkerhet måste tryggas, men detta får inte ske i strid med folkrätten.

Utskottet noterar att FN:s särskilda panel om den israeliska bordningen av Ship to Gaza i maj 2010 menar att det våld som Israel använde var omfattande och orimligt, men att bordningen i sig inte strider mot internationell rätt, enligt den rapport som presenterades i september 2011. Panelen konstaterar även att de deltagare i Ship to Gaza-aktionen som omhändertogs av israeliska myndigheter i samband med bordningen inte behandlades korrekt. De utsattes för fysisk vanvård, deras tillhörigheter konfiskerades och de fick inte tillgång till den konsulära assistans de hade rätt till. Enligt utskottets uppfattning reagerade den svenska regeringen snabbt och effektivt på bordningen, såväl för att ge behövlig hjälp till de svenska medborgare som var inblandade som för att åstadkomma en så bred och stark internationell reaktion på bordningen som möjligt. Detta resulterade i skarpa uttalanden från såväl EU som FN:s säkerhetsråd med krav på en oberoende utredning av händelserna. EU upprepade även de krav som tidigare ställts på ett omedelbart, permanent och villkorslöst öppnande av övergångarna till Gaza för humanitär hjälp, kommersiell handel och personer till och från Gaza, ett krav som upprepas i de senaste rådslutsatserna från maj 2012. I oktober 2012 bordades Ship to Gaza återigen av israelisk militär, och svenska medborgare greps. Utskottet noterar att regeringen även denna gång har agerat skyndsamt för att bistå svenska medborgare och utgår från att regeringen återigen verkar för att lyfta fram de tidigare nämnda kraven på ett öppnande av övergångarna till Gaza för humanitär hjälp, kommersiell handel och personer.

EU:s, och därmed Sveriges, överenskommelser med Israel på handelsområdet finns i det s.k. associeringsavtalet från 1995. Utgångspunkten är WTO:s grundläggande regler och överenskommelser, men associeringsavtalet innehåller även ytterligare bestämmelser, t.ex. om tullfrihet för vissa kategorier av varor. Associeringsavtalet är den legala grunden för EU:s samarbete med Israel och omfattar även områden som politisk dialog, ekonomiska, sociala och rättsliga frågor, energi, miljö och vetenskap. I avtalets inledning slås fast att det grundar sig på respekten för de mänskliga rättigheterna och demokratiska principer. EU har klargjort att avtalet gäller staten Israel inom 1967 års gränser. Det gäller därmed inte för Västbanken, Gaza, östra Jerusalem eller Golan. Som nämnts ovan anser EU och Sverige att de israeliska bosättningarna på Västbanken, inklusive i östra Jerusalem, är illegala enligt folkrätten. Det finns inget förbud mot att handla med produkter från bosättningar, men EU och Sverige har en skyl-

dighet att se till att de inte ges tullfrihet eller andra tullförmåner under associeringsavtalet mellan EU och Israel. En dom i EU-domstolen i februari 2010 (det s.k. Britafallet) bekräftar denna avgränsning.

Enligt en teknisk överenskommelse mellan EU och Israel märks israeliska produkter med postnumret för tillverkningsorten. Vid införseln i ett EU-land kontrolleras postnumret, och produkter från bosättningar beläggs med den tull som generellt gäller för import till EU från tredjeländer. Såväl EU-kommissionen som de enskilda EU-länderna har, enligt uppgift, gjort regelbundna kontroller av att dessa tullregler följs. I Sverige är Tullverket ansvarig myndighet.

Det finns gemensamma EU-regler om varors ursprung och märkning som säger att informationen till konsumenterna inte får vara felaktig eller vilseledande. Det finns inga bestämmelser som talar om hur just produkter från bosättningar eller annat ockuperat område ska märkas. Utskottet konstaterar att Storbritannien i december 2009 införde icke-bindande rekommendationer för ursprungsmärkning av varor från Västbanken. De klargör om en produkt kommer från en israelisk bosättning eller har palestinskt ursprung.

Enligt utskottets uppfattning är det av vikt att svenska konsumenter har möjlighet att avgöra om en produkt från ockuperade områden kommer från en israelisk bosättning eller har palestinskt ursprung och välkomnar därför att utrikesministern i en interpellationsdebatt i riksdagen den 28 juni 2012 meddelade att regeringen bereder frågan om att införa ett liknande frivilligt märkningssystem i Sverige.

Inom ramen för den europeiska grannskapspolitiken (European Neighbourhood Policy, ENP) pågår ett arbete med att fördjupa relationerna med EU:s grannländer i syd. Processen för att uppgradera relationerna mellan EU och Israel inleddes 2008 men har ännu inte nått i mål. Utskottet noterar att EU har konstaterat att uppgraderingen måste ses i ett bredare sammanhang som omfattar fredsprocessen. Den existerande handlingsplanen för samarbetet har förlängts i flera omgångar, nu senast t.o.m. juni 2013.

Enligt utskottets uppfattning är isolering och bojkotter inte rätt väg att gå för att lösa den israelisk-palestinska konflikten. Associeringsavtalet spelar en viktig roll i relationerna mellan EU och Israel och inkluderar regelbundna möten där man diskuterar mänskliga rättigheter och fredsprocessen. Utskottet anser att det vore kontraproduktivt att avsluta samarbetet och stänga denna möjlighet till dialog. Samtidigt är det en viktig signal till Israel att eventuella uppgraderingar av samarbetet måste ses i ett bredare sammanhang som omfattar fredsprocessen.

Utskottet noterar att de övergripande målen för Sveriges utvecklingsarbete med Västbanken och Gaza enligt samarbetsstrategin är att främja fredsbyggande och fredsprocessen samt att främja ett demokratiskt palestinskt statsbyggande. Det framgår också av strategin att Sverige, i dialogen med den palestinska myndigheten och andra intressenter, även diskuterar hur biståndet kan bidra till att förebygga våld och terrorism.

Med hänvisning till det anförda avstyrks motionerna, 2010/11:U255 (MP) yrkandena 1–8, 2010/11:U306 (S) yrkande 73, 2011/12:U202 (V) yrkandena 1–14, 2011/12:U242 (S, MP, V), 2011/12:U249 (MP) yrkandena 1–5, 7 och 8, 2011/12:U257 (S) yrkandena 1 och 2, 2011/12:U261 (S), 2011/12:U292 (S), 2011/12:U300 (FP), 2011/12:U315 (S) yrkande 75, 2011/12:U325 (SD) yrkandena 1 och 2, 2012/13:U210 (S), 2012/13:U227 (S), 2012/13:U261 (S) yrkande 3, 2012/13:U271 (MP), 2012/13:U322 (S), 2012/13:U306 yrkande 77, 2012/13:U332 (SD) yrkandena 1–3, 2012/13:U334 (C) och 2012/13:N206 (V) yrkande 20.

Syrien

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett antal motionsyrkanden om den eskalerande krisen i Syrien och dess humanitära konsekvenser.

Jämför reservationerna 9 (V) och 10 (MP, SD).

Motionerna

I kommittémotionerna 2011/12:U315 yrkande 76 och 2012/13:U306 yrkande 78, båda av Urban Ahlin m.fl. (S), välkomnar motionärerna att EU har infört sanktioner mot Syrien och understryker vikten av internationell press på Syriens regim.

I kommittémotion 2011/12:U330 av Valter Mutth m.fl. (MP) föreslås att Sverige bör ta initiativ till att stödja det syriska folkets kamp för demokrati och mänskliga rättigheter, t.ex. genom att anordna ett brett möte mellan EU-länderna och Arabförbundets medlemmar.

Miljöpartiet anför i kommittémotion 2012/13:U272 av Bodil Ceballos m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2 att Sverige bör verka för ökat humanitärt stöd till flyktinglägren samt för att grannländerna underlättar humanitära leveranser till dom som flytt från våldet i Syrien.

Utskottet ställningsstagande

Utskottet konstaterar att det som i Syrien i mars 2011 började som ett folkligt och fredligt uppror i den arabiska vårens anda har utvecklats till ett fullskaligt inbördeskrig byggt på sekteristisk fragmentering som riskerar att spridas i regionen. Situationen förvärras för var dag. Vid tidpunkten för behandlingen av detta betänkande räknar FN med över 30 000 döda, medan andra källor uppges ännu högre antal.

Krisen i Syrien är enligt FN:s generalsekreterares rapport (S/2012/523) resultatet av en kombination av faktorer, bland dem att regimen inte har svarat mot de legitima krav på sociala, ekonomiska och politiska reformer som det syriska folket kräver, liksom Syriens läge i en geopolitiskt kom-

plex region. Under senare tid har krisen blivit alltmer våldsamt och militariserad. Regimens försök att med urskillningslöst och dödligt våld slå mot fredliga demonstrationer har lett till avhopp från militären och bildandet av regimfientliga beväpnade grupper.

Den politiska oppositionen i Syrien finns såväl inom som utanför landets gränser. Syriens nationella råd (Syrian National Council) ses av många som en legitim företrädare för det syriska folket. Dock existerar många andra grupperingar, såväl inom som utanför landet, som förtjänar att uppmärksammas. Utskottet välkomnar att regeringen har utsett en särskild representant för den demokratiska oppositionen vars uppdrag består i att kontinuerligt ha kontakt med olika oppositionella grupper. Många av de beväpnade grupperna identifierar sig som Fria syriska armén (FSA), vars ledning befinner sig utanför Syrien, men verkar relativt självständigt på marken. De flesta av dessa grupper var från början försvarsinriktade, men har successivt övergått till mer offensiva operationer.

I mars 2012 presenterade FN:s och Arabförbundets dåvarande sändebud, Kofi Annan, en sexpunktsplan. Planen innehåller krav på övergång till en politisk process och att samtliga parter upphör med allt beväpnat våld. Vidare krävdes att regimen omedelbart slutar använda tunga vapen i befolkningscentrum och påbörjar ett tillbakadragande av militära grupperingar i dessa områden. Planen innehåller även en mängd andra steg som regimen måste vidta, bl.a. att säkerställa humanitärt tillträde, frisläppande av fångar, rörelsefrihet för journalister samt mötes- och demonstrationsfrihet. I slutet av mars uttalade regimen sitt stöd för planen, och Kofi Annan fick motsvarande besked från oppositionen. Eldupphör deklarerades i mitten av april och FN:s övervakningsstyrka (UNSMIS) inledde sitt arbete. Vapenstillståndet blev dock kortvarigt; redan i slutet av maj återupptogs striderna och stegrades till en sådan nivå att UNSMIS den 15 juni var tvungna att tillfälligt avbryta sin insats.

Sexpunktsplanen har inte heller genomförts. Trots UNSMIS insatser har våldet inte upphört och mänskliga rättigheter respekteras inte. Godtyckliga fängslanden sker, hundratusentals i behov av humanitärt stöd kan inte nås av hjälporganisationer och det finns ingen mötes- eller demonstrationsfrihet. I augusti utsågs Lakhdar Brahimi till särskilt sändebud efter att Kofi Annan valt att avsäga sig uppdraget.

I juni 2012 anordnade FN:s sändebud ett möte i Genève med en grupp organisationer och länder med inflytande över parterna i konflikten, kallad aktionsgruppen för Syrien. Syftet med mötet var att komma överens om ett antal additionella åtgärder för att hantera krisen. Vid mötet deltog generalsekreterarna för FN och Arabförbundet, utrikesministrarna från Kina, Frankrike, Ryssland, Storbritannien, USA, Turkiet, Irak, Kuwait och Qatar samt EU:s höge representant. Mötet resulterade i en kommuniké som krävde att alla parter skulle åta sig att upphöra med väpnat våld och omedelbart genomföra åtagandena i sexpunktsplanen. Kommunikén innehåller

också krav på omedelbart tillträde för humanitära hjälpinsatser, möjlighet för journalister att komma in i landet och röra sig fritt liksom respekt för mötesfriheten.

Aktionsgruppen enades också om principer och riktlinjer för en Syrienledd politisk transitionsprocess. Dessa betonar att det är det syriska folket som måste komma fram till en politisk lösning, men att tiden håller på att rinna ut och att snabba insatser krävs för att nå en uppgörelse om hur en politisk transition ska gå till. Gruppen underströk även att blodsutgjutelsen måste upphöra och att parterna måste utse effektiva företrädare som kan arbeta med sändebudet för att nå en lösning. Vidare enades gruppen om att en transition bör inkludera ett tillfälligt styrande organ, med verkställande maktbefogenheter, som kan etablera en neutral omgivning i vilken transitionen kan genomföras. Övergångsorganet kan inkludera medlemmar från den nuvarande regimen och oppositionen eller andra grupper, och bör skapas på basis av en ömsesidig överenskommelse. Samtliga medlemmar i aktionsgruppen lovade att utöva press på parterna i konflikten att genomföra innehållet i kommunikén.

Den 15 oktober antog EU nya rådsslutsatser om Syrien som på nytt uttryckte starka fördömanden av regimen våldshandlingar och tydliga krav på att Assad måste stiga åt sidan och bana väg för en politisk transition. EU antog samtidigt ett beslut om förstärkta sanktioner mot Syrien i form av ett utökat vapenembargo, flygförbud för syriska flygbolag, dock med undantag för evakueringar av EU-medborgare, och listningar av personer och företag som stöder eller är associerade med den syriska regimen. EU uttryckte också oro över de effekter den syriska krisen har på grannländerna vad gäller säkerhet och stabilitet och fördömde de syriska attackerna mot turkiskt territorium. Samtidigt uppmanar EU alla parter att undvika en upptrappning av konflikten och konstaterar att en eskalering av krisen i Syrien är ett hot mot stabiliteten i regionen i stort.

EU upprepar också sitt stöd för FN:s och Arabförbundets särskilde sändebud Lakhdar Brahimi och står redo att stärka samarbetet med honom. Unionen understryker vikten av att fokusera på internationella och regionala insatser för att lösa den syriska krisen genom en politisk process och uppmanar regionala aktörer och medlemmarna i säkerhetsrådet att leva upp till sitt ansvar och stödja Brahimi i hans ansträngningar. Vidare uttrycker EU oro över den humanitära situationen och uppmanar alla givarländer att öka sina humanitära bidrag till regionen.

Utrikesministern konstaterade i samband med FN:s generalförsamling 2012 att det inte finns något alternativ till en politisk lösning på konflikten i Syrien och uttryckte stöd för FN:s och Arabförbundets gemensamma sändebud, Lakhdar Brahimi. Han uppmanade också regimen i Syrien att upphöra med att döda och skada sitt eget folk samt respektera sina åtaganden som medlem av FN. Vidare underströk utrikesministern att medlemmarna i säkerhetsrådet måste sätta ett globalt ansvarstagande över

nationella intressen och ena sig för att kunna åstadkomma en förändring i Syrien. Det senare är enligt utskottets uppfattning inte minst viktigt för att undvika spridningseffekter av konflikter till grannländerna.

Europarådets parlamentariska församling har under hösten antagit en resolution om situationen i Syrien (1878/2012) där man bl.a. konstaterar att den syriska befolkningen är en mosaik av etniska, kulturella och religiösa grupper. Den parlamentariska församlingen understryker att denna diversitet, tillsammans med Syriens territoriella integritet, måste bevaras i ett kommande Syrien, post-Assad, och uppmanar oppositionsgrupperna att förena sig för att kunna verka som ett legitimt alternativ som kan erbjuda alla syrier, oavsett etnisk, kulturell eller religiös tillhörighet, ett fredligt, demokratiskt och pluralistiskt Syrien. Vidare noteras att den kristna gruppen är underrepresenterad i Syriens nationella råd och att ett framtida Syrien, post-Assad, måste garantera att kristna visas samma tolerans som hittills.

Utskottet är mycket oroat över det eskalerande våldet i Syrien och den allvarliga humanitära situationen för den syriska befolkningen. Det står alltmer klart att den regionala säkerheten hotas av en fortsatt eskalerande konflikt. Detta åskådliggörs av händelseutvecklingen i Libanon där det politiska läget har blivit alltmer spänt under de 18 månader krisen i Syrien pågått och nyligen har resulterat i mord och våldsamma sammandrabbningar mellan olika grupper med band till olika aktörer i Syrien.

Utskottet stöder EU:s slutsatser och vill därutöver understryka vikten av att det internationella samfundet lever upp till sitt ansvar att bidra till en lösning på konflikten i Syrien. Utskottet välkomnar därför att aktionsgruppen för Syrien bildats, och uppmanar medlemmarna att genom påtryckningar på parterna i konflikten verka för en politisk transitionsprocess. Utskottet beklagar också att förhandlingsläget i FN är låst och välkomnar att såväl Sverige som EU tydligt uppmanar medlemmarna i säkerhetsrådet att ta sitt ansvar för att lösa konflikten. Samtidigt vill underskottet betona vikten av att en politisk transitionsprocess förutom att inkludera alla delar av befolkningen, också måste innefatta konkreta mekanismer för att säkerställa att de mänskliga rättigheterna för alla religiösa, kulturella och etniska grupper skyddas.

Utskottet konstaterar att konflikten i Syrien lett till en humanitär katastrof. Mer än 2,5 miljoner människor är nu beroende av humanitär hjälp, varav drygt en miljon är internflyktingar inne i Syrien. Utskottet vill understryka vikten av att regimen ger biståndsorganisationer humanitärt tillträde till dessa. Omkring 300 000 personer har flytt striderna för att söka hjälp i Syriens grannländer, och antalet ökar hela tiden. Enligt vissa uppgifter beräknas antalet uppgå till omkring 700 000 vid årets slut. Utskottet vill understryka vikten av att stödja dessa länder, som ofta kämpar med egna problem med utbredd fattigdom, när flyktingströmmarna ökar. Utskottet har fått upplysning om att Sverige hittills under 2012 bidragit med drygt 200 miljoner kronor i humanitärt stöd till Syrien och välkomnar att det

finns beredskap för ytterligare stöd finns enligt biståndsministern. Sverige är därmed enligt uppgift den femte största humanitära givaren till regionen. Utskottet utgår från att regeringen samarbetar nära med berörda humanitära biståndsorganisationer för att säkerställa att det humanitära stödet används korrekt och effektivt.

Utskottet noterar i sammanhanget att Turkiet har ratificerat 1951 års Genèvekonvention om flyktingars rättsliga ställning, liksom 1967 års tilläggsprotokoll. Dock finns en ingripande reservation – en geografisk begränsning – som innebär att konventionen endast tillämpas på personer från Europa. Icke-européer som bedöms vara i behov av skydd ges ett tidsbegränsat uppehållstillstånd i avvaktan på vidarebosättning i ett tredjeländ, vilket administreras i FN:s flyktingkommissariats (UNHCR) regi. Utskottet vill i likhet med Europarådet (resolution 1902/2012) uppmana såväl grannländerna som Europarådets medlemmar att göra det möjligt för alla flyktingar att få internationellt skydd i form av temporär eller full flyktingstatus i enlighet med FN:s flyktingkonvention.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna 2011/12: U315 (S) yrkande 76, 2011/12:U330 (MP), 2012/13:U306 (S) yrkande 78 och 2012/13:U272 (MP) yrkandena 1 och 2.

Irak

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett antal motioner om utvecklingen i Irak, mänskliga rättigheter och demokrati, situationen för kristna och kurder samt Anfalkampanjen.

Jämför reservationerna 11 (V), 12 (MP), 13 (V), 15 (MP, V) och 16 (SD).

Motionerna

Enligt kommittémotionerna 2010/11:U306 yrkande 74 och 2011/12:U315 yrkande 77, båda av Urban Ahlin m.fl. (S), var anfallskriget mot Irak våren 2003 fel och stred mot folkrätten. Det internationella samfundet måste hjälpa Irak att bryta våldsspiralen och få till stånd en positiv utveckling, bl.a. vad gäller framväxten av demokratiska strukturer. Sverige bör utveckla kontakterna i regionen, och motionärerna välkomnar därför att Sverige öppnat ett konsulat i Erbil.

I kommittémotion 2011/12:U205 av Hans Linde m.fl. (V) yrkande 2 anförts att Sverige, som medlem i FN, bör driva kravet att en FN-rapportör för mänskliga rättigheter återinrättas och tillsätts. Enligt yrkande 3 bör Sverige verka för att de koalitionsstrupper som gjort sig skyldiga till krigsbrott ställs inför rätta inför Internationella brottmålsdomstolen, att USA betalar skadestånd till dem som utsatts för krigsbrott samt att en oberoende, FN-

ledd utredning genomförs med syfte att kartlägga de vapen som användes i bl.a. Falluja och vilka samband de har med en ökad incidens av allvarliga sjukdomar. I yrkande 4 föreslås att Sverige bör se över vilka ytterligare insatser som kan göras för att stävja korrruptionen i Irak och norra Irak/Kurdistan. Vidare anser motionärerna att Sverige bör sätta ökat tryck på Irak att underteckna och ratificera FN:s tortyrkonvention (yrkande 5). Sverige bör även kräva att den kommande arbetsmarknadslagen i Irak svarar mot de krav på fackliga rättigheter som ILO:s konventioner anger (yrkande 6). I sina bilaterala kontakter med Irak bör Sverige kräva att landet följer de internationella konventioner man skrivit under och respekterar de grundläggande mänskliga fri- och rättigheterna (yrkande 7). En fullständig och oberoende undersökning bör göras av övergreppen mot civila i samband med demonstrationerna under våren 2011 enligt yrkande 8. Vidare bör Sverige enligt yrkande 9 ge allt tillgängligt stöd för att se till att den lag mot våld mot kvinnor som nyligen antagits av det kurdiska parlamentet införs fullt ut. Sverige bör också sätta tryck på regeringen i Bagdad för att förmå den att leva upp till de internationella konventioner om kvinnors rättigheter som Irak har undertecknat (yrkande 10). Sverige bör också ställa tydligare krav på att den irakiska regeringen presenterar handlingsplaner för hur våldet mot minoriteter ska upphöra (yrkande 11). Vidare anser motionärerna att Sverige bör verka för att den 16 mars blir den internationella dagen mot massförstörelsevapen och att offren för massakern i Halabja kompenseras (yrkande 12). Sverige bör också, enligt yrkande 13, erkänna Anfalkampanjen som ett folkmord mot det kurdiska folket. Den sistnämnda frågan tas även upp i motionerna 2012/13:U253 av Annika Lillemets m.fl. (MP) och 2012/13:U310 Shadiye Heydari m.fl. (S) yrkandena 1 och 2. Vidare bör Sverige enligt yrkande 14 i den tidigare nämnda motion 2011/12:U205 (V) verka för demokratisering och för att de mänskliga rättigheterna respekteras i Kurdistans regionala regering. Slutligen anser motionärerna att Sverige aktivt bör ta avstånd från attackerna mot norra Irak/irakiska Kurdistan och sätta internationell press på Iran och Turkiet för att de ska upphöra med attackerna (yrkande 15).

I kommittémotion 2012/13:U314 (MP) av Jabar Amin m.fl. (MP) betonas vikten av att Sverige agerar aktivt för att stödja irakiska Kurdistans federativa status.

I den enskilda motionen 2011/12:U323 av Jabar Amin m.fl. (MP) betonas vikten av att Sverige såväl bilateralt som inom EU och FN agerar aktivt för att stödja Kurdistans och irakiska regioners rätt till en federativ styrelseform.

Enligt den enskilda motionen 2011/12:U326 av Carina Herrstedt m.fl. (SD) pågår en etnisk rensning av kristna i Irak. En lösning på deras situation kan vara att upprätta en autonom region i Irak som fungerar som fristad för kristna irakier. Situationen för kristna i Irak tas även upp i motion 2010/11:U261 av Anita Brodén och Karin Granbom Ellison m.fl.

(FP) yrkande 2. Många kristna har enligt motionerna flytt och sökt asyl, och kristna som är kvar i landet avstår från att röra sig utomhus av rädsla för kidnappning och våld.

Utskottets ställningsstagande

Inledningsvis vill utskottet understryka att Sverige inom ramen för EU agerar för ett ökat engagemang i Irak med fokus på grundläggande rättssäkerhet och förbättrad respekt för de mänskliga rättigheterna, inklusive kvinnors situation. Sverige bidrar bl.a. till EU:s gemensamma rättsstatsinsats (Eujust lex), som syftar till att utbilda domare, poliser och andra befattningshavare inom rättsstatsområdet. Sverige stöder också, genom Förenta nationerna, återuppbyggnads- och demokratiseringsprocessen i Irak. FN har en viktig roll att fylla inte minst när det gäller att bistå den irakiska regeringen och parlamentet i arbetet med att omsätta den irakiska grundlagen i lagar och praktisk handling så att etniska och religiösa minoriteters fri- och rättigheter skyddas på ett tillfredsställande sätt.

Sverige arbetar aktivt inom Europeiska unionen och inom Förenta nationerna samt i våra bilaterala relationer med Irak med att lyfta fram frågan om bristen på respekt för de mänskliga rättigheterna, inklusive religionsfrihet. Sverige lyfter också fram den irakiska regeringens ansvar för att skydda alla Iraks invånare från våld och övergrepp, inklusive tortyr, och stärka genomförandet av de mänskliga rättigheterna. Utskottet utgår från att regeringen även i fortsättningen avser att uppmärksamma frågan om minoriteternas utsatthet och verka för en ökad respekt och efterlevnad av de mänskliga rättigheterna i Irak, såväl inom EU och FN som i samtal med irakiska företrädare.

Utskottet noterar att en potentiellt viktig utveckling för mänskliga rättigheter i Irak var den irakiska regeringens beslut att acceptera och genomföra det stora flertalet rekommendationer från FN:s råd för mänskliga rättigheters allmänna ländergranskning av Irak (Universal Periodic Review, UPR) från 2010. En nationell handlingsplan har tagits fram i detta syfte antogs i december 2011. Även arbetet med att etablera en oberoende kommission för mänskliga rättigheter är långt framskridet.

Enligt EU:s MR-rapport 2011 har EU i den politiska dialogen med Irak uttryckt oro för människorättssituationen i landet i en rad olika avseenden. EU har också gjort officiella uttalanden om de mänskliga rättigheterna i Irak. I dessa har enskildas rättigheter, oberoende av religiös eller etnisk tillhörighet samt vikten av att motverka all form av diskriminering betonas. EU beklagade vid upprepade tillfällen under rapporteringsperioden att dödsstraffet åter tillämpas i Irak sedan maj 2009 och uttryckte bekymran över avsaknaden av rättvisa rättegångar och över att erkännanden, enligt tillförlitliga uppgifter kommer till stånd under tortyr. Irak ratificerade under 2011 konventionen mot tortyr (CAT). När det gäller USA har utskottet tidigare fått uppgifter från Utrikesdepartementet om att frågan om

tortyr, särskilt i samband med kampen mot terrorism, berörs i dialogen mellan EU:s och USA:s rättschefer som äger rum två gånger per år (bet. 2010/11:UU15).

Beträffande det motionsvis framförda förslaget att inrätta särskilda s.k. frizoner på etnisk eller religiös grund anser utskottet att frågor om Iraks administrativa indelning och graden av självstyre måste lösas inom ramen för den politiska processen i Irak. Utskottet välkomnar att regeringen även i fortsättningen kommer att uppmärksamma frågan om minoriteternas utsatt- het och verka för en ökad respekt och efterlevnad av de mänskliga rättig- heterna i Irak.

Irak har ratificerat sju av ILO:s åtta kärnkonventioner, dock inte nr 87 som är en av två ILO-konventioner om föreningsfrihet och förhandlings- rätt. Det framgår av UD:s rapport om mänskliga rättigheter att rådande arbetsrättslagstiftning i Irak är från 1987. Den tillåter fackföreningar inom den privata sektorn, men inte inom den offentliga. Då den privata sektorn är begränsad i Irak blir fackföreningsrörelsen därmed också begränsad i sin omfattning. Ett utkast till ny arbetsrättslag har enligt uppgift presente- rats för parlamentets arbetsgrupp för arbetsrättsfrågor. Detta lagförslag har dock bibehållit begränsningen att fackföreningar endast kan bildas inom den privata sektorn. Fokus för Sveriges utvecklingssamarbete med Irak lig- ger enligt samarbetsstrategin på utveckling av mänskliga rättigheter och demokrati samt på handel, näringsliv och finansiella system. Det senare med målet att ge ökade möjligheter till försörjning för fattiga irakier. Utskot- tet utgår från att regeringen i den dialog med irakiska företrädare som är en del av utvecklingssamarbetet även tar upp vikten av förenings- och för- handlingsfrihet för en väl fungerande arbetsmarknad.

Den irakiska regionen Kurdistan har egna institutioner och egen lagstift- ning inom många områden, detta på grund av det självstyre som åtnjuts i enlighet med Iraks konstitution. Situationen för mänskliga rättigheter i Kurdistan fortsätter enligt UD:s rapport om mänskliga rättigheter i Irak 2011 att förbättras, även om utmaningar kvarstår. En separat regional hand- lingsplan för mänskliga rättigheter har tagits fram för regionen, men är ännu inte formellt antagen. När det gäller flyganfallen mot irakiska Kurdi- stan konstaterar utskottet att Sverige erkänner Iraks suveränitet och stöder kurdernas självstyre i norra Irak, vars federala status är skyddad i Iraks konstitution. Utskottet menar att det är av vikt att Iraks suveränitet respek- teras av dess grannländer. Terroristbekämpning måste bedrivas med full respekt för folkrätten, de mänskliga rättigheterna och rättssäkerheten, vil- ket regeringen kontinuerligt framför till berörda länder.

Halabjaattackerna och Anfalkampanjen är exempel på det brutala våld som Saddam Husseins regim systematiskt utövade mot sin egen befolkning. Utskottet anser att ett stort framsteg i det internationella arbetet för att för- hindra att tragedier som dessa upprepas är konventionen mot kemiska vapen, som trädde i kraft 1997 och i dag har över 180 anslutna stater. Konventionen kodifierade och stärkte det folkrättsliga förbudet mot använd-

ning av kemiska vapen genom att införa ett totalt förbud mot utveckling, tillverkning och lagring av kemiska stridsmedel. Genom konventionen upprättades ett internationellt kontrollsystem för att försäkra att medlemsstaterna efterlever sina skyldigheter. Utskottet välkomnar att Sverige deltar aktivt i arbetet för att stärka den internationella konventionen mot kemiska vapen.

Utskottet vill i detta sammanhang påminna om den oberoende internationella kommissionen om massförstörelsevapen, under ledning av Hans Blix, som i juni 2006 presenterade sin rapport: *Weapons of Terror: Freeing the World of Nuclear, Biological and Chemical Arms*. Rapporten är enligt utskottets uppfattning ett viktigt bidrag till det internationella arbetet på icke-spridnings- och nedrustningsområdet. Kommissionen ger 60 konkreta rekommendationer om hur det internationella samfundet kan komma vidare på vägen mot en värld fri från kärnvapen, biologiska och kemiska vapen. Det framgår av ett frågesvar av utrikesministern år 2008 att kommissionens rekommendationer ligger väl i linje med den svenska regeringens politik.

Utskottet instämmer i utrikesministerns bedömning i ovan nämnda frågesvar att det är tveksamt om en internationell dag mot massförstörelsevapen skulle tillföra något i praktiken. Arbetet för nedrustning och mot spridning och användning av massförstörelsevapen måste bedrivas målinriktat, effektivt och kontinuerligt. Utskottet har tidigare uttalat (bet. 2011/12:UU7) att målet för det internationella samfundets arbete med nedrustning och icke-spridning måste vara att alla former av massförstörelsevapen avvecklas. Det internationella samfundet får inte förtrötta i arbetet med att förbjuda alla stater att avstå från att skaffa och utveckla dessa vapen. Det är angeläget, anser utskottet, att en fortsatt spridning av relevanta komponenter och kunskap för framställning av kärnvapen och andra former av massförstörelsevapen förhindras.

När det gäller förslagen att erkänna den biokemiska attacken mot Halabja i mars 1988, vilken var en del av den militära Anfalkampanjen, som folkmord, anser utskottet att det i princip inte ankommer på riksdagen som ett representativt organ att göra sådana folkrättsliga ställningstaganden. Utskottets principiella uppfattning är att det är genom forskning, fri debatt och i förekommande fall rättsliga prövningar, som det avgörs hur historiska händelser och förlopp ska definieras. I det sammanhanget bör det noteras att det inte bara är en rättegång i Irak som slagit fast termen "folkmord" som definition för Anfalkampanjen. Människorättsorganisationen Human Rights Watch gav ut flera rapporter om Anfalkampanjen, vilket resulterade i en omfattande rapport 1993 med rubriken *Genocide in Iraq – The Anfal Campaign against the Kurds*. Efter Saddam Husseins fall hittades mer information i irakiska arkiv om planeringen och genomförandet av Anfalkampanjen och 2007 meddelades fällande domar för folkmord

och brott mot mänskligheten för de ansvariga. Baserat på forskning och ställningstaganden från organisationer liksom den avkunnade domen i Irak går det att fastställa att Anfalkampanjen är ett folkmord.

Utskottet vill, liksom tidigare i betänkande 2009/10:UU9, understryka vikten av att misstankar om brott mot folkrätten (den humanitära rätten och de mänskliga rättigheterna) utreds och att förövare ställs inför rätta. Internationella brottmålsdomstolen (International Criminal Court, ICC) etablerades 2002. ICC är oberoende av andra organisationer och är den första permanent inrättade internationella brottmålsdomstolen. Dess uppgift är att pröva åtal mot enskilda personer för de mest allvarliga internationella brotten. Domstolen har domsrätt över folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser. Genom att motverka enskilda personers straffrihet för internationella brott främjar ICC genomdrivandet av och respekten för mänskliga rättigheters universalitet. Utskottet, som varmt förespråkade och nära följt inrättandet av domstolen, konstaterar att inrättandet av domstolen innebar ett viktigt steg framåt för den internationella rättskipningen. Domstolen möter de krav på den internationella rättsutvecklingen som den fortgående globaliseringen ställer. Sverige, som var mycket aktivt under förhandlingsprocessen, ratificerade som 36:e stat stadgan den 28 juni 2001.

Utskottet konstaterar att för att öka det lokala ägarskapet bör rättsprocesser i första hand äga rum i nationella domstolar. Ett sådant förfarande kan även bidra till försoningsprocesser. Sverige tillhör de stater som, i enlighet med Romstadgans principer för ICC, anser att internationella jurisdiktioner endast bör träda in i fall där det nationella rättssystemet saknar vilja eller förmåga att åtala misstänkta förövare.

Utskottet understryker sitt tidigare uttalade stöd för en utveckling i Irak byggt på rättsstatens principer, med rättssäkerhet och fungerande nationella domstolar. Utskottet konstaterar att en rättegång har ägt rum i Irak med anledning av de militära attackerna mot kurder 1988. Som ett resultat av rättegången meddelades 2007 fällande domar gällande folkmord och brott mot mänskligheten. Så länge denna domstol kan meddela dödsstraff, vilket den gjort, samt underlåter att klargöra de frågetecken kring dess procedurregler som påtalats internationellt, har Sverige valt att inte stödja domstolens arbete direkt.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts avstyrker utskottet motionerna 2010/11:U261 (FP) yrkande 2, 2010/11:U315 (S) yrkande 74, 2011/12:U205 (V) yrkandena 2–15, 2011/12:U315 (S) yrkande 77, 2011/12:U323 (MP), 2012/13:253 (MP), 2012/13:U310 yrkandena 1 och 2, 2012/13:U314 (MP) och 2012/13:U326 (SD).

Iran

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett antal motioner om Iran med fokus på mänskliga rättigheter och demokrati. Riksdagen avslår även motioner om Irans kärntekniska program och landets bristande samarbete med IAEA.

Jämför reservationerna 17 (S) och 18 (V).

Motionerna

Enligt kommittémotionerna 2010/11:306 yrkande 75, 2011/12:U315 yrkande 78 och 2012/13:U306 yrkande 79 av Urban Ahlin m.fl. (S), är det av yttersta vikt att även Iran omfattas av vår vilja att utveckla demokrati i Mellanöstern. För Socialdemokraterna är det viktigt att finna vägar att stödja demokratiska krafter inne i Iran, och man ser allvarligt på de omfattande kränkningar av mänskliga rättigheter som sker i Iran. Motionärerna ser med oro på Irans ambition att skaffa sig kärnvapen och anser att det är viktigt att FN:s säkerhetsråd agerar och att IAEA ges möjlighet att inspektera anläggningar.

Vänsterpartiet anför i kommittémotion 2012/13:U206 av Hans Linde m.fl. (V) yrkande 1 och 2 att Sverige, som enskild stat såväl som inom EU och FN, konsekvent ska uppmärksamma de grova och omfattande brotten mot de mänskliga rättigheterna i Iran, kräva att alla politiska fångar friges och att FN:s rapportör om mänskliga rättigheter beviljas inresa i landet. Sverige bör på samma sätt uppmärksamma de grova och omfattande kränkningarna av de etniska och religiösa minoriteternas rättigheter i Iran (yrkande 3). Vidare bör den svenska regeringen enligt yrkande 4 inleda en dialog med de svenska företag som är verksamma i Iran om de mänskliga rättigheterna, inklusive de fackliga rättigheterna. Sverige bör också enligt yrkande 6, 7 och 8 uppmärksamma kvinnors och hbt-personers situation i landet och agera för att Iran lever upp till sina internationella åtaganden när det gäller barns rättigheter. Slutligen anför motionärerna att Sverige ska verka för att Iran respekterar sina åtaganden i enlighet med icke-spridningsavtalet och att frågor som rör Irans nukleära program ska hanteras inom ramen för FN (yrkande 9).

Utskottets ställningsstagande

Utskottet konstaterar att situationen för de mänskliga rättigheterna i Iran är fortsatt mycket allvarlig. Den till viss del positiva utveckling som kunde skönjas i början av 2000-talet har tydligt brutits. Sedan presidentvalet 2009 har situationen för de mänskliga rättigheterna i Iran kontinuerligt försämrats och de grundläggande medborgerliga fri- och rättigheterna liksom de politiska rättigheterna har kraftigt inskränkts. Regimen agerar kraftfullt

mot nästan alla försök till oppositionell yttring. Under 2011 har trakasserier, godtyckliga frihetsberövanden och tortyr av aktivister ökat. Allt fler dödsstraff verkställs; under 2011 avrättades nästan dubbelt så många människor som året innan.

Det framgår av UD:s rapport om mänskliga rättigheter i Iran 2011 att många i samhället drabbas hårt av regimens repressiva politik och rädsla för oppositionella yttringar. Särskilt människor som arbetar med mänskliga rättigheter, inklusive kvinnors rättigheter, politiska dissidenter, personer som tillhör religiösa och etniska minoriteter, hbt-personer samt delar av kulturlivet utsätts ofta för trakasserier, godtyckliga fängelsedomar eller hot.

Utskottet ser allvarligt på den ökande bristen på respekt för de mänskliga rättigheterna i Iran och välkomnar att Sverige, såväl bilateralt som genom EU, tagit upp frågor om mänskliga rättigheter och efterlevnad av de konventioner på området som Iran anslutit sig till. Utskottet noterar att Sverige under våren var 2011 drivande i att en särskild rapportör för mänskliga rättigheter i Iran utsågs inom ramen för FN:s MR-råd. Rapportören har dock fått avslag på sin ansökan att besöka landet. FN följer utvecklingen i landet och sammanställer årligen en rapport om situationen för de mänskliga rättigheterna i landet; den senaste röstades igenom i generalförsamlingen i oktober 2011.

Utskottet beklagar att dialogen om mänskliga rättigheter mellan EU och Iran varit vilande sedan 2006, då Iran ställde in samtalen och välkomnar att EU:s ministerråd infört restriktiva åtgärder mot personer som medverkar i eller är ansvariga för allvarliga kränkningar av de mänskliga rättigheterna i Iran. EU har även infört förbud mot att exportera övervakningsutrustning samt annan utrustning som kan användas för inre förtryck till Iran.

Den svenska exporten till Iran består främst av transportmedel (bl.a. lastvagnar) och maskiner och dess värde uppgick under 2011 till ca 6,6 miljarder kronor. Exporten förväntas dock minska under kommande år till följd av de internationella sanktionerna mot Iran. Importen från Iran uppgick till ca 69 miljoner kronor under 2011 och förväntas också minska. Utskottet noterar att det finns en rad ramverk och principer som rör företag och mänskliga rättigheter. OECD har antagit riktlinjer för multinationella företag. Sveriges engagemang i frågan bidrog enligt handelsministern (ip. 2011/12:343) även till att FN:s ramverk för företag och mänskliga rättigheter nu också är en viktig del av EU-kommissionens nya meddelande om CSR som lades fram i oktober 2011. Förra året antog även FN:s råd för mänskliga rättigheter enhälligt vägledande principer för företag om mänskliga rättigheter. Sverige var drivande i att förhandla fram dessa. Enligt såväl FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter som OECD:s riktlinjer är det stater ansvar att skydda mänskliga rättigheter, men även företag har ett ansvar att respektera mänskliga rättigheter, och detta ansvar gäller oavsett om det land som de verkar i har kapacitet eller vilja att uppfylla sina internationella åtaganden att skydda de mänskliga rättigheterna eller ej.

Det internationella atomenergiorganet, IAEA, har det internationella samfundets uppdrag att verifiera att stater lever upp till sina åtaganden enligt det internationella icke-spridningsfördraget (NPT) om att inte skaffa kärnvapen. Iran är part till icke-spridningsfördraget och har en skyldighet att inte skaffa kärnvapen och vidare att samarbeta med IAEA så att organisationen kan verifiera om landets kärntekniska program har uteslutande fredliga syften. IAEA:s styrelse uttalar i sin senaste resolution om Iran från den 13 september 2012 en allvarlig oro för möjliga militära dimensioner av Irans kärntekniska program och understryker vikten av att Iran skyndsamt samarbetar för att säkerställa att landets kärntekniska program endast är avsett för fredliga syften. Den senaste rapporten från IAEA bekräftar inte att Iran efter 2003 skulle ha återupptagit ett strukturerat program för aktiviteter av relevans för kärnvapenutveckling, men uttrycker oro över uppgifter om aktiviteter med möjlig bäring på militär kärnteknologi och över Irans bristande samarbetsvilja.

Utskottet vill understryka vikten av att Sverige – såväl i bilaterala samtal som i internationella forum – uppmanar Iran att leva upp till sina internationella förpliktelser och fullt ut samarbeta med IAEA. I detta syfte har också FN:s säkerhetsråd och EU infört sanktioner mot Iran som ett medel att sätta press på landet att leva upp till sina internationella åtaganden. Kabinettssekreteraren informerade den 25 oktober utskottet om EU:s sanktioner, som utökades senast vid ministerrådets möte den 15 oktober. Sanktionerna innefattar områden som handel, finanssektorn, transport och energi. Utskottet välkomnar beslutet att utöka sanktionerna och noterar att de är utformade för att minimera de negativa effekterna för den iranska befolkningen. Detta är inte minst viktigt för att möjliggöra för svenskar av iranskt ursprung att vidmakthålla kontakten med sitt forna hemland. Utskottet vill understryka vikten av att Sverige fortsätter att stödja de ansträngningar som EU:s höga representant, Catherine Ashton, tillsammans med Frankrike, Tyskland, Storbritannien, Kina, Ryssland och USA gör för att få till stånd en konstruktiv dialog med Iran för att lösa utestående frågor kring Irans nukleära program.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna 2010/11:306 (S) yrkande 75, 2011/12:U315 (S) yrkande 78, 2012/13:U206 (V) yrkandena 1–4 och 6–9 och 2012/13:U306 (S) yrkande 79.

Västsahara

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen tillkännager för regeringen att Sverige snarast bör erkänna den sahariska arabiska demokratiska republiken (Västsahara) som en fri och självständig stat och även verka för detta inom EU, vilket innebär att motionsyrkanden om detta bifalls av riksdagen. Övriga motionsyrkanden om bl.a. Minursos mandat och fredsprocessen besvaras och avslås av riksdagen med hänvisning till pågående arbete.

Jämför reservationerna 19 (S), 20 (MP, V), 21 (SD), 22 (MP, V), 23 (SD), 24 (MP, V) och 25 (M, FP, C, KD).

Motionerna

I kommittémotionerna 2010/11:U306 yrkande 69, 2011/12:U315 yrkande 73 och 2012/13:U306 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 75 anförs att Sverige skyndsamt bör erkänna Västsahara. Socialdemokraterna menar att Marocko under årtionden förhalat det uppenbara slutresultatet av omvärldens ansträngningar, ett självständigt Västsahara. Sverige ska därför erkänna Västsahara och därmed utöka sina relationer med Västsahara. Sveriges agerande i EU ska vägledas av folkrätten. Folkrätten ska alltid respekteras, också i avtal som rör naturresurser, t.ex. fiske. Handelsavtalet mellan EU och Marocko avser enbart Marockos erkända territorium, dvs. inte det ockuperade Västsahara, och produkter från ockuperat område ska därmed inte omfattas av samma förmåner som marockanska produkter. Svenska myndigheter, exempelvis tullen, måste se till att varor till Sverige inte kommer från ockuperat västsahariskt territorium under falsk marockansk ursprungsmärkning. Folkrätten ska alltid respekteras, också i avtal som rör naturresurser, t.ex. fiske.

I kommittémotion 2011/12:U208 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) anförs att Sverige i alla internationella sammanhang bör rikta skarp kritik mot den marockanska regeringens politik i den västsahariska frågan när det gäller förbrytelser mot mänskliga rättigheter och verka för att alla politiska fångar i det ockuperade Västsahara frigges (yrkandena 1 och 2). Sverige bör även verka för att en folkomröstning om Västsaharas framtid kommer till stånd (yrkande 3). Sverige bör också kräva att EU:s fiskeavtal med Marocko snarast upphävs och i annat fall vända sig till EU-domstolen för att pröva avtalets förenlighet med internationell rätt. Inga nya fiskeavtal med Marocko bör ingås där västsahariska vatten är inkluderade. I likhet med USA bör EU i alla handelsavtal med Marocko konsekvent utesluta varor från Västsahara (yrkandena 4–6). Likaså bör EU:s associeringsavtal med Marocko upphävas med hänvisning till Marockos upprepade brott mot artikel 2 i avtalet om respekt för demokratiska principer och grundläggande demokratiska värderingar (yrkande 7). Sverige bör också verka för

utökad humanitärt bistånd till de västsahariska flyktinglägren och bistå med utbildningsinsatser i form av stipendier till stöd för unga västsaharier, främst kvinnor (yrkandena 8 och 9). Minursos mandat bör enligt yrkande 10 utökas till att även omfatta övervakning av respekten för mänskliga rättigheter i Västsahara. Slutligen anser motionärerna att Sverige bör erkänna Sahariska arabiska demokratiska republiken och verka för att övriga EU-länder gör detsamma (yrkandena 11–12). Förslaget om att upphäva associeringsavtalet med Marocko återkommer i kommittémotion 2012/13:N206 av Hans Linde m.fl. (V) yrkande 21.

I kommittémotion 2012/13:U252 av Bodil Ceballos m.fl. (MP) yrkande 1 anförs att Sverige aktivt bör verka för att skynda på processen med en folkomröstning i Västsahara. Minurso bör enligt yrkande 2 få i uppgift att övervaka de mänskliga rättigheterna på de ockuperade områdena. Sverige bör också enligt motionens yrkande 3 erkänna Västsahara.

Sverigedemokraterna anför i kommittémotion 2012/13:U331 av Julia Kronlid m.fl. (SD) att Sverige bör verka för att ett självständigt Västsahara blir verklighet och att folket kan leva i fred med sina grannländer. Detta bör ske genom att processen mot ett självständigt Västsahara sker genom fredliga förhandlingar samt genom en folkomröstning. De förhandlingar som pågår mellan Västsahara och Marocko bör slutföras, för att parterna ska komma till en fredlig lösning samt för att man ska kunna genomföra den utlovade folkomröstningen (yrkandena 1 och 2). Sverigedemokraterna anser även att biståndet till de västsahariska flyktinglägren bör ökas (yrkande 3) och att Minursos uppdrag bör utökas till att omfatta övervakning av mänskliga rättigheter i Västsahara (yrkande 4).

I de enskilda motionerna 2010/11:U274 och 2011/12:U291, båda av Hillevi Larsson m.fl. (S), anförs att Sverige bör vara drivande inom FN och EU för att ge det västsahariska folket självbestämmande (yrkande 1 i båda motionerna). I motionernas yrkande 3 föreslås att FN i samarbete med västsaharierna bör bestämma vilka som ska ha rösträtt i den planerade omröstningen om Västsaharas framtid. Enligt yrkandena 8 och 9 i motionerna bör Sverige erkänna både Västsahara som land och dess exilregering och Västsahara bör få upprätta representation i Sverige i samband med att Västsahara erkänns som stat. De sistnämnda förslagen återkommer i motion 2012/13:U209 av Hillevi Larsson (S) yrkandena 1 och 2.

Utskottets ställningstagande

När Spanien drog sig ur Västsahara 1975 ockuperades området av Marocko som i dag har kontroll över två tredjedelar av territoriet. Allt sedan Spaniens tillbakadragande råder en svårlöst konflikt om områdets status mellan Marocko och den västsahariska befrielseörelsen Polisario. Marocko hävdar att Västsahara är en del av Marocko ("de sydliga provinserna"), medan Polisario driver rätten till självbestämmande för västsahari-

erna, som även innefattar rätten till ett självständigt Västsahara. Västsahara är sedan början av 1960-talet, när området var en spansk koloni, upptaget på FN:s lista över icke självstyrande områden som ska avkoloniseras.

År 1988 enades parterna i Västsaharakonflikten om FN:s fredsplan för Västsahara. Marocko och Polisario ingick ett vapenstilleståndsavtal 1991. Avtalets efterlevnad övervakas av FN-styrkan Minurso, vars mandat förlängs löpande genom beslut i FN:s säkerhetsråd. Minurso har mandat att genomföra en av säkerhetsrådet beslutad folkomröstning om Västsaharas framtid. Denna folkomröstning har emellertid inte ägt rum trots att lång tid har passerat, eftersom parterna inte har kunnat enas om formerna för den. Sedan 2000 förs politiska samtal under ledning av FN-chefens personliga sändebud för Västsahara som fr.o.m. december 2008 är den tidigare amerikanske diplomaten Christopher Ross.

Under 2007 lade Marocko och Polisario fram var sin plan för en lösning på konflikten. Utifrån planerna har parterna vid upprepade tillfällen, senast i april 2012 (2044/2012), uppmanats av FN:s säkerhetsråd att inleda villkorlösa förhandlingar för att nå en snar, rättvis och ömsesidigt acceptabel lösning på konflikten. Den marockanska planen är ett förslag om långtgående autonomi för Västsahara inom Marocko. Förslaget från Polisario utmynnar i en folkomröstning som även innehåller alternativet självständighet. Båda förslagen ligger till grund för diskussioner och har behandlats av FN. Under 2011 och 2012 har informella samtal hållits mellan parterna vid ett flertal tillfällen. Generalsekreteraren konstaterar i sin rapport till säkerhetsrådet (S/2012/197) att parterna fortfarande visar en vilja att mötas, men att de än så länge inte är villiga att inleda substantiella förhandlingar i enlighet med säkerhetsrådets resolutioner. Båda parter menar enligt rapporten att FN:s ställningstaganden stöder deras positioner, vilka de inte är villiga att avvika från. Mot bakgrund av generalsekreterarens rapport anser utskottet att båda sidor måste ta sitt ansvar för att skapa ett öppet och resultatbringande förhandlingsklimat i fortsatta förhandlingar.

Den svenska regeringens linje och agerande inom EU, i FN, bilateralt med Marocko och i andra sammanhang när det gäller Västsaharakonflikten utgår från folkrätten och rätten till självbestämmande för det västsahariska folket. Regeringen stöder till fullo FN:s ansträngningar att nå en politisk lösning på konflikten om Västsahara. Denna politik har utskottets stöd.

Utskottet välkomnar och stöder de initiativ till en politisk lösning av Västsaharakonflikten som inletts genom resolution 1754 (2007) och efterföljande möten i FN:s regi och anser att FN ska fortsätta att spela en central roll i dessa. Trots svårigheterna att finna en lösning på konflikten understryker utskottet att det internationella samfundet måste fortsätta att stödja en process som kan leda till en lösning på den mer än 30 år långa konflikten.

Generalsekreteraren konstaterar i sin rapport också att det är väsentligt för en lösning av konflikten i stort att frågor om mänskliga rättigheter behandlas. Alla parter har ett ansvar att tillförsäkra att de mänskliga rättig-

heterna skyddas. Enligt rapporten har ansträngningar gjorts med detta syfte, men problem kvarstår fortfarande. Utskottet noterar att EU-minister Birgitta Ohlsson i april 2012 i riksdagen konstaterade att det är FN:s säkerhetsråd, där Sverige inte är medlem, som beslutar om FN-styrkan Minurusos mandat. Säkerhetsrådet behandlade senast frågan i april 2012 och beslutade då om förlängning utan att ändra mandatet (2044/2012). Mandatet ska förnyas 2013. Utskottet vidhåller sin tidigare uttalade ståndpunkt (bet. 2011/12:UU5) att Sverige ska vara pådrivande för att utöka Minurusos mandat till att också omfatta övervakningen av respekten för mänskliga rättigheter i Västsahara.

Utskottet välkomnar fortsatt stöd för det västsahariska folkets rätt till självbestämmande och anser i likhet med regeringen att en politisk lösning som har parternas stöd och som grundas på folkrätten ska eftersträvas. Detta ställningstagande tar bl.a. hänsyn till 1975 års utlåtande om Västsahara från Internationella domstolen. Utskottet förutsätter att regeringen fortsätter att uppmärksamma Västsaharakonflikten. Ansträngningarna att få till en folkomröstning måste fortsätta. Enligt utskottet är det avgörande för en långsiktig lösning av konflikten att västsaharierna får möjlighet att säga sin mening i en folkomröstning.

Det framgår av UD:s rapport om mänskliga rättigheter att frågan om de mänskliga rättigheterna i Västsahara följs bl.a. av Sverige och EU, samt av internationella och svenska enskilda organisationer. En regelbunden dialog förs med marockanska myndigheter och Västsaharakonflikten berörs regelmässigt i de olika forum som EU inrättat inom ramen för ett fördjupat samarbete med Marocko. Associeringsavtalet spelar en viktig roll i detta sammanhang och inkluderar regelbundna möten för att diskutera mänskliga rättigheter och konflikten i Västsahara. Utskottet delar regeringens uppfattning att det vore kontraproduktivt att avsluta samarbetet och stänga denna möjlighet till dialog.

Utskottet konstaterar också att Sverige lämnar bidrag till de sahariska flyktingarna genom EU och FN.

Utskottet noterar att EU för närvarande inte har ett aktivt fiskeavtal med Marocko efter att Europaparlamentet i december 2011 röstat nej till förlängning av det protokoll till fiskeavtalet som löpte ut den 27 februari 2012. Rådet beslutade i februari om ett bemyndigande för kommissionen att inleda förhandlingar på EU:s vägnar om ett nytt protokoll till avtalet om fiskepartnerskap med Marocko. Enligt vad utskottet fått uppgifter om kommer förhandlingar att inledas under hösten 2012. Sverige röstade nej till förhandlingsmandatet med följande motivering.

Eftersom Västsahara inte är en del av Marockos territorium kräver folkrätten att fiskeresurserna ska exploateras till förmån för befolkningen i Västsahara och i enlighet med dess intressen och önskemål. Förslaget till förhandlingsdirektiv för ett nytt protokoll garanterar inte att protokollet kommer att överensstämma med folkrätten. Sverige kunde därför inte ställa sig bakom mandatet och röstade emot.

Vad gäller de motionsvis framställda förslagen om ett erkännande av Västsahara är utskottets uppfattning att Sverige snarast bör erkänna den sahariska arabiska demokratiska republiken (Västsahara) som en fri och självständig stat. Sverige bör även verka för detta inom EU. Riksdagen bör genom ett tillkännagivande ställa sig bakom vad utskottet nu har anfört. Med det sagda tillstyrker utskottet motionerna 2011/12:U208 (V) yrkandena 11 och 12, 2012/13:U252 (MP) yrkande 3 och 2012/13:U306 (S) yrkande 75 i denna del.

Övriga yrkanden och motiveringarna i motionerna har dock en sådan utformning och ett sådant innehåll att något tillstyrkande inte kan bli aktuellt. Följande motioner avstyrks därmed i berörda delar: 2010/11:U274 (S) yrkandena 1, 3, 8 och 9, 2010/11:U306 (S) yrkande 69, 2011/12:U208 (V) yrkandena 1 – 10, 2011/12:U291 yrkandena 1, 3, 8 och 9, 2011/12:U315 (S) yrkande 73, 2012/13:U209 (S) yrkandena 1 och 2, 2012/13:U306 (S) yrkande 75 (i denna del), 2012/13:U252 (MP) yrkandena 1 och 2, 2012/13:U331 (SD) yrkandena 1–4 och 2012/13:N206 (V) yrkande 21.

Turkiet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår med hänvisning till pågående arbete ett antal motioner om situationen för mänskliga rättigheter, åsiktsfrihet och politiska fångar i Turkiet.

Jämför reservationerna 26 (SD) och 27 (V).

Motionerna

Enligt kommittémotion 2011/12:U315 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 91 är den turkiska statsutvecklingen oroande, och situationen när det gäller yttrandefrihet är bekymmersam. Den svenska inställningen till ett turkiskt medlemskap i EU är riktig, men oklarheterna i Turkiets demokratiska utveckling måste även vi besinna.

Enligt kommittémotion 2011/12:U206 av Hans Linde m.fl. (V) bör Sverige, såväl bilateralt som inom EU, verka för att Turkiet genomför demokratiska reformer av sin konstitution, kräva att de som fängslats i Turkiet på politisk grund omedelbart ska frisläppas och att landet lever upp till sina åtaganden om att skydda pressfriheten (yrkandena 1–3). Sverige bör också använda alla diplomatiska kanaler för att påskynda en förändring av det turkiska rättssystemet till ett system baserat på rättssäkerhet och mänskliga rättigheter (yrkande 4). Vidare bör Sverige enligt motionens yrkande 5 kräva att den turkiska regeringen ser över sin lagstiftning så att den skyddar de fackliga rättigheterna. Vad gäller förhandlingarna om turkiskt medlemskap i EU bör ett sådant dels villkoras med att kurdernas och andra minoriteters rättigheter ska respekteras (yrkande 6), dels med att den tur-

kiska regeringen ska presentera en plan för hur våldet mot kvinnor ska minska i landet (yrkande 7). Slutligen anser motionärerna att Sverige bör se till att Turkiet lever upp till sina internationella åtaganden vad gäller att tillgodose hbt-personers rättigheter (yrkande 8).

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterade i betänkande 2011/12:UU10 om EU:s utvidgning att reformtaket i Turkiet har avtagit betydligt under senare år och att Turkiet har en lång väg kvar till EU-medlemskap. Trots de senaste årens bakslag vad gäller demokrati och mänskliga rättigheter och trots att endast 1 av 35 kapitel har kunnat stängas i anslutningsprocessen, betonade utskottet att EU blir en starkare union såväl politiskt som ekonomiskt med ett demokratiskt Turkiet som medlem i framtiden.

Av kommissionens översynsrapport (SWD(2012) 336) framgår att kommissionen ser särskilt allvarligt på situationen för minoriteter, mediefrihet, pressfrihet och religionsfrihet. Vissa lagar har enligt översynsrapporten antagits för att förbättra kvinnors rättsliga ställning, men mycket återstår att göra för att genomföra den. Turkisk lagstiftning tillåter personer att leva som homo-, bi- eller transsexuella. Det finns dock ett förbud i strafflagstiftningen mot överträdelser av den allmänna moralen som ibland tillämpas. Många hbt-personer diskrimineras eller trakasseras i det dagliga livet. Hbt-personer utsätts för hatbrott, och bara under 2011 har minst sex transpersoner mördats. Anmälan om brott leder inte alltid till åtal och straff för förövarna.

Turkiet får också återkommande kritik i kommissionens översynsrapport för att landets kurdiska befolkning inte omfattas av grundläggande rättigheter. Likaså kvarstår bekymren med behandlingen av de kristna minoriteterna. Kommissionen konstaterar att det pågående arbetet med att utarbeta en ny konstitution är en betydande möjlighet till förbättringar vad gäller demokrati och mänskliga rättigheter. Det finns dag en tendens att skydda staten snarare än att skydda individen från övergrepp från staten, ett resultat av att den nuvarande konstitutionen författades av militären efter en statskupp 1980. En ny, mer demokratisk konstitution utlovades från samtliga större partier i valet 2010. Under 2011 inleddes arbetet med att ta fram en ny konstitution, en process som har fortsatt under 2012. Förhoppningen är att den reviderade konstitutionen kommer att sätta individen i centrum och bidra till att förstärka respekten för mänskliga fri- och rättigheter, inklusive de krav som ställts av Europarådet i olika sammanhang, bl.a. vad gäller pressfrihet och kvinnors rättigheter.

Utskottet vill understryka vikten av att Turkiet visar respekt för den kulturella och religiösa mångfalden som en omistlig del av landets historiska arv. Minoriteternas ställning i Turkiet har under större delen av republikens historia varit utsatt. Först under det senaste decenniet har vissa steg tagits för att erkänna Turkiets etniska och religiösa mångfald, och försöka

komma till rätta med den diskriminering som förekommit. Ett exempel gäller den reformerade lagen om stiftelser från augusti 2011, vilken har gett religiösa samfund, inte minst de grekisk-ortodoxa, armenisk-ortodoxa och syrisk-ortodoxa kyrkorna, möjlighet att återfå äganderätten till historiska byggnader. Utskottet utgår från att den turkiska regeringen arbetar för att komma till rätta med utestående problemfrågor för dessa samfund. I sammanhanget är det oroväckande att rättsprocesserna mot Mor Gabriel-klostret drivits till sin spets av turkiska myndigheter. Det är angeläget att klostret kan verka under stabila förutsättningar. Utskottet välkomnar därför att EU har uttryckt sin oro för fallet Mor Gabriel, bl.a. vid associeringsrådet med Turkiet.

OSSE konstaterar i en rapport från april 2012 att uppemot 100 journalister för närvarande sitter i fängelse i Turkiet. Detta är en fördubbling jämfört med året innan och innebär att Turkiet är ett av de länder i världen som har flest fängslade journalister. Mot denna bakgrund har OSSE uppmanat Turkiet att se över landets antiterroristlagar, vilka är den främsta grunden för de fängslanden som sker. OSSE:s representant för mediefrihet har vid ett flertal tillfällen uttryckt oro över att ca 5 000 webbsidor blockerats på grund av att de innehåller s.k. skadligt innehåll (våld, pornografi, uppmanan till terrorism m.m.). Andra källor gör gällande att antalet blockerade webbsidor uppgår till så många som 18 000. Europarådets kommissionär för mänskliga rättigheter har i en rapport från juli 2011 om yttrandefriheten i Turkiet föreslagit ett antal åtgärder för att förbättra respekten för denna, bl.a. genom att ändra antiterrorlagstiftningen och brottsbalken.

Utskottet vill understryka vikten av att regeringen tar frågan om den turkiska press- och yttrandefriheten på allvar. Utrikesministern konstaterade i sitt svar den 8 maj 2012 på interpellation 2011/12:205 att Turkiet som kandidatland till EU måste genomföra reformer för att förbättra situationen när det gäller yttrandefrihet. Mänskliga rättigheter, yttrandefrihet och pressfrihet är framträdande frågor på dagordningen vid möten mellan svenska företrädare och representanter för den turkiska regeringen.

I sammanhanget vill utskottet även lyfta fram situationen för politiska fångar i Turkiet. Både Amnesty International och Human Rights Watch riktar i sina årliga landrapporter mycket skarp kritik mot Turkiet vad gäller respekten för de mänskliga rättigheterna och de demokratiska fri- och rättigheterna. Ett stort problem är de antiterrorlagar som finns i Turkiet och som kriminaliserar aktiviteter som i andra länder skulle anses fullt normala och tillåtna. Under året har det väckts ett flertal åtal mot kurdiska aktivister som anklagas för brott mot lagar för att bekämpa terrorism. Det stora antal personer som häktats, i kombination med långa häktningstider, reser frågetecken kring respekten för yttrande- och föreningsfrihet liksom rätten att fritt delta i det politiska samtalet. Utskottet noterar också att förtroendevalda fortsatt frihetsberövas. Frågan har bl.a. uppmärksammats av Europarådet.

Situationen när det gäller yttrandefrihet och mediefrihet var en av de frågor som togs upp av ledamöter i utrikesutskottet den 3 maj 2012, när Haluk Ilicak, statssekreterare för EU-frågor i Turkiets EU-ministerium, besökte utskottet.

Enligt utrikesministern (frågesvar 2011/12:685) verkar Sverige för att EU och Turkiet ska kunna inleda förhandlingar om kapitel 19, arbetsmarknad och socialpolitik, där de fackliga rättigheterna hör hemma inom EU-anslutningsförhandlingarna. Det skulle ge Sverige och EU möjlighet till en tydligare diskussion med Turkiet om hur EU:s och ILO:s normer på området kan införas.

För att främja Turkiets kommande medlemskap i EU och fördjupa de bilaterala relationerna mellan Sverige och Turkiet inledde Utrikesdepartementet, i samarbete med Sida och generalkonsulatet i Istanbul, år 2005 ett särskilt Turkietprogram. Programmet bygger på ett utökat utvecklingssamarbete till stöd för den fortsatta demokratiprocessen och arbetet för respekt för de mänskliga rättigheterna. Den 21 januari 2010 beslutade regeringen om en ny strategi för utvecklingssamarbetet med Turkiet för perioden 2010–2013. Med den nya strategin stärker Sverige sitt stöd till Turkiets process inriktning mot en EU-anslutning. Turkiets framtida EU-medlemskap förblir den starkaste drivkraften för fortsatta demokratiska reformer i landet.

Utskottet anser att strategins insatser kommer att bidra till det reformarbete som behövs för att Turkiet fullt ut ska uppfylla kriterierna för EU-medlemskap, särskilt inom områden som demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet. Biståndsministern har uppgett att det svenska utvecklingssamarbetet för perioden 2010–2013 ökar från dagens 45 miljoner kronor till ca 87 miljoner kronor per år, och kompletterar insatser inom ramen för EU:s förmedlemskapsstöd.

Med hänvisning till det anförda avstyrks motionerna 2011/12:U315 yrkande 91 och 2011/12:U206 yrkande 1–8.

Övriga yrkanden

Utöver de yrkanden som behandlas tidigare i detta betänkande finns motionsvis framförda förslag som är föremål för förenklad motionsbehandling enligt de riktlinjer som har fastslagits av riksdagen med anledning av Riksdagskommitténs betänkande 2005/06:RS3 och i enlighet med den promemoria som utskottet fastställde i oktober 2010, Förenklad motionsbehandling under återstoden av mandatperioden. Utskottet har vid en genomgång och under beredningen funnit att de yrkanden som redovisas i bilaga 2 inte kan vara aktuella för något tillkännagivande från riksdagen. Efter denna behandling avstyrker ett enigt utskott motionerna.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Regional demokratiutveckling, punkt 1 (MP)

av Bodil Ceballos (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:U312 av Bodil Ceballos m.fl. (MP) yrkandena 8 och 9 samt avslår motion

2010/11:U306 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkandena 72 och 76.

Ställningstagande

Den arabiska våren har nu gått in i en ny fas i Nordafrika. Förhoppningarna de många demonstranterna har närt om demokrati, jämlikhet och frihet har inte entydigt infriats. Vägen till demokrati är lång och stenig. Vägen till jämställdhet likaså.

I Marocko kom protesterna av sig tidigt. Kungen genomförde ett antal reformer och val har hållits. I Algeriet kom protesterna av sig väldigt snabbt. Landet är ett av de länder i Nordafrika som avkunnar många dödsdomar. I Tunisien har val hållits men många problem återstår att övervinna. I Libyen, där västmakterna väldigt aktivt ingrep i konflikten, känns situationen mest kaotisk. Efter attentatet mot USA:s ambassad har dock regeringen beslutat att miliserna ska bort alternativt lyda under regeringen. Val har dock hållits och oljeleveranserna verkar fungera. I Egypten ställdes den förre presidenten inför rätta och dömdes i domstol. Militären har i princip behållit makten trots att val hållits. Protesterna återkommer med jämna mellanrum.

När man tittar på hur millenniemål 3 om jämställdhet uppfylls ser man att det återstår mycket att göra i alla nämnda länder för att nå målen för jämställdhet i arbetslivet och i statsförvaltningen. I synnerhet det sista ligger lågt för dem alla.

EU har genom grannskapspolitiken stora möjligheter att stötta de nya demokratierna på deras knaggliga väg mot stabilitet och fungerande demokratiska institutioner. Sverige bör aktivt verka för att det stödet inte ska

ske utifrån ett europeiskt egenintresse utan som aktivt stöd till demokratibyggande. Sverige bör också, som vi brukar, särskilt stötta arbetet med jämställdhet och kvinnors rättigheter.

2. Regional demokratiutveckling, punkt 1 – motiveringen (V)

av Hans Linde (V).

Ställningstagande

Den s.k. arabiska våren har satt situationen i Nordafrikas och Mellanösterns diktaturer högst upp på den politiska dagordningen. Men de folkliga revolterna i regionen har också synliggjort EU:s dubbelmoral i relationerna till regionens diktaturer och auktoritära regimer. Den högstämnda retoriken om demokrati i EU har inte haft någon täckning och EU:s egna politiska och ekonomiska intressen i regionen har prioriterats före invånarnas mänskliga rättigheter.

EU har tecknat omfattande associeringsavtal om politiskt och ekonomiskt samarbete med de flesta gamla auktoritära regimer, bl.a. med Tunisien, Marocko och Egypten. Under det svenska ordförandeskapet godkände EU ett avtal med diktaturen i Syrien och 2008 inleddes förhandlingar med Libyen. Med inget land har man haft så omfattande och djupa samarbetsavtal som med Israel, trots att landet fortsätter att kränka folkrätten och ignorera FN:s resolutioner.

I arbetet med att bygga EU:s murar högre mot omvärlden har många av regionens regimer varit nära allierade. Inom ramen för det övergreppskantade s.k. kriget mot terrorismen har både USA och flera EU-länder valt att samarbeta med flera av regionens auktoritära stater, ett svenskt exempel är avvísningarna av Ahmed Agiza och Mohammed Alzery till Egypten 2011. Många av regimerna har dessutom beväpnats genom svensk vapenexport och betraktas som viktiga partner i regeringens arbete med att öka den svenska exporten.

Relationerna har formaliserats genom Medelhavsunionen som bildades 2008 på franskt initiativ med syfte att EU och länder runt Medelhavet skulle fördjupa samarbetet om ekonomi och politik. De auktoritära regimerna i Syrien, Tunisien och Marocko välkomnades till detta samarbete utan att tydliga krav på demokratiska reformer ställdes. Libyen erbjöds observatörsstatus och den dåvarande diktaturen i Egypten fick inneha ordförandeposten.

Ska EU och Sverige på allvar bli en kraft för demokrati och mänskliga rättigheter i regionen krävs det att man lär av de historiska misstag man gjort och i grunden förändrar sina relationer till länderna i Nordafrika och Mellanöstern. I relationerna med länderna i regionen måste EU och Sverige sätta frågor om kvinnors rättigheter i centrum, oavsett om det handlar om relationerna till länder som fortfarande styrs av auktoritära regimer eller som befinner sig i en demokratiseringsprocess. En viktig utgångs-

punkt i detta arbete är FN:s konvention om avskaffande av alla diskriminering mot kvinnor (Cedaw). Men även FN:s resolutioner 1325 och 1820 bör vara centrala i Sveriges relationer till de länder där det råder väpnade konflikter.

3. Israel och de palestinska områdena, punkt 2 (S)

av Tommy Waidelich (S), Carin Runeson (S), Olle Thorell (S), Kenneth G Forslund (S), Désirée Liljevall (S) och Krister Örnfjäder (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:U306 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 77 i denna del och avslår motionerna

2010/11:U255 av Jabar Amin m.fl. (MP) yrkandena 1–8,

2010/11:U306 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 73,

2011/12:U202 av Hans Linde m.fl. (V) yrkandena 2–14,

2011/12:U249 av Jabar Amin m.fl. (MP) yrkandena 1–5, 7 och 8,

2011/12:U257 av Hans Olsson (S) yrkande 2,

2011/12:U315 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 75 i denna del,

2011/12:U325 av Julia Kronlid och Kent Ekeroth (båda SD) yrkandena 1 och 2,

2012/13:U332 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 2 och 3,

2012/13:U334 av Karin Nilsson (C) och

2012/13:N206 av Hans Linde m.fl. (V) yrkande 20.

Ställningstagande

Israels ockupation kränker folkrätten och palestinierna dagligen. Det palestinska folket har drabbats hårt av denna konflikt, liksom den israeliska befolkningen. Denna konflikt har också konsekvenser för säkerheten i hela regionen och därmed för hela världen.

Socialdemokraterna tror på en framtid med två fria, livskraftiga och demokratiska stater som lever sida vid sida inom säkra och erkända gränser. Israel måste upphöra med ockupationen av palestinska områden, illegala bosättningar och byggandet av muren på ockuperad mark. Blockaden av Gaza måste upphöra. Israel, som den starkare parten i konflikten, har ett särskilt ansvar. Alla palestinska grupperingar måste ta avstånd från terrorhandlingar.

Världssamfundet måste föra en dialog med alla relevanta parter i konflikten, även med dem vars värderingar vi inte delar. Internationell militär närvaro är förmodligen nödvändig för att skapa säkerhet efter en fredsuppgörelse. Sverige bör vara berett att delta i en sådan insats.

Israel fortsätter att bygga ut bosättningarna trots omvärldens protester. Bosättningarna på ockuperad mark utgör nästan hälften av Västbankens yta. EU måste vidta åtgärder för att bekämpa dessa folkrättsligt illegala bosättningar.

Ett av de största hindren för en tvåstatslösning är bosättningarna. Handelen med produkter från bosättningarna bidrar till att upprätthålla dagens situation. Det är positivt att EU har ett handelsavtal med Israel, men vi vill också understryka att produkter från bosättningarna inte omfattas av avtalets förmåner eftersom de inte är produkter från Israel. Varje EU-land bör bättre se till att detta efterlevs till fullo. Svenska konsumenter har dag svårt att få information om de produkter de köper kommer från bosättningar eller från Israel. Sverige borde föregå med gott exempel och införa ursprungsmärkning som exempelvis Storbritannien har gjort och som Danmark är på väg att införa. Sverige borde också agera pådrivande för att få fler EU-länder att göra samma sak. Med en tydlig ursprungsmärkning kan konsumenterna göra medvetna val och välja att bojkotta varor från bosättningarna. Därför menar Socialdemokraterna att Sverige bör införa krav på ursprungsmärkning av produkter från bosättningar. Dessutom bör Sverige driva på frågan inom EU.

Östra Jerusalem är en av de mest komplicerade och betydelsefulla frågorna att hantera inom fredsprocessen. EU och Sverige bör tydliggöra sin politik genom konkreta handlingar som exempelvis att driva på för att PLO ska kunna inrätta en representation i östra Jerusalem, hålla möten mellan höga palestinska och europeiska företrädare i östra Jerusalem, verka för att europeiska turistorganisationer inte gynnar bosättningar och inte delta i israeliska möten som sker inne i östra Jerusalem. EU och Sverige bör fortsätta framhålla att vi ser det som naturligt att östra Jerusalem blir huvudstad i ett framtida fritt Palestina liksom att Jerusalem också kan vara huvudstad i Israel.

4. Israel och de palestinska områdena, punkt 2 (MP)

av Bodil Ceballos (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2010/11:U255 av Jabar Amin m.fl. (MP) yrkandena 1–8 och

2011/12:U249 av Jabar Amin m.fl. (MP) yrkandena 1–5, 7 och 8 samt

avslår motionerna

2010/11:U306 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 73,

2011/12:U202 av Hans Linde m.fl. (V) yrkandena 2–14,

2011/12:U257 av Hans Olsson (S) yrkande 2,

2011/12:U315 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 75 i denna del,

2011/12:U325 av Julia Kronlid och Kent Ekeröth (båda SD) yrkandena 1 och 2,

2012/13:U306 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 77 i denna del,

2012/13:U332 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 2 och 3,

2012/13:U334 av Karin Nilsson (C) och

2012/13:N206 av Hans Linde m.fl. (V) yrkande 20.

Ställningstagande

Alltsedan 1948 är Palestina ockuperat av Israel. Således är konflikten mellan Israel och Palestina nu inne på sitt 8:e decennium. Under dessa år har civila på båda sidorna av konflikten drabbats hårt av våldet och stridigheterna.

Ockupationen av Västbanken och östra Jerusalem samt de facto ockupationen och blockaden av Gaza måste upphöra för att en varaktig fred ska uppnås. Lösningen på konflikten bygger på att alla berörda parter respekterar folkkrätten, FN:s resolutioner och rätten till en fredlig samexistens inom en tvåstatslösning där båda folken kan leva i trygghet och säkerhet.

Men staten Israel ignorerar FN-resolutioner och bryter mot både folkkrätt och internationell lag. Israel fortsätter det väldiga murbygget på Västbanken, som dag upp nått en längd på drygt 70 mil. Denna separationsbarriär, som väsentligen anläggs på ockuperad mark, skiljer inte bara israeler och palestinier åt utan splittrar även många palestinska familjer och försämrar tillgången på utbildning och hälsovård. Internationella domstolen (ICJ) har slagit fast att bygget av muren är olagligt och kräver att det upphör. Alla EU-länder har i FN:s generalförsamling ställt sig bakom ICJ:s ståndpunkt.

Antalet palestinska s.k. säkerhetsfångar i israeliska fängelser fortsätter vara högt och inkluderar även palestinska parlamentariker och f.d. ministrar. Administrativa frihetsberövanden utan rättegång är, enligt den israeliska människorättsorganisationen B'Tselem, vanligt förekommande och även barn frihetsberövas på detta sätt. Människorättsorganisationer kritiserar israeliska myndigheter för att armén och bosättare på Västbanken begår övergrepp utan att straffas. Det finns exempel där polis dokumenterats kasta sten tillsammans med bosättare på obebäddade palestinier.

Israels folkkrättsvidriga politik fortsätter trots protester från såväl omvärlden som den inhemska fredsopinionen. Ord måste nu följas av handling. Det är viktigt att den svenska regeringen nu arbetar aktivt inom EU för att den planerade uppgraderingen av handelsförbindelserna mellan EU och Israel (associeringsavtalet) inte kommer till stånd så länge Israel inte uppfyller sina förpliktelser enligt såväl associeringsavtalet som internationell lag.

Produkter som är producerade på ockuperade områden omfattas inte av EU:s frihandelsavtal med Israel, men det görs gällande att sådana produkter märks om av Israel, så att det stället står att produkterna är producerade i Israel. Därför bör Sverige ta initiativ inom EU till en utredning om Israel bryter mot associeringsavtalet på denna punkt. I så fall bör avtalet hävas eller stoppas tills detta rättas till. Det är även viktigt att den svenska regeringen nu deklarerar tydligt att vi kräver att Israel drar sig tillbaka från ockuperade palestinska områden. Vi bör även agera mot Israels bosättningspolitik och kräva av Israel att upphöra med all bosättningsaktivitet på Västbanken och i östra Jerusalem. Vidare bör vi agera mot byggandet av muren och kräva att Israel upphör med det folkrättsvidriga byggandet av muren på ockuperat palestinskt område och för att Haagdomstolens 70 (79) utslag från 2004, som olagligförklarar muren, efterlevs och genomförs. Vi bör dessutom förbjuda all vapenimport från Israel. Vi anser att det också är viktigt att Sverige kallar hem den svenska militärattachén i Tel Aviv. Sverige bör vidare verka för att EU ska införa smarta ekonomiska sanktioner (frysning av regeringsledamöters och höga militärers tillgångar i EU-områden, förhindra dessa från att komma in i EU m.m.) mot Israel så länge Israels brott mot folkrätten och internationella avtal fortsätter.

5. Israel och de palestinska områdena, punkt 2 (SD)

av Julia Kronlid (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12:U325 av Julia Kronlid och Kent Ekeröth (båda SD) yrkandena 1 och 2 samt

2012/13:U332 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 2 och 3 samt avslår motionerna

2010/11:U255 av Jabar Amin m.fl. (MP) yrkandena 1–8,

2010/11:U306 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 73,

2011/12:U202 av Hans Linde m.fl. (V) yrkandena 2–14,

2011/12:U249 av Jabar Amin m.fl. (MP) yrkandena 1–5, 7 och 8,

2011/12:U257 av Hans Olsson (S) yrkande 2,

2011/12:U315 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 75 i denna del,

2012/13:U306 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 77 i denna del,

2012/13:U334 av Karin Nilsson (C) och

2012/13:N206 av Hans Linde m.fl. (V) yrkande 20.

Ställningstagande

Vi har ett mycket olustigt läge där Gaza kontrolleras av terrororganisationen Hamas, vars uttalade mål är att utplåna Israel. Samtidigt understöder den palestinska myndigheten på olika sätt terrorism, bl.a. genom att ge stora ekonomiska bidrag till fängslade terrorister. I maj 2011 slöt Hamas och Al-Fatah genom egyptisk medling en försoningsöverenskommelse i Kairo där parterna kom överens om att tillsätta en teknokratregering samt hålla val inom ett år. Detta uttryckte Sveriges regering och EU sitt fulla stöd till. Sverigedemokraterna har en mer kritisk inställning till att den palestinska myndigheten ska bilda samlingsregering med Hamas som fortfarande är stämplad som en terroristorganisation. Hamas utsätter fortfarande Israel för våldshandlingar och vill inte erkänna landets rätt att existera. Vi anser därför att de krav som måste ställas på Hamas – Israels rätt att existera, upphörande av våldsanvändning från Hamas sida och att Hamas verkligen upprätthåller ordningen i Gaza – verkligen vidhålls och följs upp.

Sedan 2006 ger Sverige varje år svenska biståndspengar direkt till den palestinska myndigheten genom EU-kommissionen och finansieringsmekanism Pegase. Samtidigt har det kommit uppgifter om att den palestinska myndigheten betalar ut månatlig lön till palestinier och israeliska araber som sitter fängslade i Israel dömda för terrorbrott mot civila i Israel. Den palestinska myndigheten betalar dessa löner från den generella budgeten.

Även om svenska biståndsmedel är ämnade att gå till löner och pensioner för palestinska tjänstemän, så bidrar Sverige indirekt till att resurser frigörs till andra ändamål, som i detta fall är att belöna terrorism. En av de terrorister som är berättigad lön enligt den palestinska myndighetens regler dömdes 2004 till 67 livstidsstraff. Han fälldes för att vara hjärnan bakom en serie självmordsattacker med totalt 66 döda. En annan dömdes 1996 till 37 livstidsstraff för att bl.a. ha lett en terroristgrupp som utförde självmordsattacker mot en buss i Jerusalem samt en annan attack. Totalt dog 46 personer och 100 skadades (Palestinian Media Watch). Det är självfallet inte försvarbart att Sverige betalar ut stora ekonomiska medel till den palestinska myndigheten utan att kräva att denna verksamhet upphör. Vi menar därför att Sverige ska ställa krav på att löneutbetalningarna till fängslade terrorister i Israel upphör.

I palestinsk tv hyllar man också personer som begått terrordåd. En av dem som hyllas ledde en självmordsattack på en pizzeria i Jerusalem i augusti 2001 där 15 personer (varav 7 var barn) dog. Antisemitiska budskap om en bättre värld utan Israel och judar får också spridas i palestinsk tv. Vi tycker det är fullständigt oacceptabelt att man i offentliga palestinska medier går ut och hyllar terrorister som dödat civila personer i Israel och sprider antisemitiska budskap. Om Sverige ska stödja den palestinska myndigheten måste den ta avstånd från alla former av terrorism och antisemitism.

6. Israel och de palestinska områdena, punkt 2 (V)

av Hans Linde (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12:U202 av Hans Linde m.fl. (V) yrkandena 2–14 och

2012/13:N206 av Hans Linde m.fl. (V) yrkande 20 och

avslår motionerna

2010/11:U255 av Jabar Amin m.fl. (MP) yrkandena 1–8,

2010/11:U306 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 73,

2011/12:U249 av Jabar Amin m.fl. (MP) yrkandena 1–5, 7 och 8,

2011/12:U257 av Hans Olsson (S) yrkande 2,

2011/12:U315 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 75 i denna del,

2011/12:U325 av Julia Kronlid och Kent Ekeröth (båda SD) yrkandena 1 och 2,

2012/13:U306 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 77 i denna del,

2012/13:U332 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 2 och 3 samt

2012/13:U334 av Karin Nilsson (C).

Ställningstagande

Bosättningar

Antalet israeliska bosättare på ockuperad palestinsk mark har passerat en halv miljon. Bosättningarna utgör ett tydligt brott mot fjärde Genèvekonventionen och anses vara ett krigsbrott av Internationella brottmålsdomstolen (ICC). Förutom att den expansiva bosättningspolitik som Israel bedriver är olaglig, så slår den effektivt sönder den palestinska infrastrukturen och möjligheten att bygga upp ett fungerande samhällssystem. Palestiniernas rörelsefrihet är kraftigt begränsad och de utsätts regelbundet för ostraffat våld från bosättarna, enligt FN:s samordningsorgan OCHA. Etableringen av nya bosättningar innebär inte sällan tvångsförflyttning av palestinier. Eftersom Israel hänvisar till sina militära lagar äger inte palestinerna rätt till kompensation för sina skövlade hem.

Avvecklingen av bosättningarna är en nyckelfråga i fredsprocessen. Trots det fortsätter israeliska makthavare att godkänna byggandet av fler bosättningar. Israel verkar med andra ord ha all avsikt att fortsätta trotsa Genèvekonventionen.

EU:s utrikeschef Catherine Ashton ”beklagar” i ett uttalande den 12 augusti 2011 Israels bosättningspolitik, men verkar oförmögen att sätta någon press på Israel att respektera basala internationella lagar och regler. Även FN agerar förlamat i frågan eftersom USA lämnar in sitt veto vid

varje resolution som fördömer bosättningarna. Sverige bör därför kraftfullt agera för att förhindra att nya israeliska bosättningar tillkommer på palestinsk mark och för att befintliga bosättningar avvecklas omgående.

Summariska arresteringar, orättvisa rättegångar och anklagelser om tortyr

Enligt Amnesty International använder sig Israel flitigt av ”administrativa frihetsberövanden”, dvs. arresteringar som beordrats av myndigheter utan att rättssystemet först prövat ärendet. Under 2010 utsattes åtminstone 264 palestinier för dessa summariska arresteringar utan att de fick veta vad de anklagades för. Även ungdomar utsattes: en 16-årig pojke satt frihetsberövad från den 20 mars till den 26 december utan att åtal väcktes. Under sin vistelse i fängelse förvägras palestinier rätten att träffa sina familjer.

Amnesty rapporterar också om att palestinier nekas sin rätt till en rättvis rättegång. Många gånger förhörs de intagna utan att deras advokat får närvara. Palestinier ställs ofta inför militärdomstolar trots att de är civila.

De kanske allvarligaste rapporterna vittnar om utbredd tortyr i de israeliska fängelserna. En del av de utsatta är barn. Misshandel, hot om represalier mot den intagnes familj, att förneka dem sömn, samt elchocker var enligt Amnestys uppgifter vanligt förekommande. FN:s konvention mot tortyr förbjuder användandet av tortyr och FN:s tortyrkommitté har till uppgift att se till att stater lever upp till det som står i konventionen. Israel har ratificerat konventionen och har därför ett särskilt ansvar. Med tanke på de misstankar om utbredd tortyr som förekommer mot palestinier bör Sverige som medlem i FN driva på för att tortyrkommittén särskilt utreder Israels eventuella brott mot tortyrkonventionen.

Muren

En central del i Israels ockupation är byggandet av den omfattande muren på de ockuperade områdena. Enligt Amnesty International hade 60 procent av den 700 kilometer långa muren färdigstälts i slutet av 2010, 85 procent av den på ockuperad palestinsk mark. Många palestinier har som resultat av muren förlorat sin åkermark eller isolerats från sina arbeten, släktingar eller marknader. Internationella domstolen i Haag fastslog den 9 juli 2004 att den mur som Israel bygger strider mot folkrätten. Trots det har bygget av muren fortsatt det senaste året.

Det är omöjligt att bygga en framtida självständig palestinsk stat när hela samhället är fragmenterat på grund av muren. Ariel Sharon talade under sin tid som premiärminister om en ”kantonlösning” för palestinerna, men de delar av Västbanken som fortfarande är i palestinernas händer påminner mer om de svartas bantustan i apartheidens Sydafrika. Vänsterpartiet menar därför att Sverige bör agera för att förhindra att bygget av muren fortgår samt att den mur som redan har byggts på ockuperad mark rivs.

Flyktingars rätt att återvända

Krigen 1948 och 1967 resulterade i två flyktingvågor då palestinier i de områden som i dag utgör staten Israel fördrevs, tvångsförflyttades eller flydde på ett sätt som inte kan beskrivas som annat än etnisk rensning. Antalet palestinska flyktingar uppgår i dagsläget till ca 5 miljoner människor runtom i världen. Huvuddelen bor i dag i grannländerna där de i många fall saknar de rättigheter och medborgarskapsstatus som lokalbefolkningen har.

Artikel 11 i FN:s generalförsamlings resolution 194 från 1948 fastställer att ”de flyktingar som önskar återvända till sina hem och bo i fredlig samvaro med sina grannar borde göra det så snart det är praktiskt möjligt, och kompensation borde utbetalas åt dem som väljer att inte återvända samt för förlorad eller förstörd egendom”. Israel har dock inte respekterat resolution 194 och förvägrat de palestinska flyktingarna rätten att återvända. Ingen kompensation har heller utbetalats. Fred i Mellanöstern förutsätter att frågan om de palestinska flyktingarna förs upp på dagordningen och finner en lösning i enlighet med FN:s resolution. Sverige bör i fortsatta förhandlingar driva att frågan om flyktingarnas rätt att återvända förs upp på dagordningen och att resolution 194 ska respekteras.

Jerusalems status

Frågan om vilken status staden Jerusalem ska ha är central. I en framtida självständig palestinsk stat vill palestinerna se östra Jerusalem som huvudstad. Detta stöds av FN, som i flertalet resolutioner fastställt att östra Jerusalem är ett palestinskt territorium och en del av det ockuperade Västbanken, bl.a. i resolution 478. En förutsättning för att ockupationen av östra Jerusalem ska upphöra är att de israeliska bosättningar som finns på området avvecklas och att inga nya byggs. Israel förband sig 2003 i färdplanen för fred att åta sig detta uppdrag. Detta löfte upprepades också i Annapolis då Israel lovade att uppfylla de målsättningar som fastlades 2003. Men dessa löften har inte följts av praktisk handling. Israel fortsätter att demolera palestinska hem och ge godkännande till bygget av nya bosättningar. Fred kommer inte att vara möjlig utan en lösning på frågan om Jerusalems status och att Israels ockupation av östra Jerusalem hävs.

Antibojkottlagen – en inskränkning av yttrandefriheten

I juli 2011 antog det israeliska parlamentet, Knesset, ett kontroversiellt lagförslag som enligt många experter innebär att landet nu passerat en mycket farlig gräns. Den s.k. antibojkottlagen innebär att det nu blir straffbart att mana till bojkott (ekonomisk, kulturell eller akademisk) mot staten Israel, dess institutioner eller de ockuperade palestinska områdena. Påföljden kan bli hårda böter.

Lagförslaget röstades igenom med siffrorna 47 mot 36 och stöddes av Netanyahus regering. Israeliska människorättsorganisationer som B'Tselem har varit starkt kritiska till lagen som man menar nu gör det straffbart att med fredliga metoder visa sitt motstånd mot ockupationen. Enligt många av dessa organisationer är detta bara ett första steg i en kampanj från regeringen för att tysta kritiska röster inne i Israel.

Även Amnesty International har kritiserat lagen. Enligt Amnesty är detta inget annat än en attack mot yttrandefriheten i Israel, en grundläggande rättighet som alla stater har en skyldighet att upprätthålla och stärka. Även Amnesty har märkt av ett hårdnande tryck mot israeliska NGO:er och frivilligorganisationer som kämpar mot ockupationen och för palestiniernas mänskliga rättigheter.

När Israel, som anser sig vara en demokrati, så tydligt bryter mot yttrandefriheten och medborgarnas mänskliga rättigheter bör Sverige, som enskilt land men också som medlem i EU och FN, agera för att Israel avskaffar den så kallade antibojkottlagen.

Gaza

Gazaremsan motsvarar i storlek den svenska ön Orust men har 1,5 miljoner invånare. Den 19 september 2007 definierade den israeliska regeringen Gazaremsan som "fiendligt territorium" och beslutade att Israel har rätt att stänga av el- och bränsletillförseln till Gaza som ett svar på palestinska väpnade gruppers raketattacker mot israeliska städer. Sjö-, luft- och landvägar till området stängdes helt. Beslutet har kritiserats hårt bl.a. av den israeliska människorättsorganisationen B'Tselem och Amnesty International, som båda menar att isoleringen är en kollektiv bestraffning i strid med folkrätten. Isoleringen har i grunden slagit sönder ekonomin i Gaza och skapat en djup humanitär kris. Gaza har ända sedan blockaden infördes, av förklarliga skäl, kallats för "världens största fängelse".

Enligt Amnesty International lever ofattbara 80 procent av befolkningen i Gaza endast av humanitär hjälp via internationella hjälporganisationer. Enligt Amnesty medför den israeliska blockaden dessutom att den humanitära hjälp som erbjuds får betydligt svårare att nå de mest behövande. Sverige måste stå upp för folkrätten och kräva att Israels kollektiva bestraffning av Gazas befolkning hävs. Sverige ska som enskild stat, inom ramen för FN och EU, kräva att Gazaremsans luft-, sjö- och landvägar öppnas.

Efter Israels anfallskrig mot Gaza

Den 27 december 2008 inledde Israel urskillningslösa beskjutningar av Gazaremsan. Israels anfallskrig, även kallat Operation "Cast Lead", skulle under de kommande 22 dagarna få katastrofala följder för Gazas 1,5 miljoner invånare och skapa en humanitär katastrof. Kriget mot Gaza och den massiva förstörelse som följde i dess spår, kopplat till den israeliska blocka-

den, gjorde att läget på Gazaremsan snabbt gick från uselt till katastrofalt. Ekonomin sköts i sank, bostäder jämnades med marken och sjukhus förstördes. Gaza har ännu i dag inte återhämtat sig från Israels anfallskrig.

Folkrätten reglerar bl.a. hur parter får och inte får agera vid väpnade konflikter och under ockupation. Folkrätten ställer tydliga krav på Israel såväl som på de palestinska parterna, bl.a. att skilja på militära och civila mål. Raketbeskjutningen in i Israel måste därför betraktas som ett folkrättsbrott, men ursäktar samtidigt på inget sätt Israels svar som var både oproportionellt och drabbade civila palestinier hårt. Samtidigt bär Israel, i egenskap av ockupationsmakt, huvudansvaret för civilbefolkningens säkerhet på Gazaremsan. Det är i dag uppenbart att omfattande och grova brott mot folkrätten begicks under Israels anfallskrig mot Gazaremsan.

Trots detta har försvinnande få fall prövats i domstol, och bara tre israeliska soldater har dömts för brott i samband med Operation "Cast Lead". Två av dessa tre har funnits skyldiga till otillåtet uppträdande, vilket endast har medfört degradering och ett tre månader långt villkorligt fängelsestraff. Inget av de många brott som begicks under Gazakriget har ännu prövats vid ICC.

Att folkrättsbrotten dokumenteras och att de skyldiga, inom såväl den israeliska militärarmen som inom den palestinska myndigheten och Hamas, ställs inför rätta är väsentligt för försoning och fred. Befolkningen på båda sidor väntar otåligt på rättvisa, men ännu så länge har de inblandade parterna varit helt oförmögna att själva genomföra oberoende utredningar och ställa de ansvariga till svars.

Vänsterpartiet tycker att det är oroande att ingen av parterna i konflikten visar någon vilja att följa internationell humanitär rätt eller erkänna att man brutit mot den. Om en kultur av straffrihet vid folkrättsbrott ska tillåtas etablera sig är risken överhängande att de förbrytelser som begåtts mot civilbefolkningen kommer att upprepas. Det enda sättet att bryta denna spiral av straffrihet och orättvisa är att nu använda sig av de verktyg som det internationella rättssystemet erbjuder.

Sverige bör, både som enskilt land och som medlem i FN, agera tydligt och kraftfullt för att de som är skyldiga till krigsförbrytelser under Israels anfallskrig mot Gazaremsan ställs inför rätta.

Ansvaret för återuppbyggnaden av Gaza

Förutom allt mänskligt lidande i form av död och skador ledde Israels militära angrepp mot Gazaremsan mellan den 27 december 2008 och den 18 januari 2009 till fysiska skador på infrastruktur och byggnader för åtskilliga miljarder kronor. Det kommer att ta decennier innan Gaza återhämtar sig från den kris som två veckors israelisk attack skapade.

Ansvarsfrågan handlar alltså inte bara om krigsförbrytelser enligt folkrätten, utan även om ekonomi och om återuppbyggnaden av Gaza. Det är hög tid att Israel ekonomiskt ställs till svars för den förstörelse som man gång på gång åsamkar Palestina.

Israel har betalat 10,5 miljoner dollar till FN som kompensation för de FN-byggnader som förstörts under Operation "Cast Lead". FN har sagt sig vara tillfreds med storleken på kompensationen och menar att landets ekonomiska skuld för kriget nu är betald. Den israeliska regeringen har dock inte tagit på sig något ansvar för all förstörelse och skada som den orsakat den palestinska civilbefolkningen.

Ansvarsfrågan för återuppbyggnaden av Gaza får inte glömmas bort. Vänsterpartiet anser därför att Sverige inom ramen för EU och FN ska verka för att Israel hålls ekonomiskt ansvarigt för den omfattande förstörelsen under landets anfallskrig mot Gazaremsan.

Ship to Gaza

I maj 2010 seglade ett antal civila lastfartyg mot Gazaremsan, konvojen Ship to Gaza. I lasten fanns förnödenheter som cement och mediciner. Syftet var, förutom att bistå Gazaborna med nödvändiga råvaror och utrustning, att synliggöra det orimliga och olagliga med den israeliska blockaden av Gaza. Tyvärr kom inte flottan fram till sin destination. Med hjälp av stridsfartyg och helikoptrar bordade den israeliska armén flera av skeppen på internationellt vatten. Det mest blodiga anfallet skedde mot det turkiskregistrerade skeppet Mavi Marmara där den israeliska arméns brutalitet ledde till att nio passagerare miste livet samt att ett dussintal skadades.

Under försommaren 2011 planerades för ytterligare en seglats med Ship to Gaza. Med ombord fanns bl.a. svenska riksdagsledamöter, journalister och artister. Målet var detsamma, dvs. att bryta den olagliga israeliska blockaden mot Gaza. Denna gång kunde båtarna inte ens lämna hamnen. Några av skeppen utsattes för sabotage (bl.a. mot propellrarna), och de övriga förvägrades rätten att lämna den grekiska hamn där de låg förtöjda. Rykten gör gällande att Israel låg bakom sabotaget. Att landet satt avsevärt och kännbart diplomatiskt tryck på Grekland att stoppa konvojen är uppenbart.

Israels agerande mot Ship to Gaza är oförsvarbart. Fartygen som utgjorde Ship to Gaza I och II var enbart lastade med civila förnödenheter och Israel bröt genom bordningen mot flera av folkrättens bestämmelser. Vänsterpartiet anser att Sverige bör kräva att de skyldiga, både de som gav ordern om bordningen och de som utförde den, ställs inför rätta för brott mot folkrätten. Dessutom bör Sverige kräva att en oberoende utredning av sabotaget mot Ship to Gaza II genomförs.

Sveriges och EU:s roll och skyldigheter

Israels ockupation av Palestina hade inte varit möjlig utan EU:s förmånliga handelsavtal med Israel eller utan USA:s militära bistånd till landet. När både EU och USA valde att isolera Palestina ekonomiskt och politiskt, efter att Hamas vann de demokratiska valen på de ockuperade områdena 2006, fick Israel än en gång draghjälp åt sin ockupation. Isoleringspolitikerna ledde inte bara till de inre motsättningar som än i dag lever

kvar i Palestina, utan också till ytterligare lidande för det palestinska folket. Till syvende och sist är det Israel som har tjänat mest på både motsättningar mellan palestinska organisationer och det växande lidandet för palestinierna.

Fredsförhandlingar och ny palestinsk enighet

EU:s linje att terrorstämpla Hamas och inte föra samtal med alla parter är orimlig. Behovet av en dialog med Hamas har blivit ännu viktigare efter det försoningsavtal som upprättades mellan Hamas och al-Fatah i maj 2011. Splittringen i den palestinska befrielsekampen är till synes över och det ställer nya krav på såväl Sverige som resten av världen att se Hamas som en legitim förhandlingspart. Dialog innebär självfallet inte ett okritiskt förhållningssätt; det är viktigt att Sverige i en framtida dialog med Hamas lyfter fram de brott mot de mänskliga rättigheterna som begås på Gazaremsan och de brott mot folkrätten som organisationen gjort sig skyldig till genom raketbeskjutningen mot Israel.

Israels svar på den palestinska enigheten har på sedvanligt vis varit fördömande. President Benjamin Netanyahu har beklagat att al-Fatah ingått avtalet och sagt att al-Fatah måste välja ”fred med Israel eller fred med Hamas”. Han har också uppmanat EU, och särskilt Catherine Ashton, att vara ”försiktigt” gentemot det nya palestinska samlingsstyret. Ur den israeliska regeringens perspektiv är självklart palestinsk samstämmighet politiskt oroväckande och ett tydligt hot mot ockupationen.

I ljuset av den palestinska enigheten och Israels fördömanden anser dock Vänsterpartiet att Sverige inte ska vara försiktigt, utan tvärtom. Snarare är läget nu ljusare än på länge, eftersom det palestinska försoningsavtalet öppnar för tydligare och mer effektfulla förhandlingar mellan två parter.

Sverige bör med anledning av den senaste tidens utveckling ha kontakter med samtliga parter, med kraft verka inom EU och FN för att stödja den nya palestinska enigheten samt säkerställa att både Hamas och al-Fatah inkluderas i fortsatta fredsförhandlingar.

Associeringsavtal

Att Europeiska unionen år efter år ”betonar vikten av att gränserna till Gaza öppnas”, ändrar tyvärr inte situationen för palestinierna. Inte så länge Israel fortsätter ignorera EU:s kritik och EU aktivt fortsätter att inte sätta tyngd bakom sitt budskap. Israels kollektiva bestraffning av Gazas befolkning fortskrider som vanligt, i strid med folkrätten.

Det skulle dock vara möjligt för Sverige och EU att sätta en betydligt större press på Israel. Samarbetet mellan EU och Israel är omfattande och ger EU en möjlighet att sätta press på Israel att respektera folkrätten; associeringsavtalet mellan EU och Israel är t.ex. villkorat med respekt för de mänskliga rättigheterna. EU:s associeringsavtal med Israel innefattar för-

männliga handelsavtal som ger det israeliska näringslivet stora ekonomiska fördelar. På så vis bidrar EU till att stärka den ekonomiska basen för ockupationspolitiken.

Sverige bör motsätta sig att EU fördjupar sitt samarbete med Israel på något område. Så länge Israel inte avvecklar bosättningarna och vägspärarna på ockuperat område, avbryter blockaden av Gaza och upphör med byggandet av muren på Västbanken, bör inga förhandlingar om fördjupat samarbete på något område mellan EU och Israel genomföras och nuvarande associeringsavtal suspenderas.

Tyvärr har det i Sveriges fall gått i motsatt riktning de senaste åren. Efter en svacka under 2009, i spåren av finanskrisen, steg både import och export från och till Israel under 2010. Sverige exporterade under 2010 varor till Israel till ett värde av 3,05 miljarder kronor och importerade varor från Israel till ett värde av nästan 1 miljard kronor.

I Sverige fortsätter dessutom utrikesministern upprepa att de förmånliga handelsavtal som Sverige och EU har med Israel är nödvändiga ”eftersom man inte bör isolera Israel”, men efter Hamas valseger 2006 tvekade man aldrig att isolera den palestinska myndigheten.

Krigsmateriel

Sverige och det internationella samfundet kan inte låta ännu ett år av ockupation gå till ända. Att strypa vapentillförseln är ett effektivt verktyg för att sätta press på alla parter. All vapenexport från EU-länderna till Israel måste upphöra. Sverige bör ta initiativ till ett sådant vapenembargo inom EU.

Sverige kan självt agera och avbryta vårt omfattande militära samarbete med Israel. Det innebär bl.a. att vi omedelbart kallar hem den militärattaché som är stationerad vid den svenska ambassaden i Tel Aviv. Det omfattande besöksutbyte som pågår mellan det svenska försvaret och den israeliska armén ska omgående avbrytas och det svenska försvarets import av krigsmateriel från Israel ska upphöra. Under de senaste tio åren har Sverige importerat militär utrustning från Israel för mer än 160 miljoner kronor och vi har på så vis bidragit till att finansiera den israeliska krigsmakten. Vi har dessutom låtit Israel testa förarlösa flygplan i Sverige – plan som sedan använts av Israel i kriget i Gaza. Sverige bör stoppa all vapenhandel, kalla hem militärattachén från Tel Aviv och avbryta allt militärt samarbete med Israel.

7. Erkännande av Palestina som stat, punkt 3 (S, MP, V)

av Tommy Waidelich (S), Carin Runeson (S), Olle Thorell (S), Kenneth G Forslund (S), Bodil Ceballos (MP), Hans Linde (V), Désirée Liljevall (S) och Krister Örnfjäder (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12:U202 av Hans Linde m.fl. (V) yrkande 1,

2011/12:U242 av Urban Ahlin m.fl. (S, V, MP),

2012/13:U271 av Jabar Amin m.fl. (MP) och

2012/13:U306 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 77 i denna del och avslår motionerna

2011/12:U257 av Hans Olsson (S) yrkande 1,

2011/12:U261 av Katarina Köhler (S),

2011/12:U292 av Hillevi Larsson m.fl. (S),

2011/12:U300 av Anita Brodén och Jan Ertsborn (båda FP),

2011/12:U315 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 75 i denna del,

2012/13:U210 av Hillevi Larsson (S),

2012/13:U227 av Katarina Köhler och Helén Pettersson i Umeå (båda S),

2012/13:U261 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkande 3,

2012/13:U322 av Thomas Strand och Peter Hultqvist (båda S) och

2012/13:U332 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Frågan om Palestina som egen stat är nu definitivt uppe på den internationella dagordningen och den behandlas i FN.

Nu är det upp till varje nation att ge staten Palestina sitt erkännande eller att inte göra det.

Palestiniernas rätt till en egen stat är odiskutabel. Israels rätt att existera är lika odiskutabel. Båda folken har rätt till en framtid i fred och trygghet i två fria, livskraftiga och demokratiska stater sida vid sida. Ett erkännande av staten Palestina är ett steg på vägen.

Sverige bör erkänna staten Palestina.

Ytterligare ett led i det palestinska statsbyggandet handlar om Palestinas status i FN. Vi vill stödja en starkt ställning för Palestina i FN.

8. Erkännande av Palestina som stat, punkt 3 (SD)

av Julia Kronlid (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:U332 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 1 och avslår motionerna

2011/12:U202 av Hans Linde m.fl. (V) yrkande 1,

2011/12:U242 av Urban Ahlin m.fl. (S, V, MP),

2011/12:U257 av Hans Olsson (S) yrkande 1,

2011/12:U261 av Katarina Köhler (S),

2011/12:U292 av Hillevi Larsson m.fl. (S),

2011/12:U300 av Anita Brodén och Jan Ertsborn (båda FP),

2011/12:U315 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 75 i denna del,

2012/13:U210 av Hillevi Larsson (S),

2012/13:U227 av Katarina Köhler och Helén Pettersson i Umeå (båda S),

2012/13:U261 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkande 3,

2012/13:U271 av Jabar Amin m.fl. (MP),

2012/13:U306 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 77 i denna del och

2012/13:U322 av Thomas Strand och Peter Hultqvist (båda S).

Ställningstagande

När det gäller den mångåriga konflikten i Israel-Palestina vill vi vara tydliga med att vi förespråkar en tvåstatslösning. För att en sådan lösning alls ska vara realistiskt möjlig att uppnå krävs förhandlingar mellan parterna där både israeler och palestinier tvingas till uppoffringar och att avstå från provocerande handlingar. Inför en sådan förhandling måste också palestinierna vara beredda att erkänna Israel som en judisk stat, upphöra med alla våldshandlingar och ta avstånd från antisemitism. Av vikt är också att Israel agerar för att förhindra sammandrabbningar mellan bosättare och palestinier på Västbanken.

Först när ett fredsavtal förhandlats fram bör det bli aktuellt med erkännande av en palestinsk stat. FN får aldrig användas som en genväg undan tuffa förhandlingar; ett alltför hastigt erkännande av en palestinsk stat med odefinierade gränser riskerar att motverka sitt syfte och föda nya konflikter. Vi anser inte att ett erkännande från Sveriges sida i dag gagnar en långsiktig fred i Mellanöstern.

9. Konflikten i Syrien, punkt 4 – motiveringen (V)

av Hans Linde (V).

Ställningstagande

I Syrien har det folkliga upproret pågått i mer än ett och ett halvt år och inget tyder att varken protesterna eller regimen brutala repression på något sätt är på väg att avta. I väst hörs högstämmd retorik, men man har agerat mycket senfärdigt. EU tvekade in i det längsta om sanktioner, och det tog nästa ett år av folkligt uppror innan frågan om regimen övergrepp lyftes fram i FN.

Motståndet mot regimen i Damaskus är brett och brokigt. Det finns krafter i upproret som står långt ifrån oss politiskt och som själva begått övergrepp. Men det får inte hindra oss från att se att upproret bottnar i ett genuint folkligt missnöje och i legitima krav på al-Assads avgång. Det är i första hand regimen brutala förtryck som är orsaken till det upptrappade våldet i landet, och bara en genuin demokratisering kan rädda Syrien från ett utdraget inbördeskrig. Behoven är fortfarande stora att med civila och diplomatiska medel sätta press på regimen inom folkrättens ramar. Det behövs fortfarande en FN-resolution som fördömer våldet, tillförseln av vapen till Syrien måste stoppas genom ett internationellt vapenembargo och möjligheterna att gå vidare med smarta sanktioner riktade mot regimen måste prövas. Det har i sammanhanget varit olyckligt att Sverige blockerat sanktioner mot vissa syriska telekombolag i EU. Humanitära insatser till civilbefolkningen måste samtidigt förstärkas och det är avgörande att EU ger de syrier som flyr en fristad undan våldet. Uppgifter om att den grekiska kustbevakningen ökat övervakningen av sina kuster med syfte att hindra syriska flyktingar från att ta sig till EU är i sammanhanget mycket oroande.

Rösterna för en militär intervention hittills har varit få, och vi bedömer risken för en sådan som liten: förutsättningarna för ett FN-mandat saknas, stora delar av den syriska oppositionen avfärdar en intervention och såväl EU som USA har mött förslagen om militärt ingripande från bl.a. Qatar med tystnad. Det är samtidigt viktigt att Sverige och EU markerar att det inte är aktuellt med ett militärt ingripande i Syrien.

Det blir allt tydligare att konflikten i Syrien är en regional konflikt, där olika krafter stöder olika grupper inne i Syrien. Omvärlden måste verka för en avspänning i regionen, som alltmer präglas av ett kallt krig mellan regionala stormakter som Israel, Saudiarabien och Iran, i stället för att utnyttja situationen i Syrien för att slå vakt om sina egna intressen.

10. Humanitärt bistånd till Syrien, punkt 5 (MP, SD)

av Bodil Ceballos (MP) och Julia Kronlid (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:U272 av Bodil Ceballos m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Om det hade funnits en enkel väg till fred i Syrien hade världssamfundet för länge sen hittat den. Det handlar inte bara om vetorätten utan också om en oerhört svår situation där ingen enhetlig opposition stått att finna. Eftersom regimen härskat genom att söndra har det också varit svårt att finna gemensamma vägar för de olika folk och politiska grupperingar som finns på syrisk mark.

Att konflikten fick pågå i medieskugga medan världens uppmärksamhet riktades mot Libyen gav regimen tid att samla sig för att kunna slå tillbaka. Om FN och världen på ett tidigare stadium börjat agera gentemot den syriska regimen kanske det inte hade gått så illa som det nu gjort. Det finns många om, men få svar.

Den humanitära krisen i Syrien är oerhörd. Vuxna och barn slaktas och hundratusentals befinner sig på flykt i och utanför landets gränser. Många av dem befinner sig i flyktingläger i Turkiet, Libanon och Jordanien. Omständigheterna i lägren är av skiftande kvalitet, men i huvudsak relativt dåliga. Mer hjälp behövs. Sverige bör verka för ökat humanitärt stöd till flyktinglägren.

Vissa flyr till andra delar av landet, bl.a. till den kurdiska delen, som är lugnare. Under sommaren nådde de kurdiska grupperna en överenskomst om att inte motarbeta varandra, utan i stället samarbeta.

Att få in hjälpsändningar med både mat och medicinsk utrustning i landet torde vara mycket betydelsefullt. Den svenska regeringen bör verka för att grannländerna underlättar sådana leveranser och att hitta ”lugnare” passager för dessa.

11. Utvecklingen i Irak, punkt 6 (V)

av Hans Linde (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:U205 av Hans Linde m.fl. (V) yrkandena 2–10 och avslår motionerna 2010/11:U306 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 74 och 2011/12:U315 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 77.

Ställningstagande

Inledning

Irak är ett land vars moderna historia kantats av diktatur, konflikt och oroligheter. Saddam Husseins tyranni, konflikten med Iran och invasionen av Kuwait (med det efterföljande första Gulfkriget) satte sin prägel på landet under 1980- och 1990-talen. Efter attackerna i USA den 11 september 2001 invaderade amerikanska trupper landet. Motivet var att Saddam Hussein och den irakiska regimen under en längre tid härbärgerat terrornätverket al-Qaida, samt att regimen byggt upp en arsenal av massförstörelsevapen. Den påstådda förekomsten av dessa vapen var dock en medveten lögn från den amerikanska administrationen för att få internationell acceptans för en invasion man länge planerat. Operation Iraqi Freedom genomfördes trots att den saknade folkrättslig grund.

Efter den USA-ledda invasionen vidtog en brutal ockupation av Irak. Motståndet mot ockupationen växte successivt i Irak och representerade en brokig skara av motståndsgrupper. USA och dess allierade svarade med mer våld. Dagliga bombningar med civila dödsoffer, systematisk tortyr, mord och våldtäkter blev näst intill dagliga inslag. De numera ökända bilderna från Abu Ghraib-fängelset, som visar amerikanska soldater som förnedrar och torterar irakiska interner, är en påminnelse om ockupationens grymhet. Trots att majoriteten av de amerikanska trupperna dragits tillbaka återstår i dag upp till 50 000 soldater i landet i en ”rådgivande roll”.

Åratal av våld, krig och ockupation har naturligtvis satt sina spår i befolkningen och samhällsapparaten. Det irakiska folkets tilltro till landets institutioner och myndigheter är extremt lågt, mycket på grund av den utbredda korruptionen. Regeringen står handfallen inför utmaningen att ge den irakiska befolkningen grundläggande samhällsservice som elförsörjning och rent vatten. De flesta irakier lever i fattigdom och arbetslösheten är i dagsläget över 50 procent. Irak är fortfarande en mycket osäker och farlig plats som är hårt drabbad av sektaristiskt våld, där konflikten mellan shia- och sunnimuslimer är det tydligaste exemplet. Rättsliga övergrepp i form av tortyr förekommer även efter att Irak formellt övertagit ansvaret för landets fängelser. Det autonoma norra Irak/irakiska Kurdistan, som visserligen varit förskonat från det värsta våldet, har stora problem med korruption och fattigdom.

USA:s krigsbrott måste utredas

Tyvärr är grymheterna i Abu Ghraib-fängelset inte de enda som utförts av koalitionsstrupperna som invaderade och ockuperade Irak. Händelserna i Falluja är ytterligare ett av de värsta exemplen på det urskillningslösa våld som användes under ockupationen. Efter att Irak invaderats utgjorde staden Falluja ett starkt fäste mot de USA-ledda trupperna. Under två separata offensiver, en i april och en i november 2004, pulveriserade koalitionen allt motstånd i staden. Brittiska officerare har till tidningen *The Independent* sagt att man var förvånad över bristen på respekt för mänskligt liv som koalitionsstrupperna visade.

Sju år senare har det värsta öppna våldet självklart lagt sig i Falluja. Trots det lider lokalbefolkningen fortfarande av effekterna av kriget. Forskare från bl.a. Storbritannien har undersökt skadorna på invånarna i Falluja och funnit att många av skadorna liknar de som dokumenterats efter bombningen av Hiroshima under andra världskriget. Barn föds med grava missbildningar, antalet fall av leukemi har ökat lavinartat och likaså antalet kvinnor med bröstcancer. Denna ökning av antalet sjuka i Falluja har kommit efter 2004 och det mesta talar för att de hänsynslösa attackerna är den huvudsakliga anledningen.

Forskarna hänvisar till koalitionsstruppernas, och då framför allt USA:s, användning av vissa typer av vapen. Den amerikanska militärledningen har själv erkänt att man använde ammunition som innehöll vit fosfor. Vit fosfor används traditionellt för att lysa upp mörka slagfält, men har av amerikanska trupper även använts som offensivt vapen med förödande resultat. Men forskare påstår sig också se tecken på andra typer av vapen. Till *The Independent* säger den brittiske forskaren dr Chris Busby att stridsspetsar med någon form av uran måste ha använts, eftersom de genetiska skadorna på befolkningen är så pass allvarliga och omfattande.

De hundratusentals irakier som dödats och utsatts för tortyr av ockupationsstrupperna måste få upprättelse genom att de skyldiga ställs till svars i Internationella brottmålsdomstolen (ICC). Vänsterpartiet anser även att USA måste betala krigsskadestånd för den omfattande förstörelsen av det irakiska samhället och för användandet av urskillningslöst dödande vapen och projektiler såsom klusterbomber och vapen med radioaktivt uran. Sverige bör verka för att de koalitionsstrupper som gjort sig skyldiga till krigsbrott ställs inför ICC, att USA ska betala skadestånd till de drabbade samt att en oberoende, FN-ledd utredning genomförs med syfte att kartlägga de vapen som användes i bl.a. Falluja och vilka samband de har med en ökad incidens av allvarliga sjukdomar.

Irak i dag

Processen att föra Irak närmare demokrati och fred innebär en stor utmaning inte bara för Irak, utan för hela det internationella samfundet med FN i spetsen. Landet står inför en mängd problem och en förutsättning för en positiv utveckling är att en konstruktiv och långsiktig lösning av dem hittas.

Våldsspiralen i Irak snurrar allt fortare. Bilbomber och väpnade strider förekommer. Det är ingen enskild grupp som bär skulden för våldet; regeringskritiska grupper, al-Qaida, shia- och sunnimuslimska extremistgrupper samt regeringssoldater och de amerikanska soldaterna bär alla ansvaret för det ökande våldet. De som lider mest av detta är självfallet civilbefolkningen som nekas möjligheten att leva ett normalt liv i säkerhet.

Ett stort ansvar för den bristande säkerheten faller på USA som, i egen-skap av ockupationsmakt, enligt internationell rätt har skyldighet att göra det man kan för att skydda civila. Det är uppenbart att man inte levt upp till det ansvaret. Att spä på konflikter mellan olika religiösa grupperingar har dessutom legat i USA:s intresse då det splittrat motståndet mot ockupationen.

Det faktum att USA fortfarande har en anseilig mängd trupper i landet väcker känslor och skapar en osäkerhet som alltför ofta yttrar sig i våldsamheter. Att USA aviserat att man avser bistå de irakiska säkerhetsstyrkorna med utbildning lär inte hjälpa upp situationen.

Den växande våldsspiralen är ett av de största hindren mot en positiv utveckling i Irak. Världssamfundet måste ta ett avsevärt större ansvar för att skapa säkerhet och stabilitet och ska inte förlita sig på att vare sig USA, amerikanska privata militära företag (PMC:er) eller Nato tar det ansvaret.

Korruption

Samtidigt som vanliga irakier lever i extrem fattigdom finns det många som skor sig på det nuvarande läget. Korruptionen är enormt utbredd i näst intill alla samhällssektorer och i oberoende rapporter rankas Irak som ett av världens mest korrupta länder. Enligt organisationen Transparency International är Irak det fjärde mest korrupta landet i världen, efter bara Afghanistan, Burma och Somalia. Korruptionen sträcker sig hela vägen från lokala tjänstemän till ministrar i den sittande regeringen.

Ministern för elektricitet, Raad Shalal, blev föremål för en brottsutredning under sensommaren 2011. Shalal misstänks för att ha brutit mot gällande lagstiftning då han skrev på ett kontrakt med två företag som, trots bristande teknisk kompetens och godtagbara ekonomiska rapporter, skulle bygga kraftanläggningar i Irak. Kontraktet hade ett värde av 1,7 miljarder dollar. Shalal avskedades från sin post i början av augusti och kontrakten annullerades.

Dessa snabba straffåtgärder för korruptionsbrott utgör dock tyvärr ett undantag i Irak. Befolkningen i landet uppger att just detta är ett av de största problemen: straffriheten för korruptionsbrott uppmuntrar till ytterligare brott. Trots att den irakiska regeringen hävdar att landet tjänat nära 50 miljarder dollar på oljeförsäljning under det första halvåret 2011, är det en extremt liten del av dessa pengar som kommer befolkningen till godo. En avsevärd del av pengarna försvinner i stället ned i fickorna på en korrupt elit.

Korruptionen i Irak kan dock inte bara betraktas som ett irakiskt problem. Korruption kräver minst två aktörer, i många fall är åtminstone en av dessa aktörer en utländsk aktör. Utländska företag ser naturligtvis Irak som en ny, stor marknad. Ett land med så pass höga oljeinkomster och som samtidigt är så korrupt innebär enorma möjligheter till stora vinster för mer eller mindre seriösa företag. I exemplet ovan så var de två företagen båda utländska, ett kanadensiskt och ett tyskt, och tyvärr är det inte en unik berättelse.

År 2008 åkte handelsminister Ewa Björling till Bagdad tillsammans med en delegation bestående av 14 svenska entreprenörer. Vid en gemensam pressträff deklarerade hon att Sverige är ett litet och exportberoende land och att det är viktigt för svenska företag att "komma in så tidigt som möjligt på nya gryende marknader" som Irak. Björling sade sedan att Irak är "open for business".

I ljuset av den enorma korruptionen, och det faktum att svenska företag alltmer etablerar affärskontakter i Irak, är det mycket viktigt att svenska myndigheter tar sitt ansvar för att utveckla Iraks antikorrupsionsarbete. I regeringens strategi för utvecklingssamarbetet med Irak nämns arbetet mot korruption, men när situationen under en längre tid förvärrats är det tydligt att mycket mer behöver göras. Den svenska regeringen bör se över vilka ytterligare åtgärder som kan vidtas för att hjälpa den irakiska regeringen att stävja den skenande korruptionen. Arbetet ska även gälla irakiska Kurdistan som också är hårt drabbat.

Tortyr

I den senaste landrapporten från Amnesty International ägnas mycket utrymme åt det irakiska rättssystemet. Det gäller allt från polisiära ingripanden till förhållandena i de irakiska fängelserna samt möjligheten att få en rättssäker rättegång. I samtliga dessa fall uppvisas enorma brister. Det kanske allvarligaste är att tortyr är så vanligt förekommande i Irak.

Tortyr är något som fortfarande används flitigt av de irakiska myndigheterna. Det var dock även något som användes av de allierade ockupationsstyrkorna som ett effektivt vapen mot de grupper som stod upp mot ockupationen: bilderna från Abu Ghraib-fängelset är fortfarande etsade i de flesta människors minnen. Men Abu Ghraib var bara toppen av ett isberg, då tortyr varit en del av den irakiska vardagen i decennier.

Sedan de irakiska myndigheterna övertagit ansvaret för fängelserna från ockupationsstyrkorna har förekomsten av tortyr inte minskat, utan snarare ökat. Tortyr användes bl.a. i syfte att få till stånd "erkännanden" från de anklagade. Elchocker, våldtäkter och kvävningar är några av de metoder som används. En del av dem som torterats har också dött till följd av skador de fått, men dödsfallen leder sällan eller aldrig till någon utredning. Det är uppenbart att myndigheterna ser mellan fingrarna när det gäller tortyr.

De irakiska myndigheterna måste börja ta förekomsten av tortyr på allvar. Att ta krafttag mot dessa övergrepp är en förutsättning för att nå försoning i landet, men även för en ökad tilltro till rättssystemet. Vill Irak utvecklas till en demokratisk stat måste tortyr som verktyg elimineras. Sverige bör som enskild stat, och som medlem i FN, sätta tryck på Irak att underteckna och ratificera FN:s tortyrkonvention.

Fackliga rättigheter

De fackliga rättigheterna i Irak är extremt förtryckta. Regeringen har aviserat en ny arbetsmarknadslag; ett första utkast lanserades redan 2007. Sedan dess har processen gått i stå, vilket har lett till att irakiska fackföreningar fortsätter att vara utsatta för övergrepp och ovisshet. I avvaktan på en ny lagstiftning används fortfarande lagar från diktatorn Saddam Husseins tid vid makten, bl.a. resolution 150 (antagen 1987) som förbjuder offentliganställda att organisera sig fackligt. Detta förbud är högst problematiskt av många skäl, inte minst på grund av att majoriteten av irakier jobbar inom den offentliga sektorn.

Händelser som utspelades i maj 2011 representerar den senaste av många kränkningar av de fackliga rättigheterna i Irak. Den irakiska regeringen beslöt då att sparka ledningen för den största fackföreningen, GFIW, samt tillsätta en kommitté som bl.a. fick till uppgift att bestämma hur fackliga representanter skulle väljas. Kommittén fick även rätten att godkänna nya medlemmar. Kort sagt gjorde man stora inskränkningar i GFIW:s rättigheter. De internationella reaktionerna blev kraftfulla från bl.a. det brittiska förbundet Trades Union Council, samt även från Vänsterpartiet.

Premiärminister Nuri al-Malikis regering har dessutom fattat rent antifackliga beslut. Förutom det exempel som nämndes ovan förbjöd regeringen 2010 alla fackligt aktiva från att delta på kongresser och konferenser utomlands, utom de som uttryckligen fått tillåtelse av regeringen. En av grunderna för facklig verksamhet är den internationella solidariteten, och beslutet 2010 var ett tydligt försök att inskränka den. I juni 2010 förbjöd den irakiska regeringen all facklig verksamhet inom elindustrin. Myndigheterna fick i uppdrag att stänga alla aktiva fackföreningar inom elsektorn samt att beslagta deras tillgångar. Dessa två exempel visar att den irakiska regeringen menar allvar med att kväsa de irakiska fackföreningarna.

Rätten att fritt organisera sig i fackföreningar är något som Irak förbundet sig att upprätthålla: landet har undertecknat ILO:s konvention nummer 87. De fackliga rättigheterna måste respekteras i den kommande arbetsmarknadslagen. Sverige måste som enskild stat, och medlem i FN, kräva att den kommande lagen svarar mot de krav på fackliga rättigheter som ILO:s konventioner anger samt att processen med framtagandet av lagen påskyndas.

Yttrandefriheten och det ökande våldet

Nuri al-Malikis regering har haft stora problem med att tillgodose befolkningens behov av grundläggande samhällsservice. Det kan t.ex. handla om elförsörjning och tillgång till rent vatten. Tillsammans med den skyhöga arbetslösheten och skenande korruptionen har detta lett till en mycket explosiv situation. Irakierna är helt enkelt frustrerade och missnöjda med hur landet sköts. Revolterna i Nordafrika och övriga Mellanöstern som startade tidigt 2011 utgjorde inspiration för irakierna som under i princip hela våren protesterat mot regeringens politik. Protesterna har i allra högsta grad även påverkat irakiska Kurdistan.

Demonstrationerna var, precis som i den övriga arabvärlden, till största delen fredliga. Människor utövade sin demokratiska rättighet att få protestera mot den bristfälliga politiken och den hopplöshet man känner. Svaret från regeringen i Bagdad och Kurdistans regionala regering (KRG) var dock allt annat än fredligt.

Under februari, då protesterna var som starkast, kommenderades militär och vakter ut för att skingra demonstranterna. Amnesty International har också bevis för att civilklädda "motdemonstranter" användes för att infiltrera och tysta protesterna. Den 16 februari sköts en tonårspojke till döds i staden Kut. De säkerhetsvakter som anlits av kommunen sköt enligt vittnesmål skarpt, rakt in i folkmassan. Några dagar senare upprepades detta i städer som Mosul och Basra. Enligt Amnesty ska fem personer ha skjutits till döds i Mosul. Ingen av dödsskjutningarna under demonstrationerna har lett till någon rättslig påföljd eller ens någon förundersökning.

Även i det kurdstyrda norra Irak/irakiska Kurdistan gick folk man ur huse för att demonstrera mot korruption, arbetslöshet och brist på samhällsservice. En del människor är också missnöjda med den politiska allians mellan de två stora partierna KDP och PUK som utgör regeringen i Kurdistan och som man menar förlamar det politiska klimatet och debatten. Precis som i de södra delarna av Irak använde sig polisen och militären av ett grovt övervåld. Sedan februari har sex personer dödat och många fler skadats.

Våldet skruvades upp ytterligare i juni 2011. Efter demonstrationerna i februari utlovade al-Maliki förbättringar inom etthundra dagar. När de hundra dagarna närmade sig sitt slut hade väldigt lite skett och nya protester aviserades. Enligt rapporter till Human Rights Watch hade två källor inom försvarsdepartementet avslöjat att regeringen var väldigt känslig för att stora mängder av demonstranter skulle framställa al-Maliki och hans regering i dålig dager. Enligt källan skulle demonstrationerna återigen infiltreras av regeringstrogna och att dessa nu skulle få ett helt annat officiellt stöd. Så blev det också. Irakiska soldater delade bl.a. ut frusna vattenflaskor till de regeringstrogna som, innan de tinat, kunde användas som batonger. De demonstranter som sökte hjälp hos soldaterna blev nonchaletrade.

Regeringens känslighet för kritik har lett till grova övergrepp mot yttrande- och pressfriheten. Myndigheterna driver ett antal rättsprocesser mot dagstidningar, hotar journalister och gör allt de kan för att hindra NGO:er från att upplysa världen om det som händer i Irak. Regeringen slår brutalt ned protester och fängslar oliktankande. I stället för att lyssna på folket gör man allt man kan för att kväsa det. Irak har undertecknat internationella konventioner som garanterar yttrande-, press- och mötesfrihet men det är uppenbart att detta bara är vackra ord för den irakiska regeringen. Sverige bör i sina bilaterala kontakter med Irak kräva att landet följer de konventioner man skrivit under och att man börjar respektera de grundläggande demokratiska fri- och rättigheterna.

Det övervåld som använts av regeringstrogn och militären har lämnat stora öppna sår i det irakiska samhället. Trots de uppenbara övergreppen har inga fall av tortyr, misshandel, sexuella övergrepp eller dödsskjutningar i samband med protesterna genomgått någon tillfredsställande rättslig process. Gärningsmännen har helt enkelt fått gå fria trots att de brutit mot internationell lag, vilket naturligtvis är fullständigt oacceptabelt. Sverige bör kräva av den irakiska regeringen att en fullständig och oberoende undersökning görs av de övergrepp som utförs av irakisk polis och säkerhetsstyrkor mot civila i samband med demonstrationerna under våren 2011 och att de ansvariga ställs inför rätta.

Våld mot kvinnor

Våldet mot kvinnor och flickor i Irak är utbrett och systematiserat. Kvinnor lever dessutom under hårda ekonomiska villkor och är, som i alla andra konflikthärdar, alltid de som drabbas hårdast av väpnade konflikter och våld. Amnesty och Human Rights Watch ger en samstämmigt negativ bild av läget för kvinnor.

Det s.k. hedersrelaterade våldet är vanligt förekommande. En rapport som presenterades av FN i november 2010 visade att hela 59 procent av kvinnor mellan 15 och 49 år ansåg att det ska vara tillåtet för män att slå sina fruar under vissa omständigheter. På landsbygden var siffran ofattbara 70 procent. Mycket arbete behöver alltså läggas ned på att stärka kvinnors medvetenhet om sina rättigheter. Könsstympling används fortfarande, och en del kvinnor tvingas in i prostitution och trafficking, bl.a. på grund av hårda ekonomiska förhållanden och brist på socialt skyddsnet.

En glädjande nyhet är att det regionala parlamentet i norra Irak/irakiska Kurdistan i juni 2011 fattade beslut om en ny lag mot våld mot kvinnor. Lagen förbjuder bl.a. könsstympling, tvångsgifte och att tvinga kvinnor in i prostitution. Den har mottagits mycket väl bland kvinnoorganisationer, men som alltid är det viktiga nu att se till att lagen följs så att den inte förblir en skrivbordsprodukt. Regeringen i norra Irak/irakiska Kurdistan behöver nu stöd i tillämpningen av lagen.

I den svenska utvecklingsstrategin för Irak nämns kampen för kvinnors rättigheter som ett av målen. Det är självfallet bra. Vänsterpartiet menar dock att Sverige både kan och bör delta ännu mer i det arbetet. När nu parlamentet i norra Irak/irakiska Kurdistan antagit en lag mot våld mot kvinnor bör Sverige ge allt tillgängligt stöd för att se till att lagen följs. Det kan t.ex. handla om juridisk expertis, representanter för polisväsendet, vårdpersonal samt kvinnojoursrepresentanter som bör göras tillgängliga för regeringen i Erbil.

Sverige bör också sätta tryck på regeringen i Bagdad för att man ska leva upp till de internationella konventioner om kvinnors rättigheter som man faktiskt skrivit under.

12. Kurdernas situation i Irak, punkt 7 (MP)

av Bodil Ceballos (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12:U323 av Jabar Amin m.fl. (MP) och

2012/13:U314 av Jabar Amin m.fl. (MP) samt

avslår motion

2011/12:U205 av Hans Linde m.fl. (V) yrkandena 14 och 15.

Ställningstagande

Under i stort sett hela 1900-talet utsattes det kurdiska folket i irakiska Kurdistan för förtryck och grymheter av de olika regimer som följde på varandra i Irak. Tusentals kurdiska byar brändes ned, hundratusentals civila kurder mördades åter hundratusentals deporterades till mellersta och södra Irak, tiotusentals dödades med kemiska stridsmedel och kurdernas legitima demokratiska rättigheter möttes regelmässigt med våld och repression.

Först efter Saddam Husseins fall kunde kurderna behandlas jämbördigt. År 2005 anordnades den första och dittills enda demokratiska folkomröstningen om att anta en ny och demokratisk konstitution. Då fick hela Iraks befolkning med dess olika majoriteter och minoriteter ta ställning till vilket Irak de ville ha framöver: ett centralistiskt eller ett federalt och pluralistiskt. Det senare valdes med en förkrossande majoritet.

Därmed tillerkändes irakiska Kurdistan en federativ status, dvs. att befolkningen i irakiska Kurdistan fick bestämma över så mycket som möjligt som kunde beslutas om, bortsett från utrikespolitik, penningpolitik, försvaret av landet samt några andra rikstäckande ansvarsområden. Just detta erkännande av de olika regionernas rätt att bilda en federativ status om

befolkningen där så ville banade vägen för att de olika folkgrupperna, och grupperna började ta till dialog, i stället för våld som förr, för att lösa uppkomna meningsskiljaktigheter.

Observera att vid tidpunkten för folkomröstningen 2005 var inga av de politiska grupperingarna i Irak, bortsett från kurderna som redan hade ett organiserat samarbete sinsemellan och hade både kraft och vapen, inte så starka. De olika fraktionerna i Irak hade då inte hunnit slå rot och skapa en maktposition. Nu är situationen annorlunda: ett statsbyggande har pågått i flera år och en del grupperingar håller på att bli starka i sina regioner. Och som på beställning hör vi nu då och då från den ena gruppen eller företrädaren för den andra att de inte accepterar den kurdiska federativa ordningen. Dessa krafter vill som förr styra allt från centrum. Om dessa grupperingar fortsätter med detta och om de försöker göra handling av sin retorik kan det sluta illa för alla parter i Irak.

Just därför är det ytterst viktigt att omvärlden både agerar och reagerar. Agera genom att fortsätta att visa sitt stöd för det irakiska folkets val; reagera genom att visa att man inte accepterar att olika grupperingar ändrar princip och retorik efter vilken maktposition de har för tillfället. Befolkningen i hela Irak har ju genom en folkomröstning antagit en konstitution som garanterar bl.a. att befolkningen i irakiska Kurdistan får välja en federativ status. Detta har därefter noterats och stöds av många aktörer på det internationella planet.

Vi anser att det är mycket viktigt att Sverige både i sina relationer direkt med Irak och de irakiska företrädarna, samt på de internationella arenorna såsom EU och FN, agerar aktivt för att stödja irakiska Kurdistans federativa status.

13. Kurderns situation i Irak, punkt 7 (V)

av Hans Linde (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2011/12:U205 av Hans Linde m.fl. (V) yrkandena 14 och 15 samt avslår motionerna

2011/12:U323 av Jabar Amin m.fl. (MP) och

2012/13:U314 av Jabar Amin m.fl. (MP).

Ställningstagande

Kurdernas historia i Irak är en historia av förtryck. Saddam Hussein bedrev en aggressiv arabisering under både 1970- och 1980-talen med resultatet att tiotusentals kurder tvingades fly sina hem. Under kriget mellan Iran och Irak under 1980-talet skruvades förtrycket upp till öppen aggression mot den kurdiska befolkningen.

Samtidigt som det kurdiska självstyret i norra Irak/irakiska Kurdistan inneburit ökade möjligheter för kurderna att tala sitt språk, uttrycka sin kultur och delta i beslutsfattande så är regionen precis som resten av landet hårt ansatt av korruption, arbetslöshet och fattigdom. När människor, inspirerade av den arabiska våren, i februari gav sig ut på gatorna i städerna i norra Irak/irakiska Kurdistan för att protestera möttes de av våld och hård repression. Säkerhetsstyrkor utkommenderade av regeringen i Erbil misshandlade demonstranterna och de journalister som fanns på plats för att dokumentera händelserna. Det finns även misstankar om att tortyr använts. Sverige bör verka för att våldet mot demonstranterna i norra Irak/irakiska Kurdistan till fullo utreds och att de skyldiga ställs inför domstol.

När ett stort mått av självstyre nu är uppnått gäller det för det internationella samfundet att säkerställa att norra Irak/irakiska Kurdistan utvecklas till en demokrati som respekterar mänskliga rättigheter. Sverige bör som enskilt land, såväl som medlem i EU och FN, agera för demokratisering och att de mänskliga rättigheterna respekteras i regionen.

Turkiet har länge legat i krig med den kurdiska befrielsegerillan PKK och har ansett kurdisk självständighet som ett hot mot Turkiet. Relationen mellan Turkiet och norra Irak/irakiska Kurdistan har dock successivt blivit bättre. Ett stort symboliskt viktigt steg togs i mars 2011 då den turkiska premiärministern Erdoğan invigde landets första konsulat i norra Irak/irakiska Kurdistan. År av konflikt och kränkningar av kurdiskt luftrum och territorium verkade äntligen vara över.

I augusti 2011 genomförde PKK ett antal attacker mot en turkisk militärkonvoj. Åtta soldater dödades och ett antal skadades. Turkiet svarade snabbt med att attackera mål inne i norra Irak/irakiska Kurdistan. De turkiska attackerna dödade tio civila, och Human Rights Watch menar att Turkiet inte vidtog tillräckliga åtgärder för att garantera att civila inte skulle skadas. Samtidigt som Turkiet bombade mål med stridsflyg besköt Iran en by i norra Irak/irakiska Kurdistan nära gränsen till Iran. Målet för attackerna, som pågått till och från sedan juli, var enligt iranska myndigheter rebellgruppen PJAK som verkar för kurdisk självständighet i Iran, och som man menar har sina baser i norra Irak/irakiska Kurdistan.

Det råder ingen tvekan om att attackerna av både Iran och Turkiet är ett brott mot den territoriella suveräniteten. Länderna ligger inte i formellt krig med Irak eller självstyret i norra Irak/irakiska Kurdistan, utan attackerna motiveras bara utifrån vaga formuleringar om att bekämpa terroris-

men. Sverige måste aktivt ta avstånd från dessa attacker och sätta internationell press på Iran och Turkiet att upphöra med attackerna mot norra Irak/irakiska Kurdistan.

14. Internationell dag mot massförstörelsevapen, punkt 9 (MP, V)

av Bodil Ceballos (MP) och Hans Linde (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:U205 av Hans Linde m.fl. (V) yrkande 12.

Ställningstagande

Ett av historiens grävsta massmord skedde den 16 mars 1988 i staden Halabja. Den irakiska regimen använde kemiska stridsmedel (vx-gas och nervgas) i en hänsynslös attack mot staden. Över 5 000 män, kvinnor och barn miste livet i princip omedelbart och över 7 000 personer skadades. Massakern har inte bara satt sina spår i kurdernas minne, utan även lämnat fysiska spår: Halabja är än i dag en kontaminerad plats. Vi vill att världen visar sin avsky mot händelserna i Halabja genom att utropa den 16 mars till den internationella dagen mot massförstörelsevapen. Vi vill också att offren för Halabjaattacken ska kompenseras. Sverige bör som enskild stat och medlem i FN driva båda dessa krav.

15. Kristnas situation i Irak, punkt 10 (MP, V)

av Bodil Ceballos (MP) och Hans Linde (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:U205 av Hans Linde m.fl. (V) yrkande 11 och avslår motionerna 2010/11:U261 av Anita Brodén och Karin Granbom Ellison (båda FP) yrkande 2 och 2011/12:U326 av Carina Herrstedt m.fl. (SD).

Ställningstagande

Situationen för de kristna i Irak har förvärrats alltmer. Kyrkor verkar vara utpekade mål, och en av de värsta attackerna inträffade i oktober 2010 då över femtio människor miste livet när en bomb detonerade kring Jungfru Marias kyrka i Bagdad. Attackerna har sedan fortsatt under 2011. De kristna i Irak har drabbats hårt av det sekteristiska våld som spritt sig som en löpeld genom landet sedan den USA-ledda invasionen 2003. Enligt uppgift är det främst islamistiska grupper knutna till terrornätverket al-Qaida som utför dåden som blodiga protester mot USA:s närvaro i landet.

Som mest bodde ungefär 1,4 miljoner kristna i landet, men den siffran är nu nere på runt 800 000. Det handlar främst om kaldéer, syrisk-ortodoxa och syrisk-katolska grupper som under flera år utsatts för hot och terror. Kristna har i allt större utsträckning flytt till norra Irak/irakiska Kurdistan för att söka skydd. En bråkdel av de kristna som flytt Irak har sökt asyl i Sverige. Trots att Irak inte kan beskrivas som något annat än ett land som befinner sig i väpnad konflikt har irakiska asylsökande avvisats tillbaka till kriget. Vi kräver ett omedelbart stopp för alla avvisningar till Irak.

Världssamfundet måste uppmärksamma den svåra situationen för de kristna i Irak och agera för att få till stånd ett stopp på förföljelserna och våldet. Irak har en lång historia av att vara ett mångreligiöst och mångreligiöst land och det är viktigt att alla irakiska medborgare, oavsett religion eller etnicitet, ges möjlighet att leva kvar i de områden där man bott under generationer. Ansvaret vilar tungt på den irakiska regeringen att garantera alla medborgares säkerhet, men USA har också ett ansvar att agera mot våldet genom sin fortsatta stora militära närvaro i Irak och genom den roll man spelat i Irak under det gångna decenniet.

16. Kristnas situation i Irak, punkt 10 (SD)

av Julia Kronlid (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2010/11:U261 av Anita Brodén och Karin Granbom Ellison (båda FP) yrkande 2 och

2011/12:U326 av Carina Herrstedt m.fl. (SD) samt avslår motion

2011/12:U205 av Hans Linde m.fl. (V) yrkande 11.

Ställningstagande

Det pågår en etnisk rensning mot de kristna i Irak. Kristna i Irak lever i skräck och de utsätts för grymheter som vida överstiger vad vi kan föreställa oss i Sverige. Vetskapen om att det rör sig om tvåflodslandets ursprungsbefolkning är väldigt låg i Sverige. I medierna omnämns de troende kristna som irakier, trots att de är kaldéer/assyrier/syrianer som tillhör olika kyrkor. Våldet och den etniska rensningen har som mål att få de kristna minoriteterna att antingen dö ut eller fly landet. Särskilt utsatta är unga kristna flickor som tvångskonverteras av islamister och blir tvångsgifta med muslimska män. Följden blir att Irak håller på att rensas religiöst och etniskt från de kristna befolkningsgrupperna. Denna etniska, kulturella och religiösa rensning måste få ett slut.

Kristna och muslimska ledare i Irak träffas då och då för att samtala om den svåra säkerhetssituationen i Irak. Den senaste tiden har situationen blivit svårare. Kristna kyrkor, liksom sunni- och shiamoskéer, förstörs och våld och förföljelse sker varje dag.

Kyrkoledare som besökt Sverige beskrev Irak som ett land med ”allmän laglöshet där kriminella gäng och extrema grupper härjar fritt”.

Kyrkoledare och muslimska ledare ber därför om hjälp att skapa fred och säkerhet i Irak, vilket är en förutsättning för ett fungerande liv. Minoritetsgrupperna är i akut behov av säkerhet och trygghet. Det är exempelvis också ett akut behov att återuppbygga en fungerande infrastruktur för att kunna leverera elektricitet och rent vatten till befolkningen.

En lösning kan vara att det upprättas en autonom region i Irak som fungerar som fristad för kristna irakier. Att göra insatser i närområdet är den mest effektiva flyktingpolitiken och förhindrar både flyktingkatastrofer och mänskligt lidande. Kristna flyktingar som befinner sig på flykt runtom i världen skulle på så vis få möjlighet att flytta tillbaka till sitt hemland Irak.

I Irak har ett hat gentemot kristna, som anses stå på västmakternas sida, inneburit att kristna präster har kidnappats och mördats. Många kristna har flytt och sökt asyl, bl.a. i Sverige, och känner en stor oro över att bli avvisade tillbaka till Irak. Kristna som är kvar avstår från att röra sig utomhus av rädsla för att drabbas av kidnappning och våld.

17. Iran, punkt 11 (S)

av Tommy Waidelich (S), Carin Runeson (S), Olle Thorell (S), Kenneth G Forslund (S), Désirée Liljevall (S) och Krister Örnfjäder (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:U306 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 79 och
avslår motionerna
2010/11:U306 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 75,
2011/12:U315 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 78 och
2012/13:U206 av Hans Linde m.fl. (V) yrkandena 1–4 och 6–9.

Ställningstagande

Vi socialdemokrater ser Iran som en viktig aktör i utvecklingen i Mellanöstern. Det är av yttersta vikt att Iran slår in på en demokratisk väg.

Läget för mänskliga rättigheter i Iran har försämrats sedan presidentvalet i juni 2009. Detta val präglades av anklagelser om valfusk som ledde till omfattande protester. Protesterna slogs ned våldsamt och brutalt, människor fängslades och avrättningar har förekommit. Händelserna kring valet belyser vikten av att Iran tar fler steg emot demokrati. Ett första nödvändigt steg är att politiska kandidater ska få utses fritt utan inblandning av det religiösa väktarrådet.

För oss socialdemokrater är det viktigt att Sverige fortsätter finna vägar att stödja demokratiska krafter inne i Iran då vi är övertygade om att stabil demokrati byggs från grunden. Vi ser också med största allvar på de omfattande kränkningar av mänskliga rättigheter som sker i Iran, såsom förtryck av kvinnors rättigheter och av homosexuella och avrättningar av minderåriga.

Vi socialdemokrater ser, likt övriga världen, med djup oro på Irans tidigare mörkläggning som kan vara ett tecken på att de försöker skaffa sig kärnvapen. EU har infört hårdare sanktioner mot Iran med anledning av oklarheterna kring landets kärntekniska program. Spänningen har stigit, och det finns risk för en ökad konfliktnivå. Även om tekniken ännu inte är fullt utvecklad i landet är ambitionerna i sig ett steg i direkt fel riktning. Det är viktigt att FN:s säkerhetsråd agerar och att IAEA ges möjlighet att inspektera anläggningar.

18. Iran, punkt 11 (V)

av Hans Linde (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:U206 av Hans Linde m.fl. (V) yrkandena 1–4 och 6–9 samt
avslår motionerna

2010/11:U306 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 75,

2011/12:U315 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 78 och

2012/13:U306 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 79.

Ställningstagande

Inledning

Iran är utan tvekan en av vår tids hårdaste diktaturer. Brotten mot de mänskliga rättigheterna är många och omfattande. Vänsterpartiet har under en lång tid uppmärksammat situationen i Iran. Vi har genom motioner, interpellationer, skriftliga frågor och på demonstrationer vid en lång rad tillfällen protesterat mot regimens övergrepp mot bl.a. etniska minoriteter, kvinnor, fackföreningsaktiva och hbt-personer (homosexuella, bisexuella och transpersoner).

Det är Vänsterpartiets övertygelse att Sverige kan göra mer för att stötta kampen för ett fritt och demokratiskt Iran. Sverige må vara ett litet land i norra Europa, men det går många band mellan vårt land och Iran, inte minst genom de tusentals iranier som genom åren fått en fristad från förtryck i vårt land.

En svensk utrikespolitik för ett fritt och demokratiskt Iran

Vänsterpartiet ser att Sverige kan spela en roll för att ge stöd till de iranier som med stort mod och under hot om förföljelser i och utanför Iran kämpar för ett demokratiskt och fritt Iran. I detta arbete bör Sverige utnyttja alla de kontakter vårt land har med Iran, både bilateralt och multilateralt. Sverige bör också utnyttja den djupa kunskap och det starka engagemang som finns bland de många invandrade med iranskt ursprung i Sverige.

Sveriges politik gentemot Iran måste bygga på de mänskliga rättigheterna och det iranska folkets rätt att i fria och demokratiska val välja sina ledare och i vilken riktning landet ska gå. En sådan politik får inte skymmas av ekonomiska egenintressen. Tyvärr har inte Sveriges hållning alltid varit konsekvent och trovärdig. Fortfarande avvisas flyktingar som flytt undan regimens förtryck i Iran. Genom de svenska myndigheternas exportfrämjande verksamhet stöds svenska företag som investerar i Iran. Och vid president Ahmadinejads senaste presidentinstallation, den 5 augusti 2009, deltog den svenske ambassadören trots att installationen föregåtts av omfattande folkliga protester som regimen slagit ned med stor brutalitet. Vänsterpartiet anser att Sverige, likt flera andra EU-länder, inte borde ha deltagit. Sverige ska som enskild stat, såväl som medlem i EU och FN, konsekvent uppmärksamma de grova och omfattande brotten mot de mänskliga rättigheterna i Iran.

Presidentvalet 2009 och den ökande repressionen

Den 12 juni 2009 hölls det senast presidentval i Iran. Fyra kandidater ställde till en början upp i valet: den sittande presidenten Mahmoud Ahmadinejad samt Mir-Hossein Mousavi, Mohsen Rezaei och Mehdi Karroubi. När valet var över kom ett snabbt besked om att den sittande presidenten vunnit, men strax därefter kom också häftiga anklagelser om valfusk från

främst Mir-Hossein Mousavi och hans anhängare. Om valfusk förekom och i så fall i vilken omfattning är fortfarande oklart, däremot vet vi med säkerhet att presidentvalet i Iran aldrig var ett fritt och demokratiskt val. Redan före valdagen hade Väktarrådet förbjudit den överväldigande majoriteten av alla kandidater att ens kandidera, t.ex. diskvalificerades samtliga kvinnor som kandiderade redan på förhand. I dagsläget sitter både Mir-Hossein Mousavi och Mehdi Karroubi samt deras fruar i husarrest.

Stora demonstrationer följde under sommaren 2009 i Teheran och andra stora städer. Dessa demonstrationer var omfattande och fredliga till sin karaktär. Säkerhetstjänsten ingrep snabbt mot demonstranterna med stor brutalitet. Många av demonstranterna sårades och dödades av säkerhetstjänst och milis. Den internationella opinionen reagerade kraftigt på regimen brutalitet, och runt om i världen arrangerades många stora demonstrationer och manifestationer för att visa solidaritet med demonstranterna. Vänsterpartiet deltog vid många av dessa demonstrationer i Sverige.

I efterhand har regimen släpat demonstranter och oppositionella inför rätta i ett rättssystem som inte förtjänar namnet. Oftast saknar de anklagade försvarsadvokater, och domarna går regimen ärenden. Amnesty International rapporterar om både tortyr och våldtäkter i de iranska fängelserna.

Efter att protesterna slagits ned har repressionen ökat i Iran. Förtrycket har skärpts på flera områden sedan 2009, med ett kraftigt ökat antal avrättningar och arresteringar. Den regimtrogna Basji-milisen attackerar allt oftare människor och organisationer som uppfattas som oppositionella. FN:s människorättsråd har utsett en specialrapportör för de mänskliga rättigheterna i Iran, men regimen har vägrat honom inresa. Sverige bör som enskilt land, såväl som medlem av EU och FN, kräva att alla politiska fångar frigges samt att FN:s rapportör för mänskliga rättigheter beviljas inresa.

Det som inträffade sommaren 2009 har på ytan inte förändrat mycket i Iran. Ahmadinejad sitter kvar på sin post som president. Diktaturens makt är till synes obruten. Likafullt har något mycket betydelsefullt inträffat. Det folkliga motståndet mot en diktatur som konsekvent använt sig av våld för att tygla oppositionen har visat sig öppet. Människorna har satt sig över sin rädsla för regimen grymheter. Genom att hundratusentals iranier gått ut på gatorna och visat varandra, regimen och omvärlden att de inte accepterar ett liv i förtryck har de inlett nedräkningen mot ett fritt och demokratiskt Iran. Demonstrationerna har heller inte upphört, tvärtom fortsätter iranier att protestera mot regimen. Inte sällan sker protesterna trots de mycket stora risker som deltagarna tar.

Situationen för de mänskliga rättigheterna

Demokrati och mänskliga rättigheter är inte förhandlingsbara. Vi försvarar FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna där mötesfrihet, organisationsfrihet, strejkrätt, press- och yttrandefrihet samt allmänna, fria och hemliga val framhålls som nödvändiga beståndsdelar i ett demokratiskt samhälle. Lika stor vikt läggs vid sociala framsteg och förbättrade levnadsvill-

kor. Det innebär att rätten till arbete, utbildning, bostad, vård, omsorg och kultur är nödvändig för ett människovärdigt liv och ett demokratiskt samhälle. Vänsterpartiet står upp för de mänskliga rättigheterna oavsett var, när eller med vilka motiv de kränks och inskränks. Det är vår utgångspunkt när vi analyserar situationen i Iran.

Iran uppfyller inte de nödvändiga krav som måste ställas på en demokrati. Press- och yttrandefriheten är obefintlig, journalister fångas, oberoende webbsidor blockeras, medier hotas och bokutgivningen är kraftigt reglerad. Oberoende organisationer och rörelser möter stora begränsningar i sin verksamhet, om de får verka över huvud taget. Dödsstraff är vanligt förekommande. Enligt Amnesty avrättades mer än 600 personer i Iran under 2011. Två exempel bland många är de unga kurdiska männen Lohman Moradi and Zanyar Moradi som 22 den december 2011 dömdes till döden genom offentlig hängning. Rättegången uppfyllde inte kraven på rättssäkerhet och uppges bara ha varat i 20 minuter. Zanyar var dessutom bara 17 år när han enligt domstolen skulle ha begått det brott han anklagas för.

Etniska och religiösa minoriteter

Irans etniska minoriteter, bl.a. kurder, azerier, araber och balucher, utsätts för en omfattande diskriminering, och deras möjligheter att uttrycka sitt språk, sin kultur och sin identitet är begränsade. Krav från de etniska minoriteterna på respekt för sina rättigheter möts med omfattande förföljelser, fängslanden och dödsstraff.

Religionsfriheten är ytterst begränsad i Iran. Sunnimuslimer, bahaier och andra religiösa minoriteter möter stort motstånd från regimen i sina försök att uttrycka sin tro. Rapporterna är många om hur t.ex. sunnimuslimska religiösa ledare fångas och avrättas under de senaste åren. Sverige ska som enskilt land, såväl som medlem av EU och FN, uppmärksamma de grova och omfattande kränkningarna av de etniska och religiösa minoriteternas rättigheter i Iran.

Fackliga rättigheter och företagens ansvar

Fackliga rättigheter är universellt erkända mänskliga rättigheter i arbetslivet. Trots det är det inte tillåtet att organisera sig i eller starta fria och oberoende fackföreningar i Iran, och någon strejkrätt existerar inte. Trots det förekommer strejker och försök att bilda fria och oberoende fackföreningar. Regimen har bemött detta med en allt grövre repression.

En av många fackliga aktivister som fångas är Mansour Osanloo, ordföranden för facket på bussbolaget Shekat-Vahed i Teheran, som dömdes till fem års fängelse för ”hot mot nationens säkerhet” och ”propaganda mot staten”. Han släpptes dock efter omfattande internationella protester under 2011. Många fackligt aktiva hade inte samma tur. Flera ledare i

Osanloos fackförening sitter t.ex. fortfarande fängslade. I maj 2010 avrättades den fackligt aktive läraren Farzad Kamangar efter anklagelser om att ha "hotat den nationella säkerheten".

I dag är drygt 90 svenska företag verksamma i Iran, bl.a. ABB, Tetra Pak, Alfa Laval och Ericsson. Efter de folkliga protesterna 2009 uppmärksammade nyhetsbyrån Bloomberg att svenska Ericsson och brittiska Creativity Software sålt övervakningsutrustning till Iran. Enligt oppositionella i Iran bidrog utrustningen från Ericsson till att regimen kunde spåra upp människor som deltagit i protesterna genom deras telefonsamtal, sms och mejl. Oppositionsjournalisten Saeid Pourheydars menade att "Det är döds-handel när dessa företag sätter den här teknologin i diktatorers händer".

Det är avgörande att även det svenska näringslivet agerar i enlighet med målsättningarna om en ökad respekt för de mänskliga rättigheterna, inklusive de fackliga rättigheterna. Svensk handel och investeringar får aldrig bidra till att stärka regimen grepp om Iran. Den svenska regeringen bör inleda en dialog med de svenska företag som är verksamma i Iran om detta.

Sverige bedriver en omfattande exportfrämjande verksamhet. Det sker i form av rådgivning, exportkrediter och exportgarantier genom organ som Exportrådet, Exportkreditnämnden, Ekn, och Svensk Exportkredit, Sek. Bland annat Amnesty har kritiserat denna verksamhet för att den inte tydligt kopplas till arbetet med de mänskliga rättigheterna.

2011 utfärdade EKN garantier för svenska företag som investerade i Iran för över 2,5 miljarder kronor. Det innebar att Iran detta år kom på fjärde plats, efter Saudiarabien, Ryssland och Egypten, när det gäller EKN:s utfärdade garantier. Vänsterpartiet tror inte att ett förbud mot investeringar i Iran eller handel med Iran skulle gynna kampen för demokrati och mänskliga rättigheter. Men vi anser att man måste iakttä stor försiktighet när man handlar med eller investerar i ett land som Iran. Sveriges exportfrämjande får aldrig bidra till att regimen i Iran gynnas eller att brott mot de mänskliga rättigheterna begås. Tydliga kriterier för mänskliga rättigheter behöver tas fram för Sveriges exportfrämjande, och verksamheten behöver bli mer transparent.

Kvinnor

I Iran är i dag förtrycket av kvinnorna institutionaliserat och genomsyrar hela samhället, inklusive lagstiftningen. Under den rådande regimen behandlas kvinnor som en andra klassens medborgare. Kvinnor har inte samma rättigheter som män vad gäller äktenskap, skilsmässa, vårdnaden av barn eller i arvsrätten. Om kvinnor utsätts för brott och kommer till skada utmäts lägre straff än om brottsoffret är en man. Ett vittnesmål från en kvinna i domstol är bara värt hälften av vittnesmålet från en man. Polygami, månggifte, är tillåtet för män men inte för kvinnor. Män har också en odiskutabel rätt att skilja sig från sin hustru, medan kvinnor saknar motsvarande rätt. I Iran förekommer även våld och förtryck i hederns namn, ett samhällsproblem som regimen ignorerar.

Trots det omfattande förtrycket av de iranska kvinnorna har de under flera år utgjort en mycket viktig och stark del av kampen mot den iranska regimen. Regimen har bemött kvinnornas kamp för sina rättigheter med hård repression. En demokratisering av Iran förutsätter att all kvinnofientlig lagstiftning avskaffas. Irans modiga kvinnorörelser förtjänar allt stöd. Sverige ska i alla sina kontakter med Iran, som enskild stat såväl som medlem i EU och FN, uppmärksamma kvinnornas situation i landet.

Barns rättigheter

Inskränkningarna av de mänskliga rättigheterna i Iran omfattar också barns rättigheter. Barnarbete är ett omfattande problem i Iran och det finns rapporter om allt mer trafficking med barn. Även om den lagliga minimiåldern för att ingå äktenskap numera är 13 år, kan fäder ansöka om tillstånd för att gifta bort sina döttrar vid ännu lägre ålder – och med män som är betydligt äldre än flickorna.

Enligt iransk lag blir flickor straffmyndiga vid 9 års ålder och pojkar vid 15 års ålder. Det finns omfattande rapporter om hur barn utsätts för utomrättsliga försvinnanden, arresteringar, tortyr och till och med dödsstraff. Iran har under de senaste åren utmärkt sig även bland länder som genomför dödsstraff genom att avrätta barn. Enligt Human Rights Watch avrättades tre barn i Iran under 2011.

2011 avrättades tre barn i Iran, och vid ett tillfälle skedde avrättningen offentligt, enligt Human Rights Watch.

Iran ratificerade FN:s barnkonvention 1994, men med en reservation om att Iran inte kommer att följa konventionen om det kommer i konflikt med nationell lagstiftning och islam. Sverige bör såväl som enskilt land som medlem i EU och FN agera för att Iran lever upp till sina internationella åtaganden gällande barns rättigheter.

Hbt-personer

Att få uttrycka sin sexualitet och sin könsidentitet är grundläggande mänskliga rättigheter, rättigheter som också omfattar homosexuella, bisexuella och transpersoner. Detta är rättigheter som Iran i dag allt annat än respekterar samkönade relationer: bestraffas med både fängelse, piskstraff och döden. Det är i dag tillåtet att genomgå könskorrigering operationer i Iran, men trots det rapporterar Amnesty International att transpersoner trakasseras av polis, fängslas och utsätts för tortyr. Human Rights Watch säger att regimen skapat en "terroratmosfär för hbt-personer i hela Iran". Åtskilliga hbt-personer har dömts till döden på grund av sin sexualitet eller könsidentitet, samtidigt som Irans president Mahmoud Ahmadinejad hävdar att homosexualitet inte existerar i Iran. Den 4 september 2011 avrättades t.ex. tre män i Karounfängelset i Ahvaz för "sodomi". Det mest konkreta Sverige kan göra för Irans hbt-personer är att upphöra att avvisa hbt-flyktingar tillbaka till landet, vilket i dag skamligt nog sker. Vänster-

partiet har i en rad sammanhang protesterat mot dessa avvísningar. Sverige ska i alla sina kontakter med Iran som enskild stat och som medlem i EU och FN uppmärksamma hbt-personers situation i landet.

Irans nukleära program

Vänsterpartiets vision är en värld utan kärnvapen; vi arbetar därför för att de nuvarande kärnvapenmakterna ska avveckla sina innehav och mot att fler länder skaffar sig kärnvapenkapacitet. Vänsterpartiet motsätter sig därför att Iran skaffar sig kärnvapen.

Det är i dag oklart om Iran har ambitionen att skaffa kärnvapen eller om har kapacitet att göra det. Klart är dock att Iran under en längre tid har dragit sig undan kraven från det internationella atomenergiorganet (IAEA) om obegränsade inspektioner av landets kärnanläggningar. På grund av detta har FN och EU infört sanktioner mot landet. Sanktionerna har dels varit riktade mot enskilda företag och personer i ledande ställning, dels mot landets oljesektor. EU och USA har exempelvis infört embargon mot Irans oljesektor. Vänsterpartiet har varit tveksamt till delar av dessa sanktioner. Vi anser att sanktioner generellt bör vara riktade och inte slå mot befolkningen i ett land, erfarenheterna från oljesanktionerna mot Irak på 1990-talet förskräcker. Genom de nuvarande sanktionerna har vanliga iranier i stor utsträckning drabbats, bl.a. genom höjda matpriser. Dessutom har iranska medborgare utestängts från vissa högskoleutbildningar i Sverige och det har blivit mycket svårt att skicka pengar mellan Sverige och Iran.

Inom EU har det funnits krafter som velat att unionen ska lämna det multilaterala arbetet och i stället gå före och införa egna striktare sanktioner mot Iran. Vänsterpartiet anser att det är viktigt att frågan om kärnvapenspridning behandlas inom FN och att världssamfundet agerar gemensamt på området. Vi vill stärka IAEA och vill att Sverige tydligt ska agera för att öka respekten för icke-spridningsavtalet (NPT). Iran har undertecknat NPT och världssamfundet måste nu agera enat för att förmå Iran att leva upp till sina åtaganden enligt avtalet. Rekommendationerna från Blixkommissionen för nedrustning av nukleära, biologiska och kemiska massförstörelsevapen kan i detta arbete vara viktiga verktyg. Sverige ska verka för att Iran respekterar sina åtaganden i enlighet med icke-spridningsavtalet och att frågor om Irans nukleära program hanteras inom ramen för FN.

Militära hot från Israel och USA

Under 2000-talet har Israel och USA, under George W Bushs presidenttid, mer eller mindre öppet hotat att militärt angripa Iran för att slå ut landets kärnkraftsanläggningar men också för att störta regimen. Det har avslöjats att åtminstone Israel haft långtgående planer på militära attacker mot Iran. Vid ett eventuellt maktskifte i Vita huset skulle risken öka för att USA skulle stödja en väpnad attack på Iran. Vänsterpartiet har starkt motsatt sig varje tanke om ett militärt ingripande mot Iran. Ett militärt angrepp skulle

med största sannolikhet skapa en överblickbar humanitär katastrof och leda till en kraftig destabilisering av hela regionen. Vi vet av erfarenhet från Irak och Afghanistan att demokrati inte kan byggas genom bombattor eller anfallskrig. Vi ser dessutom att hoten om militärt ingripande snarare stärkt regimen.

19. Folkomröstning och humanitära insatser i Västsahara, punkt 12 (S)

av Tommy Waidelich (S), Carin Runeson (S), Olle Thorell (S), Kenneth G Forslund (S), Désirée Liljevall (S) och Krister Örnfjäder (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:U306 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 75 i denna del och avslår motionerna

2010/11:U274 av Hillevi Larsson (S) yrkandena 1 och 3,

2010/11:U306 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 69,

2011/12:U208 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 1, 3, 8 och 10,

2011/12:U291 av Hillevi Larsson m.fl. (S) yrkandena 1 och 3,

2011/12:U315 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 73 i denna del,

2012/13:U252 av Bodil Ceballos m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2 samt

2012/13:U331 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 2–4.

Ställningstagande

Vi är många i Sverige som sedan länge stött kampen för ett fritt och självständigt Västsahara. De västsahariska flyktingarna, främst i Algeriet, är totalt beroende av internationell hjälp för sin överlevnad. Många socialdemokrater har själva besökt flyktinglägren och rapporterat om förfärliga omständigheter.

Sveriges agerande i EU ska vägledas av folkrätten. Folkrätten ska alltid respekteras, också i avtal som rör naturresurser, t.ex. fiske.

Handelsavtalet mellan EU och Marocko avser enbart Marockos erkända territorium, dvs. inte det ockuperade Västsahara, och produkter från ockuperat område ska därmed inte omfattas av samma förmåner som marockanska produkter. Svenska myndigheter, exempelvis tullen, måste se till att varor till Sverige inte kommer från ockuperat västsahariskt territorium under falsk marockansk ursprungsmärkning.

20. Folkomröstning och humanitära insatser i Västsahara, punkt 12 (MP, V)

av Bodil Ceballos (MP) och Hans Linde (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12:U208 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 1, 3 och 8 samt

2012/13:U252 av Bodil Ceballos m.fl. (MP) yrkande 1 och avslår motionerna

2010/11:U274 av Hillevi Larsson (S) yrkandena 1 och 3,

2010/11:U306 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 69,

2011/12:U208 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 10,

2011/12:U291 av Hillevi Larsson m.fl. (S) yrkandena 1 och 3,

2011/12:U315 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 73 i denna del,

2012/13:U252 av Bodil Ceballos m.fl. (MP) yrkande 2,

2012/13:U306 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 75 i denna del och

2012/13:U331 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 2–4.

Ställningstagande

Ända sedan 1973 har befrielseörelsen Polisario kämpat för det västsahariska folkets rätt till nationellt självbestämmande. Då var Västsahara en spansk koloni. År 1975 lämnade Spanien Västsahara. Det skedde mycket hastigt. Det genomfördes aldrig någon avkolonisering där den lokala befolkningen tillfrågades om hur den ville se sin framtid.

Internationella domstolen i Haag hade året innan Spanien lämnade Västsahara fastställt att Marocko inte kunde ställa anspråk på territoriet. Långt dessförinnan, redan 1966, hade Marocko och ett annat grannland, Mauretanien, ställt sig bakom FN:s generalförsamlings beslut att Västsahara hade rätt till nationellt självbestämmande.

Det västsahariska folket kom aldrig att få sitt krav på självbestämmanderätt tillgodosett. I stället annekterades Västsahara av grannländerna Marocko och Mauretanien.

Två år efter det att dessa två stater delat på Västsahara tvingades Mauretanien att överge Västsahara, varpå Marocko övertog det territorium som Mauretanien försökt att göra till sitt. Det var en ren erövring av ett grannland och en omfattande folkomflyttning av marockaner till Västsahara genomfördes. Befrielseörelsen Polisario, som bildades redan under det spanska väldet, förde fram till 1991 en väpnad kamp för sin nationella självbestämmanderätt.

Marocko förmådde aldrig kontrollera hela Västsahara. En befäst mur byggdes mellan befriat sahariskt och av Marocko ockuperat område. År 1991 ingicks, efter FN:s medling, en överenskommelse om vapenstillestånd i vilken en fredsplan och en överenskommelse om Västsaharas framtid ingick.

Marocko och Polisario förhandlade från 1997 till 2004 under överinseende av Kofi Annans specielle envoyé James Baker och kom överens om att landets framtid skulle fastställas i en folkomröstning. Sedan dess har Marocko förhalat och saboterat genomförandet av en folkomröstning.

Parterna menade till en början att endast de som levde i Västsahara innan Marocko annekterade landet skulle ha rösträtt i en folkomröstning. Den första av FN:s fredsplaner innehöll också denna ståndpunkt, vilken även undertecknades av Marocko i Houston. I flera steg har Polisario där- efter gjort eftergifter.

Polisario har gått med på ett förslag att Västsahara ska fungera som ett autonomt område under fyra år med en uppdelning av olika ansvarsområden mellan marockanska och sahariska myndigheter och att det därefter, under det femte året, ska anordnas en folkomröstning. Detta var det sista förslag som James Baker lade fram som förhandlare och som antagits av FN:s säkerhetsråd. Marocko har dock vägrat att godta FN:s beslut.

Polisario beslöt 2005 att frige alla resterande marockanska krigsfångar. Marocko har inte svarat med att göra något motsvarande när det gäller de krigsfångar som marockanska armén tagit.

Polisario har gjort den ena eftergiften efter den andra för att få till stånd en folkomröstning. Marocko har varje gång vägrat att bidra till förverkligandet av en folkomröstning. I dag finns inga fler eftergifter att göra.

Av detta måste man dra slutsatsen att Marocko inte frivilligt kommer att gå med på någonting annat än en annektering av Västsahara.

Juan Méndez, FN:s rapportör mot tortyr, fick i september 2012 ta del av mer än 200 vittnesmål om övervåld från de marockanska ockupationsstyrkornas sida och om ständiga trakasserier mot den västsahariska befolkningen. Vittnesmålen kom både från enskilda och från flera lokala människorättsorganisationer. I samband med besöket angrep marockansk polis en fredlig demonstration som krävde frihet åt Västsahara och slut på Marockos ockupation – 30 personer skadades, däribland Brahime Dahane, mottagare av det svenska Per Anger-priset. Detta skedde under överinseende av två fordon från FN:s övervakningsstyrka Minurso som alltså inte har rätt att ingripa.

Det som är så oerhört slående är hur världssamfundet låtit bli att ta sitt ansvar i Västsahara. Enskilda men starka länder har i strid med folkrätten stöttat Marocko att fortsätta ockupationen och omvärlden har varit tyst. Sverige har dock ett oerhört gott rykte och det beror inte bara på det långvariga och genomtänkta bistånd som getts under många år utan i väldigt stor utsträckning för att vi stått upp för folkrätten och tagit ställning mot ockupationen. Sverige spelar redan i dag en stor roll i konflikten genom

vårt ställningstagande inte minst i de aktuella fiskerieravtalen, och vi kan även i framtiden vara en stark röst för folkrätten och västsahariernas rätt att själva få välja sin framtid.

Den svenska regeringen bör med kraft agera inom FN för att en folkomröstning om Västsaharas framtid ska komma till stånd. Det måste dock finnas tydliga alternativ där ett av alternativen är självständighet. Att genomföra en folkomröstning om autonomi eller inte är detsamma som att välja mellan begränsat självstyre eller fortsatt ockupation. Det kan knappast anses uppfylla löftet att saharierna själva ska få bestämma sin framtid i en folkomröstning. Vi hoppas att Sverige i den processen kan spela en positiv roll.

Vi anser att Sverige i alla internationella organisationer måste öka sin kritik av den marockanska ockupationen av Västsahara och av Marockos brott mot de mänskliga rättigheterna i Västsahara.

I dag lever tiotusentals västsaharier i flyktingläger i Algeriet. De har ett hårt liv. Matransonerna är små och näringsfattiga. Den näringsbrist som kan uppstå kan ge skador för livet. Vi kräver att Sverige ska ge ett kraftigt ökat humanitärt bistånd till de västsahariska flyktinglägren.

21. Folkomröstning och humanitära insatser i Västsahara, punkt 12 (SD)

av Julia Kronlid (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2010/11:U306 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 69,

2011/12:U208 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 1, 3, 8 och 10,

2011/12:U315 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 73 i denna del,

2012/13:U252 av Bodil Ceballos m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2,

2012/13:U306 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 75 i denna del och

2012/13:U331 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 2–4 och avslår motionerna

2010/11:U274 av Hillevi Larsson (S) yrkandena 1 och 3 samt

2011/12:U291 av Hillevi Larsson m.fl. (S) yrkandena 1 och 3.

Ställningstagande

Sverigedemokraterna ställer sig starkt kritiskt till det sätt som Marocko under alla dessa år har motarbetat en folkomröstning och hanterat den humanitära situationen i området. Därför anser vi att Sverige inom ramen för FN och EU bör verka för en ökad press på Marocko att inte fortsätta förhålla och försvåra en folkomröstning. Sverige bör aktivt verka för att

skynda på processen med en folkomröstning i Västsahara. Vi kräver att ockupationen upphör, att en folkomröstning genomförs liksom förhandlingar mellan parterna, att muren på ockuperat område rivs och att de marockanska kränkningarna av mänskliga rättigheter i Västsahara får ett slut. Sverige måste utöka sina relationer med Västsahara.

Sverige bör också i alla internationella sammanhang rikta skarp kritik mot den marockanska regeringens politik i den västsahariska frågan när det gäller förbrytelser mot mänskliga rättigheter.

Den humanitära situationen för de tusentals flyktingar som befinner sig i flyktingläger i Algeriet är svår. Sverigedemokraterna har vid ett flertal tillfällen, bl.a. i vår biståndspolitik förespråkade ökat stöd till UNHCR och humanitärt arbete till stöd för de stora behov som finns i många flyktingläger. Därför är vår mening att regeringen bör utöka det humanitära biståndet till flyktingläger i Algeriet.

Från Amnesty och Human Rights Watch har rapporter kommit om allvarliga brott mot mänskliga rättigheter i form av bl.a. tortyr och övergrepp från Marockos sida riktat mot människor som uttrycker stöd för ett självständigt Västsahara.

22. EU-avtal och Västsahara, punkt 13 (MP, V)

av Bodil Ceballos (MP) och Hans Linde (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12:U208 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 4–7 och

2012/13:N206 av Hans Linde m.fl. (V) yrkande 21.

Ställningstagande

EU, främst Spanien, men även Frankrike och Portugal, vill ha tillgång till marockanska fiskevatten. Marocko inkluderar nu självsvåldigt de fiskevattnen som ligger utanför Västsaharas kust i sin fiskezon.

EU bör inte ingå avtal med Marocko om Västsaharas fiskevatten eftersom sådana avtal strider mot folkrätten. Detta har också blivit Sveriges ståndpunkt. Trots det har EU ingått ett sådant folkrättsvidrigt avtal med Marocko. Detta avtal förlängdes under 2011 efter beslut i EU:s ministerråd. Vi kräver att EU:s fiskeavtal med Marocko snarast upphävs. Sverige bör i annat fall vända sig till EU-domstolen för att pröva avtalets förenlighet med internationell rätt.

Sverige bör i EU verka för att EU fortsättningsvis inte ingår några fiskeavtal med Marocko där västsahariska vatten är inkluderade. Det kan för övrigt noteras att USA betonar att man i sina frihandelsavtal med Marocko

konsekvent utesluter varor från Västsahara. Det torde vara rimligt att EU gjorde detsamma i sina avtal med Marocko. Sverige borde rimligen driva samma krav i EU.

Associeringsavtalet mellan EU och Marocko bör upphävas så länge Marocko inte bidrar till en fredlig politisk lösning av Västsaharakonflikten. Det kan ske med hänvisning till avtalets andra artikel som talar om respekt för demokratiska principer och grundläggande mänskliga rättigheter.

23. EU-avtal och Västsahara, punkt 13 (SD)

av Julia Kronlid (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2011/12:U208 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 4, 5 och 7 samt 2012/13:N206 av Hans Linde m.fl. (V) yrkande 21 och avslår motion 2011/12:U208 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 6.

Ställningstagande

EU, främst Spanien, men även Frankrike och Portugal, vill ha tillgång till marockanska fiskevatten. Marocko inkluderar nu självsvaldigt de fiskevattnen som ligger utanför Västsaharas kust i sin fiskezon.

EU bör inte ingå avtal med Marocko om Västsaharas fiskevatten eftersom sådana avtal strider mot folkrätten. Detta har också blivit Sveriges ståndpunkt. Trots det har EU ingått ett sådant folkrättsvidrigt avtal med Marocko. Detta avtal förlängdes under 2011 efter beslut i EU:s ministerråd. Vi kräver att EU:s fiskeavtal med Marocko snarast upphävs. Sverige bör i annat fall vända sig till EU-domstolen för att pröva avtalets förenlighet med internationell rätt.

Sverige bör i EU verka för att EU fortsättningsvis inte ingår några fiskeavtal med Marocko där västsahariska vatten är inkluderade. Associeringsavtalet mellan EU och Marocko bör upphävas så länge Marocko inte bidrar till en fredlig politisk lösning av Västsaharakonflikten. Det kan ske med hänvisning till avtalets andra artikel som talar om respekt för demokratiska principer och grundläggande mänskliga rättigheter.

24. Utbildningsinsatser och frigivning av politiska fångar i Västsahara, punkt 14 (MP, V)

av Bodil Ceballos (MP) och Hans Linde (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:U208 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 2 och 9.

Ställningstagande

Den fullständiga arrogans som Marocko uppvisat under en lång följd av år och den fullständiga bristen på respekt för internationell lag ledde sommaren 2005 till en enorm frustration hos den västsahariska befolkningen.

Stora demonstrationer för att Marocko skulle följa FN:s uppmaning att ordna en folkomröstning genomfördes i El-Aaiún. Dessa demonstrationer ledde till våldsamma reaktioner från de marockanska myndigheterna. Fredliga demonstranter möttes med brutalt våld av polis och militär. Många misshandlades och arresterades. Flera av dem dömdes till långa fängelsestraff. Några fördes till Marocko. Ett stort antal av demonstranterna utsattes för tortyr, bl.a. den framstående människorättskämpen Aminatou Haidar. Samtidigt arresterades 37 andra personer som utsattes för misshandel och tortyr. I dag hör arresteringar, fängslanden med åtföljande misshandel och tortyr av oppositionella till vardagen i det ockuperade Västsahara.

Den första tiden efter kung Hassans död kännetecknades av vissa förbättringar när det gällde mänskliga rättigheter i Marocko. Men i Västsahara fortsätter den brutala ockupationen. Hösten 2010 samlades tiotusentals västsaharier i fredliga protester och tältläger för att manifesteras för bättre levnadsvillkor och mot det marockanska förtrycket. Dessa tältläger upplöstes med stor brutalitet av marockansk polis och militär. Flera personer dog i samband med dessa aktioner och i det efterföljande våldet. Flera hundra västsaharier fängslades och misshandlades av de marockanska myndigheterna.

Sverige bör i alla internationella sammanhang rikta skarp kritik mot den marockanska regeringens politik i den västsahariska frågan när det gäller förbrytelser mot mänskliga rättigheter. Vi kräver att alla politiska fångar frigges.

Sverige ska bistå med utbildningsinsatser till stöd för unga västsaharier i Sverige. Dessa bör vara särskilt inriktade på att ge unga kvinnor utbildning.

- 25. Erkännande av SADR som stat, punkt 15 (M, FP, C, KD)**
 av Sofia Arkelsten (M), Christian Holm (M), Mats Johansson (M),
 Fredrik Malm (FP), Kerstin Lundgren (C), Désirée Pethrus (KD),
 Ulrik Nilsson (M) och Mathias Sundin (FP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

- 2010/11:U274 av Hillevi Larsson (S) yrkandena 8 och 9,
 2011/12:U208 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 11 och 12,
 2011/12:U291 av Hillevi Larsson m.fl. (S) yrkandena 8 och 9,
 2011/12:U315 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 73 i denna del,
 2012/13:U209 av Hillevi Larsson (S) yrkandena 1 och 2,
 2012/13:U252 av Bodil Ceballos m.fl. (MP) yrkande 3,
 2012/13:U306 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 75 i denna del och
 2012/13:U331 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Vad gäller frågan om att erkänna den sahariska arabiska demokratiska republiken (SADR) som stat vill vi hänvisa till utskottets allmänna ställningstagande i frågan om erkännande av stater vilket redovisas tidigare i betänkandet. Därutöver anser vi att frågan om ett erkännande av SADR måste avvägas såväl mot folkrättsliga kriterier som i ljuset av om det underlättar en lösning på den mer än 30 år långa konflikten.

Vad gäller motionsförslag om erkännande av SADR erinrar vi om att ett erkännande är ett folkrättsligt begrepp, i enlighet om vad som tidigare anförts i betänkandet. I folkrätten, såsom den generellt har tillämpats av Sverige som stat vid tidigare officiella erkännanden, krävs för ett erkännande ett territorium, ett folk och en effektiv maktutövning. Vi anser att det inte ankommer på riksdagen, som ett representativt organ, att göra folkrättsliga ställningstaganden.

Vi välkomnar fortsatt stöd för västsahariernas rätt till självbestämmande och anser att en politisk lösning som har parternas stöd och som grundas på folkrätten ska eftersträvas. Detta ställningstagande tar bl.a. hänsyn till 1975 års utlåtande om Västsahara från Internationella domstolen. Ansträngningarna att få till stånd en folkomröstning måste fortsätta. Vi tillmäter FN en central roll för att lösa konflikten och stödjer generalsekreterarens personliga sändebuds ansträngningar. Sverige kan på så sätt stödja en politisk lösning som har parternas stöd och som tar hänsyn till folkrätten.

26. Turkiet, punkt 16 – motiveringen (SD)

av Julia Kronlid (SD).

Ställningstagande

Sverigedemokraterna har motsatt sig ett turkiskt medlemskap i unionen från början, med utgångspunkten att landets demokratiska statskick knappast kan anses vara stabilt och att det finns ett starkt inslag av islamistiska krafter i dess politiska liv, på ett sätt som strider emot grundläggande värderingar i EU och Europa.

Turkiet har gjort anmärkningsvärda tillbakagångar framför allt när det gäller mediefrihet, men också rörande rättsstatliga principer. Exempelvis har lokala politiker och borgmästare häktats men inte förts till rättegång. Det turkiska statskicket förefaller ha fallit tillbaka, och EU-medlemskapsaspirationerna ter sig väldigt långt borta om denna utveckling ska fortsätta.

Det är beklagligt att regeringen inte på ett tydligare sätt markerar mot ett turkiskt medlemskap i unionen. Med anledning av Turkiets storlek, dess brister inom en rad områden när det gäller villkoren i artikel 2 i fördraget, dess geografiska belägenhet och dess ovilja att avsluta de konflikter som råder med vissa nuvarande medlemsstater är det Sverigedemokraternas principiella ståndpunkt att regeringen inom EU ska verka för att anslutningsförhandlingarna avslutas.

27. Turkiet, punkt 16 (V)

av Hans Linde (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2011/12:U206 av Hans Linde m.fl. (V) yrkandena 1–8 och

avslår motion

2011/12:U315 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkande 91.

Ställningstagande

Inledning

Bilden av Turkiet i dag är mycket splittrad. Under flera år togs ett antal positiva steg som verkade vittna om en demokratisering av landet. Skarpa lagar, bl.a. mot våld mot kvinnor, har antagits och den turkiska regeringen har tillåtit vissa radio- och tv-kanaler att sända sina program på kurdiska – något som för 30 år sedan hade varit helt otänkbart. En stor del av förbätt-

ringarna kom som ett resultat av att Turkiet försökte leva upp till de s.k. Köpenhamnskriterierna, som är ett grundkrav för medlemskap i Europeiska unionen.

Å andra sidan kommer rapporter om upprepade och grova brott mot de mänskliga rättigheterna. Minoriteter förtrycks fortfarande hänsynslöst och många turkiska kvinnor utsätts dagligen för våld och övergrepp, trots den skärpta lagstiftningen. Reaktionen från den turkiska regeringen och den turkiska ambassaden i Sverige efter att riksdagen formellt erkänt folkmordet 1915 mot armenier, assyrier, syrianer, kaldéer och pontiska greker, vittnar om en gravt missriktad nationalistisk stolthet och en ovilja att till fullo ta itu med övergrepp som begåtts under historiens gång. Parlamentsvalet 2011 blev en framgång för den allians som leddes av det pro-kurdiska partiet BDP, men det skedde i ljuset av en valrörelse som präglats av en alltmer hätsk och nationalistisk retorik från det styrande AK-partiet, och i den kurddominerade staden Diyarbakir svarade regeringen med att använda tårgas mot dem som valt att fira framgången för BDP och deras allierade.

I skrivande stund pågår mycket omfattande hungerstrejker i Turkiet bland kurdiska fångar och politiska företrädare. Hungerstrejkerna understryker de mycket stora utmaningar som Turkiet står inför och behoven av att regeringen i Ankara avvecklar förtrycket av kurderna i Turkiet.

Centralt i Turkiets relationer med EU och Sverige är de pågående förhandlingarna om ett turkiskt EU-medlemskap. Vänsterpartiet stöder att Turkiet ska kunna bli medlem i EU, under förutsättning att befolkningen i Turkiet stöder ett medlemskap och landet uppfyller kraven på demokrati och mänskliga rättigheter. Tyvärr konstaterar vi att Turkiet har en lång väg kvar. EU-medlemskapsförhandlingarna ger EU och Sverige en möjlighet att sätta press på Turkiet att göra upp med de grundläggande orättvisor och förtryck som finns i det turkiska samhället i dag. Men tyvärr är det en möjlighet som EU och Sverige alltför sällan utnyttjar. Frågor om demokrati, mänskliga rättigheter och minoriteternas rättigheter får alltför lite utrymme i relationerna till Turkiet.

Turkiet står vid ett vägskäl. Den avgörande frågan är nu om landet kommer att välja vägen mot demokrati och ett mer öppet och tolerant samhälle, eller tänker man välja den väg som leder mot ökat våld och fortsatt förtryck?

Konstitutionella förändringar

Efter en folkomröstning i september 2010 gjordes justeringar i den konstitution som Turkiet haft sedan militärkuppen 1982. Konstitutionen ses av många som ett av de största hindren mot att Turkiet slutgiltigt förvandlas från en stat med auktoritära inslag till en sann demokrati som präglas av rättssäkerhet och respekt för de mänskliga rättigheterna.

De justeringar som folkomröstningen godkände var kontroversiella. De medförde en del positiva förändringar som att militären kan ställas till svars i civila domstolar, samt även vissa lättnader i strejkrätten. Samtidigt höjdes många kritiska röster mot att parlamentet fick rätten att tillsätta domare, vilket kritikerna menar skulle ge det styrande partiet AKP ett alldeles för stort inflytande över det turkiska rättsväsendet. Det största prokurdiska partiet, BDP, var också starkt kritiskt till att konstitutionen fortfarande inte kommer i närheten av att tillgodose kurdernas rättigheter.

Det är alldeles uppenbart att Turkiet behöver göra mer genomgripande förändringar av sin konstitution. Bland annat behöver Turkiet ta bort alla inskränkningar i befolkningens yttrandefrihet och föreningsfrihet, men också genomföra radikala reformer vad gäller bemötandet av minoriteter. Diskriminering gentemot minoriteters rättigheter, både språkliga och kulturella, måste förbjudas. En ny konstitution måste garantera att militären ställs under civil kontroll.

Sverige bör i de bilaterala kontakterna med den turkiska regeringen, men också i egenskap av medlemsland i EU, verka för att Turkiet genomför nödvändiga demokratiska reformer av sin konstitution.

Turkiet och de mänskliga rättigheterna

Både Amnesty International och Human Rights Watch riktar i sina årliga landrapporter mycket skarp kritik mot Turkiet vad gäller respekten för de mänskliga rättigheterna och de demokratiska fri- och rättigheterna. Båda organisationerna redovisar att 2010 kantades av fortsatta rapporter om tortyr, summariska arresteringar och det som närmast kan liknas vid politiskt motiverade rättegångar.

Trots att toleransen gentemot olika åsikter och människors rätt att yttra sig har förbättrats marginellt, så fortsätter yttrande- och pressfriheten att vara ett av de mest graverande problemen i Turkiet. I sin utvärdering av Turkiet skriver EU-kommissionen att turkisk lag inte skyddar yttrandefriheten i enlighet med de krav som finns i den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna, eller i den praxis som används inom Europadomstolen för mänskliga rättigheter.

Ett stort problem är den antiterrorlag som finns i Turkiet och som används flitigt för att kriminalisera aktiviteter som i andra länder skulle anses fullt normala och tillåtna. Terrordåden mot USA den 11 september 2001 används fortfarande som ett avskräckande exempel och har gett regeringen större utrymme att kväsa demonstrationer, fängsla olikstänkande och se mellan fingrarna när det gäller brott mot yttrande- och pressfriheten.

Amnesty beskriver i sin rapport "All Children Have Rights. End unfair prosecutions of children under anti-terrorism legislation" i juni 2010 att Turkiets antiterrorlagsartikel 1 definierar terrorism huvudsakligen efter dess syfte, inte dess taktik: "varje handling" som syftar till att "ändra Republikens karaktär som den specificeras i konstitutionen, dess politiska, legala, sociala, sekulära och ekonomiska system". Det handlar alltså om en

gummiparagraf som innebär att rättsväsendet kan klassificera i stort sett alla förslag som stör den officiella bilden av Turkiet som terrorism. Human Rights Watch instämmer och menar att Turkiets antiterrorlag innehåller en luddig och alldeles för bred definition av vad som anses vara terrorism. Alla som opponerar sig mot regeringen riskerar att klassas som terrorister.

Ett tydligt exempel på hur antiterrorlagstiftningen används i politiska syften är de s.k. KCK-rättegångarna. Efter valet 2009 arresterades 152 representanter, aktivister, borgmästare och kommunalpolitiker från partiet BDP. Därefter har massarresteringarna fortsatt och omfattar tusentals människor, anklagade för medlemskap i organisationen KCK/TM, en kurdisk organisation med påstådda kopplingar till den av EU och USA terrorstämplade organisationen PKK. Rättegångarna har fortsatt under 2011.

En av dem som fängslades var den kurdiske författaren, advokaten och människorättsaktivisten Muharrem Erbey. Han åtalades bl.a. för ett tal han höll i Sveriges riksdag, inbjuden av Svenska stödkommittén för mänskliga rättigheter i Turkiet. Erbey åtalades för att han vid detta seminarium berättade att den turkiska polisen och militären använder allt hårdare metoder mot civila och att intoleransen mot kurder har ökat. Han kritiserade den hårda behandlingen av stenkastande barn och att man kan dömas till mellan 10 och 25 år i fängelse för att man gjort segertecknet under ett politiskt möte. Erbey uppmärksammade också de politiska fångarnas ohållbara situation.

Fallet Erbey visar på det bisarra i regimens agerande. Att uttrycka sin åsikt, att kritisera en regim, är aldrig ett brott – det är en mänsklig rättighet.

Många av de anklagade har fått tillbringa omänskligt och omotiverat långa perioder i fängelse i väntan på rättegången, vissa upp till 18 månader. Under den tiden har varken de själva eller deras advokater fått ta del av de bevis som påstås indikera att något brott begåtts. De bevis som lagts fram under rättegångarna pekar inte på något som skulle kunna jämföras med terrorism enligt de normer som råder internationellt. Det råder också stora tveksamheter kring hur ”bevisen” samlats in: myndigheterna har enligt uppgift till Human Rights Watch övervakat och avlyssnat de anklagade utan att tillräckliga motiv fanns för detta.

Även journalister har arresterats för brott mot antiterrorlagen. Många nyhetsrapporter om PKK har klassats som ”terroristpropaganda”, varav den mest kända kanske är Vedat Kurşun. Han var redaktör för tidningen Azadiya Welat och han åtalades 2010 för bl.a. samröre med PKK. Han dömdes sedermera till 166 års fängelse – en dom som har överklagats. Journalisten Ahmed Şik arresterades för att ha rapporterat om det s.k. Ergekonfallet, och kollegan Nedim Şener arresterades för att ha skrivit om mordet på människorättskampen Hrant Dink. Human Rights Watch menar att detta snarare handlar om rättegångar mot grävande och kritisk journalistik än faktiska brott.

Den turkiska antiterrorlagens attacker mot pressfriheten sträcker sig även utanför landets gränser. Den 15 augusti 2011 inleddes rättegången mot den kurdiska tv-kanalen ROJ-TV i Köpenhamn. ROJ-TV åtalades efter påtryckningar från Turkiet för samröre med PKK. Kanalen sänder från Danmark och vid fällande dom riskerar den att stängas ned. ROJ-TV har spelat en viktig roll genom att den gett kurder och andra grupper en möjlighet att på sitt eget språk ta del av nyheter, samhällsprogram och diskussioner om de utmaningar som Mellanöstern står inför.

Antiterrorlagen används också för att strypa den fria tillgången till information. Turkiska myndigheter har begränsat åtkomsten till internetsajter, bl.a. Youtube. Att kunna ta till sig information från en mängd olika källor är naturligtvis väsentligt i en demokrati.

Den turkiska antiterrorlagen är ett massivt hinder i vägen för yttrande-, åsikts- och pressfrihet i Turkiet. Lagen behöver harmonieras med de definitioner och lagar kring terrorism som råder i det internationella samfundet, och Turkiet måste omedelbart upphöra att använda antiterrorlagen som ett sätt att förfölja, arrestera och fängsla oliktänkande. Sverige måste, som enskilt land och som medlem i EU, kräva att de som fängslats i Turkiet på politisk grund omedelbart måste frisläppas.

Men hotet mot pressfriheten går även bortom antiterrorlagen. De turkiska rättsliga instanserna har satt i system att arrestera och fängsla journalister som uttrycker en avvikande åsikt. Vänstertidningar och pro-kurdiska tidningar stängs utan motivering, vilket särskilt har uppmärksammats och fördömts av Europadomstolen för mänskliga rättigheter. Sverige bör, som enskild stat och som medlem i FN och EU, verka för att Turkiet lever upp till internationella åtaganden för att skydda pressfriheten.

Rättsliga övergrepp

Det turkiska rättssystemet uppvisar stora brister på i princip alla nivåer. Rapporter om allt från polisiärt övervåld till korruperade domare och systematiserad tortyr skapar en bild av ett rättssystem som inte lever upp till de krav som man ska kunna ha på ett modernt samhälle.

Människorättsorganisationer har länge vittnat om den utbredda förekomsten av övervåld, och i vissa fall regelrätt tortyr, bland poliser och gendarmer. Tortyren och våldet förekommer både i och utanför häktena. FN uttryckte senast i november 2010 "stor oro" för de åtskilliga rapporterna om tortyr som förekommer. Åtminstone fyra misstänkta fall av tortyr där den intagne dött av sina skador rapporterades under 2010 enligt Human Rights Watch.

Ett stort problem i samband med tortyren och övervåldet är strafflösheten gentemot förövarna. Den fällande domen mot dem som misshandlade Engin Çeber till döds i oktober 2008 utgör fortfarande tyvärr ett undantag. Det faktum att poliser och gendarmer sällan straffas för sina brott har skapat en mycket farlig situation och inneburit att förtroendet för rättssystemet urholkats.

Det har även blivit praxis att de som misstänks för brott hålls häktade under en alldeles för lång period i väntan på rättegång. Detta är något som Europeiska rådet, och dess kommissionär för mänskliga rättigheter, Thomas Hammarberg, reagerat kraftigt på. Enligt honom ska långa häktningstider endast användas i undantagsfall och om synnerliga skäl för detta råder. Eftersom den anklagade ännu inte dömts för något brott kan denna typ av frihetsberövande, som blivit allt vanligare i Turkiet, utgöra ett brott mot de mänskliga rättigheterna. Detta gäller särskilt de länder som inte formulerat någon borte gräns för hur lång en häktning inför rättegång kan vara.

Turkiet måste genomföra genomgripande förändringar av sitt rättssystem. Det är fullständigt oacceptabelt att misshandel, tortyr, långa och oskäliga häktningar och andra rättsliga övergrepp får förekomma i ett kandidatland till EU. Sverige bör använda alla tillgängliga diplomatiska kanaler, både bilaterala och inom ramen för EU, för att sätta tryck på den turkiska regeringen att skyndsamt vidta de åtgärder som krävs för att förändra det turkiska rättssystemet till ett system baserat på rättssäkerhet och mänskliga rättigheter.

Turkiet och de fackliga rättigheterna

Att vara fackligt aktiv i Turkiet är fortfarande förenat med oerhört stora risker. Många riskerar att bli avskedade, misshandlade och fängslade på grund av sitt fackliga engagemang. I en rapport presenterad av Internationella fackliga samorganisationen (IFS) ges en dyster bild av läget för fackföreningar i Turkiet.

Den turkiska lagstiftningen är mycket bristfällig när det gäller facklig aktivitet och vad fackligt aktiva egentligen får göra. De konstitutionella förändringar som genomfördes 2010 innebar ytterst små lättnader i strejkrätten. Enligt konstitutionen måste det gå tre månader innan en laglig strejk kan utlysas. Det är en absurd lång period. Straffet för dem som deltar i "olagliga" strejker är hårt, och fängelse är inte ovanligt. Konstitutionen tillåter numera även kollektivavtal för offentligt anställda, men reglerna som kringgärdar dessa avtal är så strikta att det i praktiken blir mycket svårt att förhandla fram ett kollektivavtal som anställd inom den offentliga sektorn. Det framgår också av IFS:s rapport att myndigheterna manipulerar siffrorna bland fackklubbar för att förvägra dem möjligheten att sluta ett kollektivavtal.

Listan över övergrepp mot de fackliga rättigheterna är dock längre än så. Många arbetare i Turkiet tvingas av arbetsgivaren att byta till andra, mer arbetsgivarvänliga fackföreningar. De turkiska myndigheterna har också för vana att tysta fackligt aktiva. När en ordförande för en lokal fackklubb i en tidningsintervju framförde kritik mot att uppemot 70 000 barnarbetare används inom hasselnötsindustrin, arresterades han och förhördes i timmar eftersom myndigheterna menade att han "överdrev". Han riskerar fortfarande att bli av med sitt lärarjobb.

Även våldet mot fackföreningarna och fackligt aktiva har ökat. När den turkiska regeringen i december 2009 beslutade att privatisera Tekel, det statliga bolag som hanterade sprit- och tobaksförsäljning, riskerade 12 000 arbetare att förlora jobbet. Enligt turkisk lag hade dessa personer rätt till omplacering eftersom det rörde sig om en privatiseringsåtgärd, men AKP-regeringen vägrade att bistå med detta. Demonstrationer vidtog, bl.a. framför AKP-högkvarteret. Den 16 december skyfflades demonstranterna över till en närliggande park, och följande dag använde polisen vattenkanoner och tårgas. Våldet eskalerade ytterligare när polisen gick till attack med påkar och träklubbor, vilket resulterade i att många demonstranter fick föras till sjukhus.

En fackförening som drabbats särskilt hårt är KESK som organiserar offentliganställda. Enligt IFS är trycket från de turkiska myndigheterna och arbetsgivarna mot KESK hårdare än mot något annat fackförbund. En del menar till och med att syftet är att tvinga KESK att helt upphöra med sin verksamhet. De turkiska myndigheterna har för vana att driva rättsliga processer mot facket, och ett av de mest uppmärksammade fallen är den s.k. KESK-rättegången. Anklagelserna i målet om "intellektuellt stöd till illegala organisationer" är i allt väsentligt ogrundade. Processen mot de 31 anklagade är segdragen: rättegången har skjutits upp fyra gånger sedan de anklagade först arresterades i maj 2009. Samtliga anklagade är antingen kurder eller har kopplingar till den kurdiska minoriteten, vilket även ger en politisk-etnisk dimension till rättegången.

Respekten för de fackliga rättigheterna i Turkiet har tagit flera steg tillbaka de senaste åren. Sverige måste göra det tydligt för den turkiska regeringen att fortsatta kränkningar av dessa rättigheter inte kan accepteras och att regeringen omedelbart måste göra en genomgripande översyn av lagstiftningen för att stoppa förtrycket mot de fackliga organisationerna och deras aktiva. Dessutom måste de fackligt aktiva som sitter fängslade skyndsamt få nya, rättssäkra rättegångar.

Situationen för kurderna och andra minoriteter i Turkiet

Turkiets moderna historia har präglats av landets oförmåga att erkänna sig som ett mångetniskt och mångkulturellt land. Tillsammans med landets kristna minoriteter har kurderna utsatts för ett omfattande förtryck i försök att utplåna kurdernas kultur, språk och identitet. Detta har tagit sig uttryck i en hårdför assimileringspolitik som periodvis övergått till en ren fördrivning av kurderna och de kristna minoriteterna. Kurderna har svarat med att organisera sig för att kräva sina rättigheter, en politisk kamp som i vissa fall inkluderat väpnade uppror. Under 1980- och 1990-talen förde PKK en väpnad kamp mot den turkiska centralregeringen. Under denna kamp begick PKK omfattande brott och övergrepp som inte kan ursäktas, men inte heller kan man ursäkta den turkiska regimens oproportionerliga och övergreppskantade motkampanjer som ofta tagit sig uttryck i en allmän förföljelse av kurderna i Turkiet.

I dag lever mellan 11 och 14 miljoner kurder i Turkiet. Trots att Turkiet ofta beskrivs som ett land där stora demokratiska framsteg skett är landets resurser starkt ojämnt fördelade till kurdernas nackdel, och det politiska systemet är konstruerat för att exkludera kurderna från deltagande i de parlamentariska församlingarna.

Det är uppenbart när det gäller Turkiets författning att en del avsnitt, även om det inte sägs tydligt och klart, är riktade mot den kurdiska befolkningen. Ett sådant exempel är landets 10-procentsspärr vid valen till parlamentet. Det är ett effektivt sätt att utestänga kurdiska partier från politiskt inflytande. Kurdiska partier eller partier som försvarat kurdernas rättigheter har dessutom gång på gång utsatts för hård repression, valfusk och även förbud, exempelvis mot partier som Hadep och Dehap. Även ett stort antal enskilda kurdiska politiker har utsatts för hård repression. Leyla Zana var 1994 den första kurdiska kvinna att väljas in i det turkiska parlamentet – redan efter att hon svurit parlamentseden greps hon för att ha brutit på kurdiska och haft ett hårband med de kurdiska färgerna. Hon frigavs först 2004 och har fått Sacharovpriset från Europaparlamentet.

Trots år av hot om förbud och trakasserier av deras valda representanter lyckades det pro-kurdiska partiet DTP nå stora framgångar i parlamentsvalet 2007 och i lokalvalen 2009. DTP stängdes dock ned av den turkiska författningsdomstolen 2009. Efterföljaren till DTP, BDP, har axlat sin föregångares mantel, på gott och ont. I parlamentsvalet 2011 nådde man stora framgångar och lyckades öka antalet mandat i parlamentet. Men samtidigt har trakasserier och övergreppen från de turkiska myndigheterna fortsatt med oförminskad styrka, där KCK-rättegångarna är det tydligaste exemplet.

Det är dock inte bara kurderna som drabbas av Turkiets förtryck av minoriteter. I landet bor även armenier, assyrier, syrianer, kaldéer, araber och aleviter. Precis som med kurderna förnekas dessa folkgrupper rätten att tala sina egna språk i offentliga sammanhang och diskrimineras i ett utbildningssystem som är mer inriktat på att assimilera minoriteter än tillåta olikheter. Särskilt utsatt är också landets romska befolkning. Både Human Rights Watch och Minority Rights Group rapporterar om att många romska hem skövlas utan kompensation för att ge plats åt olika ”urbaniseringsprojekt”, vilket bl.a. gett upphov till att många romska barn förvägrats rätten till utbildning.

Ett av de tydligaste exemplen av förtrycket mot Turkiets kristna befolkning är den rättsprocess som drivits mot Mor Gabrielklostret som ligger nära staden Midyat. Klostret är en iögonfallande byggnad i en stad som genom historien har haft en stor andel assyrier, men som under 1900-talet dränerades på sin kristna, och till stor del assyriska, befolkning. Startskottet blev folkmordet 1915 som slog hårt mot städer som Midyat, men utvandringen av kristna fortsatte under hela århundradet. I dag finns bara strax över hundra kristna familjer kvar, i en befolkning på över 60 000 invånare. Mor Gabrielklostret har blivit en viktig symbolisk plats för Turkiets kristna minoritet.

Klostret har länge varit inblandat i en rättslig process som gäller den mark som klostret står på. Klostret pressas hårt av den turkiska staten, som hävdar att man har rätt att exproprierar marken. Under 2008 informerades munkarna om att stora delar av marken egentligen var skog som tillhörde den turkiska staten, och att den mur som omger klostret nu anses olaglig.

Mor Gabriel pressas även av privatpersoner som bor i området och som påstår att munkarna sysslar med ”illegala religiösa aktiviteter och reaktionärt missionerande”. Detta görs trots att ingen av munkarna någonsin blivit dömd för något brott. Inte heller säger munkarna att de bedriver någon missionsverksamhet. Stämmningsansökan som lämnats in av en av de boende i området är fylld av hotfyllda anklagelser mot klostret och dess munkar, men indirekt också hela den kristna minoriteten i Turkiet.

Munkarna i Mor Gabriel hävdar att dispyten inte bottnar i någon landkonflikt. I stället, menar man, är detta ett tydligt tecken på att Turkiet helt enkelt vill ha kontroll över de minoriteter som finns i landet. Med tanke på hur den turkiska staten tagit tydlig ställning i konflikten mot klostret, är det uppenbart att man brustit i sitt ansvar för att skydda minoriteter.

De pågående medlemskapsförhandlingarna mellan Turkiet och EU ger Sverige och resten av unionen en möjlighet att stå upp för minoriteternas politiska, religiösa, kulturella och sociala rättigheter i Turkiet. Grunden för förhandlingarna är Köpenhamnskriterierna som bl.a. innehåller krav på att de mänskliga rättigheterna ska respekteras; det är avgörande att kräva att Turkiet inte bara på papperet utan också i verkligheten lever upp till dessa krav. EU kan genom förhandlingarna verka för en grundläggande reformering av det politiska systemet för att exkluderingen och förtrycket av alla minoriteter i Turkiet ska upphöra. Sverige bör agera inom EU för att villkora ett turkiskt EU-medlemskap med tydliga reformer på detta område.

Våld mot kvinnor i Turkiet

Läget för kvinnor i Turkiet är fortsatt allvarligt. Även under 2011 strömmade rapporter in om ett utbrett våld mot kvinnor, särskilt inom familjen. Av de kvinnor som fyllt 15 år uppger hela 42 procent att de någon gång under sitt liv blivit misshandlade av sin man eller partner. Bland kvinnor på landsbygden är siffran ännu högre, 47 procent. Hedersrelaterat våld (som även lett till döden) och tvångs gifte fortsätter att vara stora problem.

Det märkliga med Turkiet är att landet har antagit relativt kraftfulla lagar för att komma till rätta med våldet mot kvinnor. Lag 4320, som stiftades 1998 och reviderades 2007, ger sken av att Turkiet ser allvarligt på våld mot kvinnor. Den stipulerar tydliga handlingsalternativ för de kvinnor som utsätts för misshandel och är även utformad på ett sätt som ska säkerställa snabb intervention för att skydda de utsatta kvinnorna.

Lagparagrafer är dock bara värda något om de följs, och här visar det turkiska rättssystemet upp en förbluffande oförmåga att leva upp till bl.a. lag 4320. I rapporten ”He loves you, he beats you” av Human Rights

Watch framkommer att polisen ofta missköter sina uppgifter. Kvinnor uppger att polisen hånat dem och skickat hem dem då de väddat om skydd. Lagen diskriminerar också skilda och ogifta kvinnor som inte ens nämns i lagtexten.

Turkiets kommunallag stipulerar att varje turkisk stad med ett invånarantal över 50 000 ska ha ett kvinnohus, men inte heller detta är något som följs. De kvinnor som intervjuas i rapporten vittnar också om en hel del fel som begås inne i de kvinnohus som finns. Bland annat är säkerheten för kvinnorna som bor på kvinnohusen oftast väldigt undermålig.

Att nästan hälften av alla turkiska kvinnor någon gång blivit misshandlade är självfallet oacceptabelt. Den turkiska regeringen måste ta krafttag mot våldet och se till att de stiftade lagar som finns också följs: inga luckor i lagen får förekomma! I förhandlingarna om medlemskap i Europeiska unionen måste Sverige se till att Turkiet presenterar en tydlig, målinriktad handlingsplan för hur våld mot kvinnor ska minska.

Situationen för hbt-personer

Acceptansen i det turkiska samhället för hbt-personer är mycket låg. De fåtal som trots allt accepteras av sina familjer tvingas oftast ljuga om sin sexuella läggning eller könsidentitet offentligt. Läget för hbt-personer försämrades dramatiskt 2008 då den 26-årige Ahmet Yildiz sköts till döds utanför en krog i Istanbul. Ahmets far misstänks för dådet i vad som pekats ut som Turkiets första fall av hedersrelaterat våld riktat mot hbt-personer.

Oförståelsen och hatet riktat mot hbt-personer sträcker sig hela vägen upp till den AKP-ledda regeringen. Den turkiska familjeministern Aliye Selma Kavaf sade i ett uttalande i början av 2010 att hon anser att "homosexualitet är en sjukdom" som hon tycker "bör behandlas". Uttalandet ger en tragisk fingervisning om läget för hbt-personer i Turkiet.

Trots att diskrimineringen är kraftig finns det ändå en känsla bland många hbt-personer att Turkiet långsamt håller på att förändras. Ett antal aktivister som kämpar för stärkta rättigheter för hbt-personer startade gruppen Hevjin i den kurddominerade staden Diyarbakir. Hevjin ger ut en gratistidning som bl.a. sprids på kaféer och i bokaffärer och målet är att lyfta fram situationen för hbt-personer och skapa en diskussion kring tolerans och mångfald. Två av initiativtagarna till Hevjin, Koya och Solin, påpekar i en intervju att hbt-personer i de kurdiska delarna av Turkiet är dubbelt diskriminerade: både som hbt-personer och som kurder.

Turkiet måste revidera sina lagar så att de tydligt skyddar hbt-personer. De som gör sig skyldiga till hatbrott gentemot hbt-personer måste ställas inför rätta. Sverige måste som enskilt land, och som medlem i EU, se till att Turkiet lever upp till sina internationella åtaganden vad gäller hbt-personers rättigheter.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010

2010/11:U204 av Annelie Enochson (KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för frigivandet av israelen Gilad Shalit.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att säkerställa att Internationella Röda Korset ges tillfälle att besöka Gilad Shalit.

2010/11:U206 av Annelie Enochson och Tuve Skånberg (båda KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i internationella sammanhang aktivt bör verka för att palestinska flyktingar som är bosatta i arabländer ska få möjlighet att erhålla medborgarskap i dessa länder.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avveckla Unrwa och överföra administrationen av de palestinska flyktingarna till UNHCR.

2010/11:U216 av Annika Eclund (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att man i svensk utrikespolitik ska verka för att utveckla demokratin i Mellanöstern och att minoriteter garanteras mänskliga fri- och rättigheter.

2010/11:U240 av Katarina Köhler och Helén Pettersson i Umeå (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om relationen mellan EU och Israel.

2010/11:U255 av Jabar Amin m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska arbeta aktivt inom EU för att den planerade uppgraderingen av handelsförbindelserna mellan EU och Israel (associationsavtalet) inte kommer till stånd så länge Israel inte uppfyller sina förpliktelser enligt såväl associationsavtalet som internationell lag.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inom EU verka för en undersökning om huruvida produkter som är producerade på ockuperade områden märks om av Israel till att produkten är producerad i Israel eller inte ska genomföras.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige kräver att Israel drar sig tillbaka från ockuperade palestinska områden.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige kräver av Israel att upphöra med all bosättningsaktivitet på Västbanken och i östra Jerusalem.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige kräver av Israel att upphöra med det folkrättsvidriga byggandet av muren på ockuperat palestinskt område och för att Haagdomstolens 70 (79) utslag från 2004, som olagligförklarar densamma, efterlevs och genomförs.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att import av vapen från Israel upphör.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska kalla hem den svenska militärattachén i Tel Aviv.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska ta initiativ inom EU för att EU ska införa ”smarta sanktioner” mot Israel så länge Israels brott mot folkrätten och internationella avtal fortsätter.

2010/11:U261 av Anita Brodén och Karin Granbom Ellison (båda FP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Sveriges roll att verka för att Genèvekonventionen efterlevs i Irak.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om de kristnas situation i Irak.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör ta initiativ till ett dialogmöte mellan ledare för kristna och muslimska samfund i syfte att förhindra religiös förföljelse samt finna konstruktiva vägar till ett återuppsybyggande av det civila irakiska samhället.

2010/11:U270 av Anita Brodén och Irene Oskarsson (FP, KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fängslade barn.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige på lämpligt sätt bör agera så att FN:s barnkonvention följs och att barns särskilt utsatta situation beaktas.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om de brott mot mänskliga rättigheter och internationell humanitär rätt som ständigt pågår på ockuperat palestinskt område.

2010/11:U274 av Hillevi Larsson (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör vara drivande inom EU och FN för att ge det västsahariska folket självbestämmande.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den humanitära situationen i flyktinglägren bör förbättras genom ökade anslag till World Food-program och UNHCR
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att FN i samarbete med västsaharierna bör bestämma vilka som ska ha rösträtt i den planerade folkomröstningen om Västsaharas framtid.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör stödja Västsahara genom att överväga att inrätta ett utbytesprogram för ungdomar.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att journalister och internationella observatörer snarast möjligt släpps in i Västsahara.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Marockos kränkningar av de mänskliga rättigheterna i de ockuperade delarna av Västsahara bör uppmärksammas och bekämpas
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att EU:s fiskeavtal med Marocko bör sägas upp eller exkludera Västsaharas fiskevatten, eftersom allt annat bryter mot folkrätten.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör erkänna både Västsahara som land och dess exilregering.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Västsahara bör få upprätta representation i Sverige i samband med att Västsahara erkänns som stat.

2010/11:U277 av Thomas Strand m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att den svenska regeringen både nationellt och i EU kraftfullt verkar för att ursprungsmärkningen av israeliska bosättningsprodukter säkerställs i enlighet med EU:s associeringsavtal med Israel.

2010/11:U282 av Ulrika Karlsson i Uppsala (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om den syriska regimens hantering av den kurdiska befolkningen.

2010/11:U284 av Anita Brodén och Irene Oskarsson (FP, KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige inom EU bör verka för att undanröja de hinder som försvårar för människor från de palestinska områdena att idka handel.

2010/11:U289 av Eva-Lena Jansson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att uppgradera The Palestinian General Delegations (PLO) diplomatiska status.

2010/11:U290 av Yilmaz Kerimo (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en begäran om Unescos stöd för bevarande av assyrier/syri-
aners kulturarv i Turkiet.

2010/11:U292 av Yilmaz Kerimo (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör ta initiativ till en kommission med syfte att de kristna assyrierna/syrianerna/kaldéerna erbjuds en frizon under FN:s överinseende.

2010/11:U306 av Urban Ahlin m.fl. (S):

69. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 10.10 Västsahara.
72. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 11.1 Demokrati och mänskliga rättigheter i Mellanöstern.
73. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 11.2 Israel och Palestina.
74. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 11.3 Irak.
75. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 11.4 Iran.
76. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 11.5 Dialogfrämjande.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2011

2011/12:U202 av Hans Linde m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige som medlem i FN bör rösta för en palestinsk ansökan om medlemskap i FN, och att Sverige erkänner Palestina som stat.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige kraftfullt bör agera för att förhindra att nya israeliska bosättningar tillkommer på palestinsk mark och för att befintliga bosättningar avvecklas omgående.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige, som medlem i FN, bör verka för att FN:s tortyrkommitté ska få som särskilt uppdrag att utreda eventuella brott mot tortyrkonventionen som misstänks ha begåtts av Israel.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör agera för att förhindra att bygget av muren fortgår samt att den mur som redan har byggts på ockuperad mark rivs.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör driva att frågan om flyktingarnas rätt att återvända förs upp på dagordningen och att resolution 194 ska respekteras.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att Israel upphäver den s.k. antibojkottlagen.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige som enskild stat, inom ramen för FN och EU, ska kräva att Gazaremsans luft-, sjö- och landvägar öppnas.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land, och som medlem i FN, bör agera för att de som är skyldiga till krigsförbrytelser under Israels anfallskrig mot Gazaremsan ställs inför rätta.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige inom ramen för EU och FN ska verka för att Israel hålls ekonomiskt ansvarigt för den omfattande förstörelsen under landets anfallskrig mot Gazaremsan.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör kräva att de som var skyldiga till den blodiga bordningen av Ship to Gaza 2010 ställs inför rätta samt att en oberoende utredning av sabotaget mot Ship to Gaza II genomförs.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör ha kontakter med samtliga parter, med kraft verka inom EU och FN för att stödja den nya palestinska enigheten samt säkerställa att både Hamas och al-Fatah inkluderas i alla kommande fredsförhandlingar.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör motsätta sig att EU fördjupar sitt samarbete med Israel på något område och suspendera det nuvarande associeringsavtalet så länge som Israel inte avvecklar bosättningarna och vägspärrarna på ockuperat område, avbryter blockaden av Gaza och upphör med byggandet av muren på Västbanken.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att EU initierar ett vapenembargo mot Israel.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska stoppa all vapenhandel, kalla hem militärattachén från Tel Aviv och avbryta allt militärt samarbete med Israel.

2011/12:U205 av Hans Linde m.fl. (V):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige som medlem i FN bör driva kravet att en FN-rapportör för de mänskliga rättigheterna i Irak återinrättas och tillsätts.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att de koalitionsstrupper som gjort sig skyldiga till krigsbrott ställs inför Internationella brottmålsdomstolen, att USA betalar skadestånd till dem som utsatts för krigsbrott samt att en oberoende, FN-ledd utredning genomförs med syfte att kartlägga de vapen som användes i bl.a. Falluja och vilka samband de har med en ökad incidens av allvarliga sjukdomar.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör se över vilka ytterligare åtgärder som kan vidtas för att stävja korrruptionen i Irak och norra Irak/irakiska Kurdistan.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige som enskild stat, och som medlem i FN, bör sätta tryck på Irak att underteckna och ratificera FN:s tortyrkonvention.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige som enskild stat, och som medlem i FN, bör kräva att den kommande arbetsmarknadslagen i Irak

- svarar upp mot de krav på fackliga rättigheter som ILO:s konventioner anger samt att processen med framtagandet av lagen påskynas.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i sina bilaterala kontakter med Irak bör kräva att landet följer de internationella konventioner man skrivit under och att man ska respektera de grundläggande demokratiska fri- och rättigheterna.
 8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör kräva av den irakiska regeringen att en fullständig och oberoende undersökning görs av övergreppen mot civila i samband med demonstrationerna under våren 2011 och att de ansvariga ställs inför rätta.
 9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör ge allt tillgängligt stöd för att se till att den lag mot våld mot kvinnor som nyligen antagits av det kurdiska parlamentet implementeras fullt ut.
 10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör sätta tryck på regeringen i Bagdad för att förmå den att leva upp till de internationella konventioner om kvinnors rättigheter som Irak undertecknat.
 11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör ställa tydligare krav på den irakiska regeringen att presentera handlingsplaner för hur våldet mot minoriteter ska upphöra.
 12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige inom FN bör verka för att den 16 mars blir den internationella dagen mot massförstörelsevapen samt för att offren för massakern i Halabja kompenseras.
 13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska erkänna Anfalkampanjen som ett folkmord mot det kurdiska folket.
 14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land, och som medlem i EU och FN, bör agera för demokratisering och att de mänskliga rättigheterna respekteras i Kurdistans regionala regering.
 15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige aktivt ska ta avstånd från attackerna mot norra Irak/irakiska Kurdistan och sätta internationell press på Iran och Turkiet att upphöra med attackerna.

2011/12:U206 av Hans Linde m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige, som enskilt land och som medlem i EU, i kontakterna med Turkiet ska verka för att landet genomför demokratiska reformer av sin konstitution.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige, som enskilt land och som medlem i EU, ska kräva att de som fängslats i Turkiet på politisk grund omedelbart ska frisläppas.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige, som enskilt land och som medlem i EU, ska verka för att Turkiet lever upp till sina internationella åtaganden om att skydda pressfriheten.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör använda samtliga diplomatiska kanaler för att påskynda en förändring av det turkiska rättssystemet till ett system baserat på rättssäkerhet och mänskliga rättigheter.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska kräva att den turkiska regeringen ser över sin lagstiftning så att den skyddar de fackliga rättigheterna i Turkiet samt att de fängslade fackligt aktiva ges nya, rättssäkra rättegångar.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör agera inom EU för att villkora ett turkiskt EU-medlemskap med att kurdernas och andra minoriteters rättigheter ska respekteras och att det politiska systemet ska genomgå en grundläggande reformering för att exkluderingen av minoriteter ska upphöra.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige, inom ramen för Turkiets förhandlingar om EU-medlemskap, ska kräva att den turkiska regeringen presenterar en tydlig handlingsplan för hur våldet mot kvinnor ska minska i landet.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige, som enskilt land och som medlem i EU, bör se till att Turkiet lever upp till sina internationella åtaganden vad gäller att tillgodose hbt-personers rättigheter.

2011/12:U208 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i alla internationella sammanhang bör rikta skarp kritik mot den marockanska regeringens politik i den västsahariska frågan när det gäller förbrytelser mot mänskliga rättigheter.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige som enskild stat och i FN och EU bör kräva att alla politiska fångar i det ockuperade Västsahara frigges.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den svenska regeringen inom FN med kraft ska verka för att en folkomröstning om Västsaharas självständighet kommer till stånd.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör kräva att EU:s fiskeavtal med Marocko snarast upphävs och i annat fall vända sig till EU-domstolen för att pröva avtalets förenlighet med internationell rätt.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i EU bör verka för att EU fortsättningsvis inte ingår några fiskeavtal med Marocko där västsahariska vatten är inkluderade.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i EU bör verka för att man i likhet med USA i alla handelsavtal med Marocko konsekvent utesluter varor från Västsahara.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i EU bör kräva att associationsavtalet med Marocko upphävs med hänvisning till Marockos upprepade brott mot artikel 2 i avtalet som talar om respekt för demokratiska principer och grundläggande mänskliga rättigheter.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för ett kraftigt ökat humanitärt bistånd till de västsahariska flyktinglägren.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska bistå med utbildningsinsatser i form av stipendier till stöd för unga västsaharier, främst kvinnor.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utöka Minursos mandat till att också omfatta övervakningen av respekten för mänskliga rättigheter i Västsahara.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör erkänna Sahariska arabiska demokratiska republiken.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i EU bör verka för ett erkännande av Sahariska arabiska demokratiska republiken.

2011/12:U213 av Yilmaz Kerimo (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om det kristna kulturarvet i sydöstra Turkiet.

2011/12:U237 av Robert Halef (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att frågan om syrianska flyktingars mark och egendom i Turkiet bör ses över.

2011/12:U238 av Robert Halef (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den svenska utrikespolitiken bör fokuseras på de utsatta minoriteternas situation i Mellanöstern och Nordafrika så att de får sina fri- och rättigheter tillgodosedda såväl i dag som i framtiden.

2011/12:U239 av Robert Halef (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att syrianer ges officiell minoritetsstatus i Turkiet.

2011/12:U240 av Robert Halef (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att hjälpa irakiska flyktingar att återvända till Irak.

2011/12:U242 av Urban Ahlin m.fl. (S, V, MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör erkänna staten Palestina.

2011/12:U249 av Jabbar Amin m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska arbeta aktivt inom EU för att den planerade uppgraderingen av handelsförbindelserna mellan EU och Israel (associationsavtalet) inte kommer till stånd så länge Israels regering inte uppfyller sina förpliktelser enligt såväl associationsavtalet som internationell lag.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inom EU verka för att det genomförs en undersökning om huruvida Israel märker om produkter som är producerade på ockuperade områden till att produkterna är producerade i Israel.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör kräva att Israels regering drar sig tillbaka från ockuperade palestinska områden.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör kräva att Israels regering upphör med all bosättningsaktivitet på Västbanken och i östra Jerusalem.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör kräva att Israels regering upphör med det folkrättsvidriga byggandet av muren på ockuperat palestinskt område och att Haagdomstolens 70 (79) utslag från 2004, som olagligförklarar densamma, följs och genomförs.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska kalla hem den svenska militärrattachén i Tel Aviv.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska ta initiativ inom EU för att EU ska införa ”smarta sanktioner” mot Israel så länge Israels brott mot folkrätten och internationella avtal fortsätter.

2011/12:U257 av Hans Olsson (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Israel måste tillåta bildandet av och erkänna en palestinsk stat som omfattar Västbanken och Gaza.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att östra Jerusalem ska ingå i den palestinska staten.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Israel måste lämna Golanhöjderna och utrymma bosättningarna i området.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den barriär som Israel byggt på palestinskt territorium bör rivas.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att de israeliska bosättningarna på Västbanken bör utrymmas.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att bosättningarna i östra Jerusalem bör utrymmas.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en gemensam och jämlik fördelning av vattenresurserna mellan Israel och den palestinska statsbildningen.

2011/12:U258 av Anita Brodén och Irene Oskarsson (FP, KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fortsatt stöd för att uppnå en positiv demokratutveckling i Nordafrika och Mellanöstern.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om rätt till fri rörlighet och utveckling i de palestinska områdena.

2011/12:U261 av Katarina Köhler (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att erkänna Palestina som stat och fullvärdig medlem i FN.

2011/12:U262 av Annelie Enochson (KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skärpt implementering av sanktioner mot Iran i fråga om brott mot de mänskliga rättigheterna.

2011/12:U264 av Annelie Enochson och Tuve Skånberg (båda KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör vidta varje möjlig åtgärd för att verka för ett frigivande av israelen Gilad Shalit.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör vidta varje möjlig åtgärd för att säkerställa att internationella Röda Korset bereds tillfälle att besöka Gilad Shalit.

2011/12:U267 av Annelie Enochson och Tuve Skånberg (båda KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i internationella sammanhang aktivt bör verka för att palestinska flyktingar som är bosatta i arabländer ska få möjlighet att erhålla medborgarskap i dessa länder.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avveckla UNRWA och överföra administrationen av de palestinska flyktingarna till UNHCR.

2011/12:U291 av Hillevi Larsson m.fl. (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör vara drivande inom EU och FN för att ge det västsahariska folket självbestämmande.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den humanitära situationen i flyktinglägren bör förbättras genom ökade anslag till world food-program och UNHCR.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att FN i samarbete med västsaharierna bör bestämma vilka som ska ha rösträtt i den planerade folkomröstningen om Västsaharas framtid.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör stödja Västsahara genom att överväga att inrätta ett utbytesprogram för ungdomar.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att journalister och internationella observatörer snarast möjligt släpps in i Västsahara.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Marockos kränkningar av de mänskliga rättigheterna i de ockuperade delarna av Västsahara bör uppmärksammas och bekämpas.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att EU:s fiskeavtal med Marocko bör sägas upp eller exkludera Västsaharas fiskevatten, eftersom allt annat bryter mot folkrätten.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör erkänna både Västsahara som land och dess exilregering.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Västsahara bör få upprätta representation i Sverige i samband med att Västsahara erkänns som stat.

2011/12:U292 av Hillevi Larsson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att erkänna Palestina som en självständig stat och stödja Palestinas ansökan om fullvärdigt medlemskap i FN.

2011/12:U294 av Thomas Strand m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att den svenska regeringen både nationellt och i EU kraftfullt verkar för att ursprungsmärkningen av israeliska bosättnarprodukter säkerställs i enlighet med EU:s associeringsavtal med Israel.

2011/12:U300 av Anita Brodén och Jan Ertsborn (båda FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om återupptagna fredsförhandlingar mellan Israel och de palestinska områdena samt om ett accepterande av Palestina som stat.

2011/12:U315 av Urban Ahlin m.fl. (S):

73. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 10.13 Västsahara.
75. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 11.1 Israel och Palestina.
76. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 11.2 Syrien.
77. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 11.3 Irak.

78. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 11.4 Iran.
91. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 14.3 Utvecklingen i Turkiet och de muslimska länderna runt Medelhavet.

2011/12:U318 av Ulrika Karlsson i Uppsala (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av demokrati och full respekt för mänskliga fri- och rättigheter i Syrien.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om den syriska regimens hantering av den kurdiska befolkningen.

2011/12:U323 av Jabar Amin m.fl. (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att aktivt och mer än någonsin stödja den federativa statusen i irakiska Kurdistan.

2011/12:U325 av Julia Kronlid och Kent Ekeröth (båda SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stoppa det svenska biståndet till den palestinska myndigheten med den motivation som anges i motionen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kräva ökad respekt för mänskliga rättigheter, stoppad utbetalning av löner till terrorister samt ett tydligt offentligt avståndstagande från terrorism och antisemitism från den palestinska myndigheten för att den ska kunna erhålla svenska biståndsmedel.

2011/12:U326 av Carina Herrstedt m.fl. (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att uppmärksamma den etniska rensningen av kristna som pågår i Irak och stödja upprättandet av en autonom region i Irak.

2011/12:U330 av Valter Mutt m.fl. (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör ta initiativ till att stödja det syriska folkets kamp för demokrati och mänskliga rättigheter.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012

2012/13:U206 av Hans Linde m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige, som enskild stat såväl som medlem i EU och FN, konsekvent ska uppmärksamma de grova och omfattande brotten mot de mänskliga rättigheterna i Iran.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige, som enskilt land såväl som medlem av EU och FN, ska kräva att alla politiska fångar frigges och att FN:s rapportör för de mänskliga rättigheterna i Iran beviljas inresa i landet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige, som enskilt land såväl som medlem av EU och FN, ska uppmärksamma de grova och omfattande kränkningarna av de etniska och religiösa minoriteternas rättigheter i Iran.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den svenska regeringen bör inleda en dialog med de svenska företag som är verksamma i Iran om de mänskliga rättigheterna, inklusive de fackliga rättigheterna.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige, som enskild stat såväl som medlem i EU och FN, i alla sina kontakter med Iran ska uppmärksamma kvinnornas situation i landet.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen, om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN, ska agera för att Iran lever upp till sina internationella åtaganden när det gäller barns rättigheter.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige, som enskild stat såväl som medlem i EU och FN, i sina kontakter med Iran ska uppmärksamma hbt-personers situation i landet.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att Iran respekterar sina åtaganden i enlighet med icke-spridningsavtalet och att frågor som rör Irans nukleära program hanteras inom ramen för FN.

2012/13:U209 av Hillevi Larsson (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att erkänna Västsahara och dess exilregering.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att upprätta en västsaharisk representation i Sverige i samband med ett erkännande.

2012/13:U210 av Hillevi Larsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör erkänna Palestina och verka för FN-medlemskap.

2012/13:U217 av Annelie Enochson och Mikael Oscarsson (båda KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sveriges regering ska verka för att frågan kring Irans utvecklande av massförstörelsevapen snarast tas upp i FN:s säkerhetsråd för eventuellt införande av ytterligare sanktioner.

2012/13:U220 av Yilmaz Kerimo och Tommy Waidelich (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska intensifiera sitt arbete inom EU för att få Turkiet att fullt ut uppfylla Köpenhamnskriterierna.

2012/13:U222 av Robert Halef (KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige inom ramen för EU:s medlemskapsförhandlingar med Turkiet bör verka för att syrianer ska erhålla officiell minoritetsstatus i Turkiet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige inom EU bör verka för att det syrianska klostret Mor Gabriels konfiskerade markegendom återlämnas till klostret av den turkiska staten.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att det syrianska klostret Mor Gabriel klassificeras som världskulturarv av Unesco.

2012/13:U227 av Katarina Köhler och Helén Pettersson i Umeå (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att erkänna Palestina som stat och som fullvärdig medlem i FN.

2012/13:U245 av Penilla Gunther (KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att genom demokratiinsatser och insatser för att främja mänskliga rättigheter inom ramen för det svenska utvecklingssamarbetet verka för att stärka kvinnors rättigheter i Nordafrika och Mellanöstern.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att i större utsträckning nyttja det särskilda demokratistödets till svenska partiknutna organisationer (PAO) för att öka kvinnors och unga människors deltagande i nuvarande och framtida reformprocesser i Nordafrika och Mellanöstern.

2012/13:U246 av Annika Eclund och Irene Oskarsson (båda KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige, såväl bilateralt som inom ramen för EU-samarbetet, bör verka för att palestinska barn på de ockuperade områdena räknas som myndiga först från 18 års ålder, och att de först efter denna ålder kan dömas till fängelsestraff.

2012/13:U247 av Annika Eclund och Irene Oskarsson (båda KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör fortsätta det lovvärda arbetet med att undersöka möjligheterna att införa nationella riktlinjer för sanningsenlig och pålitlig ursprungsmärkning av jordbruks- och industrivaror från de ockuperade palestinska områdena.

2012/13:U252 av Bodil Ceballos m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att aktivt verka för att skynda på processen med en folkomröstning i Västsahara.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör agera aktivt för att Minurso år 2013 ska få i uppgift att övervaka de mänskliga rättigheterna.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att erkänna Västsahara.

2012/13:U253 av Annika Lillemets m.fl. (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att uttryckligen uttala att Anfalkampanjen i irakiska Kurdistan var ett folkmord.

2012/13:U261 av Veronica Palm m.fl. (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en tvåstatslösning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Israels ockupation måste upphöra.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att erkänna Palestina som stat.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att bosättningarna på ockuperad mark måste nedmonteras.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ursprungsmärkning av israeliska produkter.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om östra Jerusalem som huvudstad i Palestina.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att vägspärrar måste tas bort.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att muren på ockuperad mark måste rivas.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att häva blockaden mot Gaza.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om öppna förbindelser mellan Västbanken och Gaza.

2012/13:U268 av Robert Halef m.fl. (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige även framöver bör lyfta fram de kristna minoriteternas utsatta situation i Mellanöstern så att de får sina grundläggande fri- och rättigheter tillgodosedda.

2012/13:U271 av Jabar Amin m.fl. (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska erkänna Palestina som en självständig stat.

2012/13:U272 av Bodil Ceballos m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ökat humanitärt stöd till flyktingarna från Syrien.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stöd till leveranser av humanitär hjälp som når in i Syrien.

2012/13:U280 av Annelie Enochson och Tuve Skånberg (båda KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i internationella sammanhang aktivt ska verka för att palestinska flyktingar som är bosatta i arabländer ska få möjlighet att erhålla medborgarskap i dessa länder.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avveckla Unrwa och överföra administrationen av de palestinska flyktingarna till UNHCR.

2012/13:U293 av Irene Oskarsson (KD):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om EU:s roll i reformeringsprocesserna i Nordafrika och Mellanöstern.

2012/13:U295 av Caroline Szyber (KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige även framgent bör verka för, såväl bilateralt som inom ramen för EU-samarbetet, att lyfta fram frågan om kurdernas situation.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige även framöver, såväl bilateralt som inom ramen för EU-samarbetet, bör vara drivande i arbetet med att få till stånd en fredlig och för båda parter tillfredsställande lösning mellan den turkiska regeringen och den kurdiska befolkningen.

2012/13:U306 av Urban Ahlin m.fl. (S):

75. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 10.14 Västsahara.
77. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 11.1 Israel och Palestina.
78. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 11.2 Syrien.
79. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 11.3 Iran.

2012/13:U310 av Shadiye Heydari m.fl. (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska erkänna Al-Anfal-kampanjen som folkmord.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att EU och FN ska erkänna Al-anfal-kampanjen som folkmord.

2012/13:U312 av Bodil Ceballos m.fl. (MP):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om aktivt stöd till demokratibyggande i södra grannskapet.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att särskilt stötta kvinnors rättigheter.

2012/13:U314 av Jabar Amin m.fl. (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att aktivt stödja den federativa statusen för irakiska Kurdistan.

2012/13:U321 av Thomas Strand och Peter Hultqvist (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör rösta ja till att uppgradera Palestinas status i FN:s generalförsamling.

2012/13:U322 av Thomas Strand och Peter Hultqvist (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör erkänna staten Palestina.

2012/13:U323 av Thomas Strand m.fl. (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att den svenska regeringen både nationellt och i EU kraftfullt verkar för att ursprungsmärkningen av israeliska bosättningsprodukter säkerställs i enlighet med EU:s associeringsavtal med Israel.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att regeringen beslutar om svenska riktlinjer för märkning av produkter från israeliska bosättningar på den ockuperade Västbanken

2012/13:U325 av Veronica Palm m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för ett självständigt Västsahara.

2012/13:U330 av Anita Brodén (FP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av fortsatt stöd för att den spirande demokratiseringsvågen i Nordafrika och Mellanöstern får en positiv utveckling.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att mänskliga rättigheter ska vara en utgångspunkt i internationella kontakter och överenskommelser.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om rätt till fri rörlighet och utveckling.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om omvärldens stöd till Syrien.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Sveriges och EU:s roll för ett återupptagande av fredsförhandlingar mellan Israel och de palestinska områdena, för att uppnå en tvåstatslösning.

2012/13:U331 av Julia Kronlid m.fl. (SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för ett självständigt Västsahara.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för att den utlovade folkomröstningen i Västsahara genomförs.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka biståndet till de västsahariska flyktinglägren.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om övervakning av respekten för mänskliga rättigheter i Västsahara.

2012/13:U332 av Julia Kronlid m.fl. (SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om principerna för en tvåstatslösning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ställa krav på Hamas.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om villkor för bistånd till Palestina.

2012/13:U334 av Karin Nilsson (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna att införa ursprungsmärkning av varor från ockuperad mark enligt internationell rätt.

2012/13:N206 av Hans Linde m.fl. (V):

20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska motsätta sig att EU fördjupar samarbetet med Israel och kräva att det nuvarande associeringsavtalet fryses så länge landet inte avvecklar bosättningar och vägspärrar på ockuperat område, avbryter blockaden av Gaza samt upphör med byggandet av muren på Västbanken.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att EU fryser sitt associeringsavtal med Marocko.

BILAGA 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 17

Motion	Motionärer	Yrkanden
17. Övriga yrkanden		
2010/11:U204	Annelie Enochson (KD)	1 och 2
2010/11:U206	Annelie Enochson och Tuve Skånberg (båda KD)	1 och 2
2010/11:U216	Annika Eclund (KD)	
2010/11:U240	Katarina Köhler och Helén Pettersson i Umeå (båda S)	
2010/11:U261	Anita Brodén och Karin Granbom Ellison (båda FP)	1 och 4
2010/11:U270	Anita Brodén och Irene Oskarsson (FP, KD)	1–3
2010/11:U274	Hillevi Larsson (S)	2 och 4–7
2010/11:U277	Thomas Strand m.fl. (S)	
2010/11:U282	Ulrika Karlsson i Uppsala (M)	
2010/11:U284	Anita Brodén och Irene Oskarsson (FP, KD)	
2010/11:U289	Eva-Lena Jansson m.fl. (S)	
2010/11:U290	Yilmaz Kerimo (S)	
2010/11:U292	Yilmaz Kerimo (S)	
2011/12:U213	Yilmaz Kerimo (S)	
2011/12:U237	Robert Halef (KD)	
2011/12:U238	Robert Halef (KD)	
2011/12:U239	Robert Halef (KD)	
2011/12:U240	Robert Halef (KD)	
2011/12:U257	Hans Olsson (S)	3–7
2011/12:U258	Anita Brodén och Irene Oskarsson (FP, KD)	1 och 2
2011/12:U262	Annelie Enochson (KD)	1
2011/12:U264	Annelie Enochson och Tuve Skånberg (båda KD)	1 och 2
2011/12:U267	Annelie Enochson och Tuve Skånberg (båda KD)	1 och 2
2011/12:U291	Hillevi Larsson m.fl. (S)	2 och 4–7
2011/12:U294	Thomas Strand m.fl. (S)	
2011/12:U318	Ulrika Karlsson i Uppsala (M)	1 och 2
2012/13:U217	Annelie Enochson och Mikael Oscarsson (båda KD)	
2012/13:U220	Yilmaz Kerimo och Tommy Waidelich (båda S)	
2012/13:U222	Robert Halef (KD)	1–3
2012/13:U245	Penilla Gunther (KD)	1 och 2
2012/13:U246	Annika Eclund och Irene Oskarsson (båda KD)	
2012/13:U247	Annika Eclund och Irene Oskarsson (båda KD)	
2012/13:U261	Veronica Palm m.fl. (S)	1, 2 och 4–10
2012/13:U268	Robert Halef m.fl. (KD)	
2012/13:U280	Annelie Enochson och Tuve Skånberg (båda KD)	1 och 2
2012/13:U293	Irene Oskarsson (KD)	2
2012/13:U295	Caroline Szyber (KD)	1 och 2
2012/13:U321	Thomas Strand och Peter Hultqvist (båda S)	
2012/13:U323	Thomas Strand m.fl. (S)	1 och 2

Motion	Motionärer	Yrkanden
2012/13:U325	Veronica Palm m.fl. (S)	
2012/13:U330	Anita Brodén (FP)	1–5